

Obsah

Úvod	7
I. Mezijazyková homonymie jako teoretická otázka	10
1. Otázka pojmenování	10
2. Srovnání vnitrojazykové a mezijazykové homonymie	11
2.1. Formální stránka: homografie, homofonie, paronymie	11
2.2. Lexikálně-gramatická stránka	14
2.3. Sémantická stránka: úplná homonymie a částečné překrývání významů	15
3. Dosavadní zpracování mezijazykové homonymie ve slovanských jazycích	16
II. Původ a typy mezijazykových homonymních párů	19
1. Homonyma mající svůj původ v obecněslovanském lexikálním fondu	20
2. Homonymie s výpůjčkami z neslovanských jazyků	23
III. Slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym. Lexikografické zdroje, materiál a principy jeho zpracování	26
1. Lexikografické zdroje použité při sestavování slovníku chorvatsko-běloruských homonymních výrazů	26
2. Principy výběru lexikografického materiálu – typy zpracovaných chorvatsko- běloruských mezijazykových homonym	28
3. Struktura slovníku a stavba slovníkového hesla	38
IV. Slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym	40
Závěr	150
Literatura	154

Úvod

Mezijazyková homonymie, na kterou se orientuje tato práce, představuje výzkumně aktuální problematiku jak v teoretické tak v praktické rovině, vzhledem k důležitosti jejího poznání při komparaci systémů srovnávaných jazyků i z hlediska předcházení komunikačním šumům při mezijazykovém kontaktu. Lexikální mezijazyková homonyma jako sémanticky odlišné lexémy charakterizované ve srovnávaných jazycích formální shodou (blízkostí) představují pro uživatele jazyka v mezijazykovém kontaktu komunikační nástrahy. Poznání a opis mezijazykových homonym mohou přispívat k eliminaci potenciálních i reálných problémů. Pozornost věnovaná mezijazykové homonymii ve slovanských jazycích v teoretické rovině i při přípravě speciálních slovníků přinesla hlubší poznání některých dvojic jazyků, stále však zůstávají jazyky, kde zpracování lexika z tohoto hlediska doposud nepokročilo – zaměření na další z jazykových dvojic tak možno považovat za příspěvek ke komplexnějšímu poznání jevu ve slavistické lingvistice.

Značná vzájemná blízkost slovanských jazyků je důsledkem více faktorů, avšak na prvním místě je společný původ těchto jazyků, jejichž vznik je důsledkem divergence několika větví kdysi jednotné praslovanštiny. Nehledě na to, že historický vývoj po staletí směřoval spíše k narůstání rozdílů mezi slovanskými jazyky (které pochopitelně neprobíhalo bez vlivů jiných, neslovanských prostředí a tedy i jazyků), v rámci tohoto vývoje vznikaly i jevy „sekundární“ blízkosti, způsobené kontakty mluvčích jednotlivých budoucích nebo stávajících slovanských jazyků během různě dlouhých období. Právě tyto vzájemné, geograficky a jinak podmíněné kontakty, které jdou v protisměru divergentního vývoje, jsou další příčinou toho, že mezi jednotlivými jazyky existuje větší a menší míra blízkosti, více či méně společných jevů atd. S tímto vzájemným ovlivňováním a společným vývojem je spojen i další faktor blízkosti – společné zdroje výpůjček a sdílené prostředí určitých cizích vlivů.

Blízkost slovanských jazyků se stejně jako u jiných skupin příbuzných jazyků, realizuje na všech úrovních jejich jazykových systémů. Není výjimkou ani rovina lexikální, která bude hlavním objektem zkoumání v této práci. U geneticky příbuzných jazyků se všeobecně předpokládá určité procento společného lexika, které ve velké míře vytváří dojem blízkosti a vzájemné srozumitelnosti jazyků. Platí to i pro slovanské jazyky, u kterých obecněslovanský lexikální fond představuje značnou část jejich slovní zásoby (podrobněji např. Историческая типология славянских языков, 1986).

Ale na druhou stranu, na úrovni lexikálně-sémantické, stejně jako na všech jiných úrovních, v praslovanštině a později v jednotlivých slovanských jazycích probíhaly procesy, které shrnujeme pojmem divergence – procesy, jež lexikální systémy těchto jazyků od sebe

vzdalovaly a v důsledku komplikovaly, až někdy znemožňovaly vzájemnou srozumitelnost. Některé z těchto změn způsobily jev mezijazykové homonymie, přestože nelze zjednodušeně říct, že homonymie vzniká pouze ve výsledku divergentního vývoje (viz II. kapitola).

Tato práce je věnována zkoumání jevu mezijazykové homonymie ve vztahu mezi dvěma slovanskými jazyky – chorvatštinou a běloruštinou. Mezi těmito jazyky neexistovalo žádné přímé vzájemné ovlivňování už vzhledem k tomu, že území jejich rozšíření jsou od sebe značně geograficky vzdálená a není ani známa významná migrace obyvatelstva z chorvatských území na běloruská nebo naopak. Dají se tedy předpokládat pouze nepřímé jazykové kontakty.

Práce se skládá ze dvou hlavních částí. V první teoretické části (kapitoly I. až III.) se pokusím vymezit homonymii a mezijazykovou homonymii jako jazykovědný pojem, popíši možné způsoby vzniku mezijazykových homonym s uvedením příkladů z chorvatsko-běloruského materiálu a vysvětlím principy výběru homonymních dvojic do slovníku chorvatsko-běloruských homonym.

Ve druhé kapitole je představen slovník vybraných chorvatsko-běloruských homonym. Tento slovník vznikl v kontextu naprosté absence lexikografických prací, které by konfrontovaly chorvatskou a běloruskou slovní zásobu. Dosud totiž neexistuje žádný chorvatsko-běloruský nebo bělorusko-chorvatský překladový slovník, pokud nepočítáme bezesporu pozoruhodný mnohojazyčný počín běloruského lingvisty L. Barščeuského s názvem EuroThesaurus (2008). Ve své práci L. Barščeuski nabízí překlad kolem 1500 běloruských lexikálních jednotek do 27 evropských jazyků včetně chorvatštiny. Vzhledem k tomu, že práce nebyla zaměřena na chorvatsko-běloruské lexikální vztahy, tato problematika v ní není zpracována do tak dostatečné hloubky, aby byl materiál použitelný k dalšímu výzkumu v oblasti dvojazyčné chorvatsko-běloruské lexikologie. To však neznamená, že tato práce nestojí za pozornost a pro laického uživatele jazyka je nesporně velkým přínosem.

Jelikož použitelné chorvatsko-běloruské lexikografické zdroje chybí, musela jsem při sestavování hesláře tohoto slovníku a posléze při vyhledávání ekvivalentních výrazů používat více překladových slovníků, které zahrnují chorvatštinu nebo běloruštinu spolu s jinými jazyky, v nichž jsem měla dostatečnou kompetenci.

Samotná neexistence nejzákladnějších lexikografických prací zabývajících se vztahy mezi chorvatským a běloruským lexikálním fondem je důkazem důležitosti a aktuálnosti výzkumu v této oblasti. Není pochyb o tom, že je více než načase začít se zpracováváním tohoto materiálu. Na druhou stranu, mezijazyková homonymie je (minimálně v lexikální rovině) příčinou mnoha jazykových nedorozumění, která komplikují komunikaci a studium – týká se to především slovanských jazyků a v menší míře i vzdálenějších jazyků. Proto doufám, že slovník

chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym může přispět k vývoji dvojjazyčné chorvatsko-běloruské lexikografie a také pomoci běžnému uživateli při řešení praktických problémů interpretace lexikální sémantiky v mezijazykové konfrontaci.

I. Mezijazyková homonymie jako teoretická otázka

1. Otázka pojmenování

Jev, kterému je věnována tato práce, má v lingvistice různá pojmenování. Pro lexémy, které mají ve srovnávaných jazycích shodnou formu a rozdílný význam, se ve slavistice nejčastěji používají termíny *mezijazyková* nebo *interlingvální homonyma* (Horáková, 2003), ale také *pseudoanalogonima* (Bunčić, 2000), *mezijazykové analogizmy* (Готлиб, 1972), *falešní přátelé překladatele*, *falešné* nebo *neúplné lexikální paralely* (Дубчинский, 1992) nebo *zrádná slova* a různí badatelé se přiklánějí k různým termínům. L. Borisovová (Борисова, 2005, s. 5) uvádí, že termín *falešní přátelé překladatele* je kalk z francouzského pojmenování *flaux amis du traducteur*, které bylo poprvé použito v r. 1928 v práci francouzských lingvistů Maxima Koesslera a Julese Derocquigny (Koessler, 1928) a následně se uchytilo ve více jazycích (něm. *falsche Freunde des Übersetzer*, rus. *ложные друзья переводчика*, běl. *фальшывыя сябры перакладчыка*, chorv. *lažni prijatelji atd.*). Avšak K. Gottlieb považuje tento termín za vhodný, pouze pokud se jedná o teorii překladu, nikoliv však o lingvistický výzkum tohoto jevu (Готлиб, 1972, s. 437). E. Lotko volí termín *zrádná slova*, jenž považuje za „vhodný nejen z hlediska teoretického, ale i z hlediska překladatelsko-tlumočnické praxe.“ (Lotko, 1992, s. 8). D Bunčić následuje německého lingvistu K. Hengsta (Hengst, 1977) a dává přednost termínu *pseudoanalogonimy* před mezijazykovými homonymy a zdůvodňuje to tím, že „межъязыковые “омонимы” должны определяться так же, как и внутриязыковые омонимы, но идентичности написания и звучания, как требует дефиниция омонимии, между разными языками быть не может“ (Bunčić, 2000). Kromě toho, řada badatelů volí pro slovník takto formálně shodujících se lexikálních jednotek pojmenování *diferenční/diferenciální slovník* (rus. *дифференциальный словарь*, srb. *diferencijalni rječnik*) – podrobněji viz Зинкевич, 2001. Ovšem toto pojmenování může být, a většinou bývá, chápáno širěji než jen jako slovník formálně shodných dvojic lexémů (Vlček, 1966) a může předpokládat diferenční jevy všeho druhu. Tak například L. Mičátek na začátku 20. století uvádí v názvech svých dvojjazyčných slovníků (Mičátek 1900, 1903) termín „diferenční“ a zahrnuje do nich mnohem širší spektrum diferenčních jevů, než se dnes předpokládá u slovníků „falešných přátel“. Podle J. Vlčka se Mičátek „řídil při zařazování slov do slovníku nejen kritérii sémantickými, ale také fonetickými, morfológickými a

pravopisnými“ (Vlček, 1966, s. 182). V dnešním chápání jsou jeho slovníky překladové, nikoliv diferenční.

Pro účely této práce jsem zvolila termín *mezijazyková homonyma*. Toto pojmenování je jednak rozšířené a zároveň nese rysy lingvistického termínu, čímž předpokládá (i když možná pouze teoreticky) jasnější vymezení a terminologické zařazení než „poetičtější“ pojmy „zrádná slova“ nebo „falešní přátelé překladatelé“, které jsou také příliš dlouhé a otevřené více interpretacím. Spornost zvoleného termínu je spojena s tím, že mezijazyková homonyma jsou si ne vždy formálně natolik podobná, jak je požadováno od homonym vnitrojazykových. Pokud však vnímáme pojem „mezijazyková homonyma“ jako ucelený termín s přihlédnutím k jeho specifikům, tento rozpor můžeme považovat za eliminovaný přítomností atributu „mezijazykový“.

2. Srovnání vnitrojazykové a mezijazykové homonymie

2.1 Formální stránka: homografie, homofonie, paronymie

Mezijazyková homonyma jsou především homonyma (vycházejí z principu formální shody při rozdílné sémantice), a proto lze při jejich studiu uplatnit obecně lingvistické poznatky o homonymii. Klasifikace mezijazykových homonym je zčásti totožná s klasifikací homonym vnitrojazykových, ale má i svá specifika, jevy, které se u vnitrojazykových homonym nevyskytují.

O homonymii se dá mluvit takřka ve všech jazykových rovinách (např. v gramatické, slohotvorné, syntaktické aj.). Podle Encyklopedického slovníku češtiny je homonymie „vedle polysémie případ víceznačnosti/polyfunkčnosti izolované jazykové formy, avšak na rozdíl od ní bez významové příbuznosti“ (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, s. 169). To se týká vnitrojazykových homonym. Pokud chceme tuto definici přenést na homonymii mezijazykovou, musíme vynechat předpoklad jedné „izolované jazykové formy“ a nahradit ji shodnými nebo podobnými jazykovými formami ve dvou (a více) jazycích. Přirovnání k polysémii je v tomto případě také možné, ale pouze pokud jde o lexémy vycházející ze společného základu. Zejména u takovýchto dvojic lexémů také můžeme předpokládat jisté typy rozdílů, jež mají systémový charakter a vyplývají právě ze společné historie těchto slov. Podle Červenkové „mezi blízce příbuznými jazyky existují zákonité formální rozdílnosti, jejichž příčina spočívá v charakteru systémů obou jazyků. Na základě své zákonitosti jsou tyto rozdílnosti předvídatelné, jsou postižitelné konkrétními pravidly. Tyto vztahy formálních rozdílností považujeme za pravidelné, na rozdíl od těch, které nemají pravidelný charakter formálních rozdílností“ (Червенкова, 1982, s. 138, citováno podle Ivašina, 2006).

A právě tyto vztahy díky své systémovosti a zákonitosti nejsou považovány za překážku homonymie lexémů v příbuzných jazycích. Konkrétní případy těchto zákonitých formálních rozdílů jsou popsány ve třetí části této kapitoly.

V případě vnitrojazykové homonymie se vedle pravých homonym, shodujících se graficky a zvukově, mohou vyčleňovat homonyma nepravá: **homofona** (lexikální jednotky shodující se pouze zvukově při rozdílné grafické podobě), **homografa** (lexikální jednotky shodující se naopak jen graficky a mající odlišnou zvukovou podobu) a také **paronyma**.

O existenci **pravých mezijazykových homonym** v případě chorvatštiny a běloruštiny mluvit nelze, protože rozdíly jednak grafické jednak fonetické pravou homonymií neumožňují.

Homografie a homofonie, vyžadující (v rámci jednoho jazyka) absolutní shodu grafické nebo zvukové podoby slov v páru, v kontextu mezijazykové homonymie také nemohou být mechanicky uplatněny. Konkrétně v případě běloruštiny a chorvatštiny homografii brání rozdílný grafický systém – v obou jazycích se tradičně používá jiné písmo, v běloruštině cyrilice, v chorvatštině latinka. Tento zásadní rozdíl neumožňuje aplikovat na chorvatsko-běloruské dvojice „falešných přátel“ kritéria používaná pro určení homografie. Grafická shoda je v tomto případě vyloučena. Platí to pro konkrétní pár jazyků – chorvatštinu a běloruštinu. V jiných případech, při zkoumání mezijazykových homonym v jazycích se stejným písmem je homografie pravděpodobnou příčinou záměny sémantiky a interference. Na rozdíl od fonetické podobnosti, grafická shoda častěji může být úplná.

Co se týká homofon, absolutní zvukovou shodu lexikálních jednotek různých jazyků znemožňuje ve většině případů odlišná fonetická soustava jazyků. Úplná homofonie je možná pouze v případě, že se všechny hlásky v lexémech shodují ve všech fonetických charakteristikách, což je na mezijazykové úrovni teoreticky realizovatelné pouze v případě nejbližších příbuzných jazyků, jejichž fonologická soustava je do velké míry shodná (např. chorvatština a srbština). I přes zdánlivou fonetickou shodu konkrétní dvojice lexémů jsou v běloruštině a chorvatštině výslovnostní rozdíly, které brání homofonii. Příkladem takového rozdílu může být způsob vyslovování samohlásky [o], která je v běloruštině labializována více než v chorvatštině. Tento rozdíl je patrný při vyslovování jinak shodné dvojice (např. **lòb** – **лòб**). Přestože o úplné homofonii v tomto a podobných případech hovořit nemůžeme, rozdíly tohoto rázu nebrání případné záměně významů a můžeme tedy předpokládat užitečnost zařazení takových dvojic do slovníku mezijazykových homonym.

Další rozdíl může vyplývat z odlišností v prozódii dvou jazyků. Teoreticky je prozodická shoda lexémů dvou jazyků možná a u blízce příbuzných jazyků je běžná. Ale u jazyků vzdálenějších je tato shoda méně pravděpodobná, a to nejen kvůli různému umístění přízvuku, ale také kvůli jeho různé kvantitě a povaze a kvůli kvantitě (u některých jazyků i

kvalitě) nepřízvučných slabik. V běloruštině je přízvuk pohyblivý a dynamický. V chorvatštině je přízvuk také pohyblivý, ale melodický, jeho kvalita a kvantita na rozdíl od běloruštiny může být různá. Proto může rozdíl v akcentuaci způsobovat různou zvukovou podobu homonym. Navíc v běloruštině podmiňuje umístění přízvuku jiné fonetické změny a jako důsledek i grafické změny, jako je například alternace vokálů v slabé pozici apod. Například v homonymním páru sloves **sèliti** – **сяліць** podoba běloruského slovesa je podmíněna právě místem přízvuku. Přízvuk je umístěn na druhou slabiku, v předpřízvučné slabice se proto etymologické kořenové [e] mění v [a] (grafém я). Zmíněné fonetické (především prozodické) rozdíly však u mezijazykových dvojic nejsou tak důležité pro rozlišení významů, jak je tomu při vnitrojazykové homonymii (při níž podobné případy nejsou považovány za homonymní) a nejsou většinou ani překážkou pro interferenci.

I přes zmíněná omezení ve vztahu k homofonii a homografii v mezijazykovém srovnání, např. K. Gottlieb zařazuje „слова, звуко-буквенный состав которых различается только некоторыми артикуляционно-произносительными и графическими особенностями, специфическими для каждого из сравниваемых языков“ mezi úplná mezijazyková homonyma (Готлиб, 1972, s. 437).

Na mezijazykové dvojice slov lze aplikovat i pojem **paronyma**. O jeho uplatnění ve srovnávací lexikologii píše např. J. Vlček. Chápe mezijazykovou paronymii jako jev, o kterém lze mluvit v případech, „jež nemůžeme chápat jako homonymní, jež však působí podobné potíže jako homonyma, a jsou velmi často zaměňovány“ (Vlček, 1966, s. 206). Paronymie je tedy charakterizována ve srovnání s homonymií většími formálními rozdíly porovnávaných lexikálních jednotek. Hranice mezi těmito dvěma pojmy však v kontextu mezijazykové lexikologie zůstává nejasná. V návaznosti na J. Vlčka lze konkrétněji určit paronymii jako případ rozdílností, jež nemají zákonitý a systémový ráz, tzn. lze vyloučit z paronymie případy dvojic, odlišujících se formálně v důsledku zákonitých procesů v průběhu vývoje slovanských jazyků. Mezi paronyma pak mohou být zařazeny páry, jejichž formální rozdíly nejsou systematické a předvídatelné. Dvojici **gláva** – **галава** můžeme vzhledem k tomu, že v běloruském lexému je na rozdíl od chorvatského uplatněno východoslovanské plnohlásí, jež je zákonitým jevem, zařadit mezi homonyma, zatímco dvojice **bànrkrot** – **банкрут** patří vzhledem k nesystémovému rozdílu v podobě lexémů mezi paronyma.

Při zařazování páru zvukově/graficky podobných slov různých jazyků mezi paronyma nebo homonyma jsou důležitá klasifikační východiska autora, jeho postoj k zákonitým rozdílům mezi jazykovými systémy apod. Do slovníkové části této práce jsou zahrnuta jak slova s velkou mírou podobnosti, tak i slova s drobnými rozdíly, která by se dala považovat za paronyma.

2.2 Lexikálně-gramatická stránka: lexikální homonyma a homoformy

Mezi dvojicemi lexémů považovanými za homonymní v rámci slovní zásoby jednoho jazyka se setkáváme se vztahy nazývanými **lexikální (úplná)** a **částečná** homonymie. V případě lexikální homonymie jde o sémanticky rozdílná slova, jejichž gramatické charakteristiky se shodují. V rámci jednoho jazyka se u těchto dvojic předpokládá úplná shoda nejen základního tvaru, ale i celého paradigmatu. Jsou to buď homonymní slova, která vznikla v důsledku rozpadu polysémie (např. běloruská vnitrojazyková homonyma **травіць**¹ („leptat“, *chorv.* „izjedati kiselinom“) a **травіць**² („ničit“, *chorv.* „uništavati, gaziti“), anebo dvojice, která náhodně nezávisle na sobě dosáhla stejných gramatických parametrů, například dvojice **пўшка**¹ („kanón“, *chorv.* „top“) a **пўшка**² („krabice“, *chorv.* „kutija“). Pochopitelně, že v mezijazykovém kontextu většinou nemůžeme mluvit o lexikální homonymii v strohém slova smyslu, protože gramatická paradigmata dvou jazyků se zpravidla liší. Můžeme však v tomto případě mluvit o relativní shodě, pokud se homonymní lexémy shodují v gramatických charakteristikách jako je slovní druh, rod, vid apod. Příkladem takové shody je dvojice **трг** („trh; náměstí“, *běl.* „рынак; плошча“) – **торг** („obchod“, *chorv.* „trgovina“). Oba lexémy jsou neživotná substantiva mužského rodu.

Částečnou homonymií se rozumí shoda jednoho nebo několika tvarů z paradigmatu dvou lexémů. V tomto případě částečné homonymie se hovoří o **slovnědruhové homonymii** (J. Vlček), při níž jsou homonymní základní tvary lexémů, které jsou ale různými slovními druhy. Dvojice tohoto typu můžeme najít i mezi mezijazykovými homonymy. V případě běloruštiny a chorvatštiny to je například dvojice **бàjan** a **бàян**. Chorvatský lexém **бàjan** je adjektivum v základním tvaru (pozitivum, mužský rod, jednotné číslo) s významem „kouzelný, pohádkový“ (*běl.* „чароўны“), zatímco běloruský **бàян** je podstatné jméno s významem „chromatická harmonika“. Tyto lexémy se neshodují v žádném z dalších tvarů svých paradigmat.

Dalším typem částečných homonym, který se vyskytuje také u homonym mezijazykových, jsou shodné izolované tvary lexémů, které v základním tvaru homonymní nejsou. Tyto shodné tvary se pojmenovávají **homoformy** nebo také **tvarová homonyma**. Příkladem takové homonymie může být chorvatsko-běloruská dvojice **ùstàv** – **устàў**. V chorvatštině je **ùstàv** („ústava“, *běl.* „канстытуцыя“) substantivum mužského rodu, zatímco v běloruštině **устàў** je (kromě jiného) imperativ dokonavého slovesa **устàвіць** („vsadit, vsunout“, *chorv.* „umetnuti, ubaciti“).

Částečná mezijazyková homonyma nepředstavují takovou hrozbu záměny významu jako homonyma úplná, protože (pokud je potkáváme v textu) obvykle plní ve větě jinou syntaktickou funkci a vyskytují se v odlišném okolí. Ve slovníku chorvatsko-běloruských

homonym jsou zastoupena pouze lexikální homonyma s přihlédnutím k mezijazykovému specifiku této kategorie.

2.3 Sémantická stránka: úplná homonymie a částečné překrývání významů

Specifikem mezijazykové homonymie je možnost částečného překrytí spektra významů lexémů v rámci homonymní dvojice. Překrytí je možné, pokud se jedná o polysémnní lexémy. O tomto jevu můžeme hovořit v případě, že homonymní pár vznikl v důsledku rozcházení sémantiky obecněslovanské lexikální jednotky nebo v důsledku jiného procesu, jenž předpokládá historickou souvislost mezi dvěma lexémy v současných jazycích (podrobněji o vzniku homonym – v II. kapitole). E. Lotko nazývá tyto homonymní páry **částečně zrádná slova** a uvádí, že „jsou na výpovědním kontextu více závislá a jsou pro uživatele jazyka také nebezpečnější“ (Lotko, 1992, s. 14).

Vztahy mezi lexémy v takových částečně ekvivalentních dvojicích mohou být různé, stejně jako podíl překrývajícího se spektra. N. Ivašinová a A. Rudenková nabízejí aplikaci klasifikace dvojjazyčné lexikologie na mezijazykovou homonymii a navrhují tři typy významových vztahů mezi lexémy dvou jazyků. Prvním typem je **homosémie**, „vztah významové jednotnosti mezi jazykovými jednotkami“ (Ivašina, 2006, s. 12). Tento případ je mimo zájem homonymie vzhledem k tomu, že jedním z jejích principů je právě odlišnost sémantiky, která pak v komunikační praxi může působit potíže při používání dvou jazyků (při překladu, studiu apod.). Dalším typem významových vztahů je **heterosémie**, tj. vztah, při němž jsou všechny významy srovnávaných lexémů odlišné. V případě mezijazykových homonym tento vztah odpovídá *celkově zrádným slovům* (podle terminologie E. Lotka), nebo *úplným homonymům*. Posledním, třetím typem významových vztahů je podle autorek **parasémie**, která předpokládá částečnou shodu sémantiky srovnávaných lexikálních jednotek ve dvou jazycích. Parasémie aplikovaná na homonyma je právě případem částečné homonymie.

E. Sekaninová uvádí tři možné typy ekvivalence mezi lexikálními jednotkami v páru jazyků – plnou, částečnou a nulovou (Sekaninová, 1993, s. 58). Dělení odpovídá teorii N. Ivašinové a A. Rudenkové a může být aplikováno na vztahy v homonymních dvojicích. V rámci těchto typů autorka nabízí spektrum možných symetrických, symetricko-asymetrických a asymetrických ekvivalenčních vztahů mezi lexikálními jednotkami dvou jazyků.

Částečné překrývání významů jako realizace symetricko-asymetrického a asymetrického typu ekvivalence se může projevat více způsoby. Kromě toho, že část sémantiky homonymních lexémů se může shodovat, zatímco druhá část se liší, překrývání se

může projevit i v případech rozšíření, příp. zúžení sémantiky jednoho z lexémů. Příkladem toho může být dvojice **cār** – **цар**. Běloruský lexém **цар** zahrnuje pouze titul panovníka pravoslavné země (především Ruska nebo Bulharska), zatímco sémantika chorvatského **cār** zahrnuje také význam „císař“ (běl. “императар”).

Další skupinu specifickou pro mezijazykovou homonymii tvoří homonyma stylová (podle E. Lotka *stylově zrádná slova*). To jsou dvojice lexémů, které se rozlišují nejen významově, ale i stylově, nebo dvojice, jejichž sémantický rozdíl spočívá pouze ve stylistickém zbarvení.

Kromě homonymie samostatných lexémů izolovaných od kontextu můžeme hovořit o textových homonymech, které např. E. Lotko nazývá *textově zrádnými slovy* (v opozici k *systémově zrádným slovům*). Jedná se o formálně shodné lexémy se stejnou sémantikou, jejichž používání v textu je odlišné. Tento jev se také zkoumá v rámci dvojjazyčné ekvivalence a Vl. Barnet a později i E. Sekaninová ho označují za *funkční ekvivalenci* (узуальная эквивалентность), na rozdíl od ekvivalence *systémové* (Барнет, 1983, Sekaninová, 1993).

Do slovníku chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym byly zařazeny dvojice, které se po sémantické stránce dá považovat za úplná nebo částečná homonyma, tj. dvojice ve vztahu heterosémie a parasémie. Stylová homonyma ani textová zrádná slova ve slovníku zpracována nejsou.

3. Dosavadní zpracování mezijazykové homonymie ve slovanských jazycích

Výzkum mezijazykových homonym je bezesporu teoreticky a prakticky důležitým odvětvím slovanské srovnávací lexikologie a jakékoliv dvojjazyčné lexikologie vůbec. Přesto tato oblast stále zůstává z velké části neprozkoumána. R. Horáková ve vztahu k dané problematice upozorňuje: „Medzijazyková homonymia v rodine slovanských jazykov, najmä v ich lexikálných systémoch, funguje ako hlavný generátor nepriaznivej interferencie. Vzhľadom na závažnosť negatívneho vplyvu medzijazykovej homonymie pri vzájomnom osvojovaní si slovanských jazykov či v prekladateľskej praxi musíme konštatovať, že lexikálna homonymia v slovanských jazykoch je spracovaná celkom neuspokojivo“ (Horáková, 2003, s. 16). Na druhé straně, nelze říci, že tomuto tématu nebyla ve slavistice věnována pozornost, práce zabývající se homonymními vztahy lexémů v mezijazykovém kontextu začínají vznikat v polovině dvacátého století.

Situace s výzkumem slovanských mezijazykových homonym se jazyk od jazyka liší. Například v polském prostředí se této otázce věnovalo a stále věnuje hodně pozornosti jak po stránce teoretického výzkumu, tak po stránce lexikografického zpracování homonymního

polsko-jinoslovanského lexika. Pro polštinu jsou sestaveny homonymní slovníky v kombinaci s většinou slovanských jazyků. Polsko-jihoslovanskou homonymií se zabývá polský lexikolog Emil Tokarz, který v devadesátých letech již vydal slovníky polsko-bulharských, polsko-chorvatských a polsko-slovinských homonym (Tokarz, 1994, 1998 a 1999). Česko-polské homonymii se věnují M. Szałek, J. Nečas (Szałek, 1993) a E. Lotko, který připojil k své lexikografické práci *Zrádná slova v polštině a češtině* (1992) podrobný výklad své koncepce mezijazykové homonymie a jejích typů. Ke svému slovníku připojuje přílohy s výčtem stylových homonym, „rodově zrádných slov“ a „výslovnostně zrádných slov“. Zmíníme také *Rečnik srpsko-poljskih međujezičkih homonima i paronima* D. Šipky, vydaný v Poznani v r. 1999. Polsko-slovenskou homonymií se zabývá M. Pančíková (1993) a F. Buffa (1990). Nechybí samozřejmě práce věnované polsko-ruské homonymii (Kusal, 2002). V oblasti mezijazykové homonymie polská slavistika evidentně vyniká mezi ostatními jazykovými prostředími. To můžeme říci i o prostředí běloruském, kde (pokud pomineme jinak vzácné práce o homonymii bělorusko-neslovanské) můžeme hovořit o velkém prostoru pro budoucí badatele. Prozkoumána a důkladně lexikograficky zpracována je rusko-běloruská a zčásti ukrajinsko-běloruská homonymie (Шуба, 1982; Ровдо 1980; Грабчиков 1980; Выхота 2004; Руденко 2008). A. Zinkevič se zabývá výzkumem bulharsko-ruské a bulharsko-běloruské homonymie a jiných diferenčních jevů mezi těmito jazyky (Зинкевич, 2001, 2003). Jiné práce věnované bělorusko-jihoslovanské homonymii nejsou známy. V r. 2006 vyšla lexikografická práce autorů N. Ivašinové, A. Rudenkové a L. Janovce *Falešní přátelé překladatele*, ve které slovníku česko-běloruských homonym předchází odborná studie k tématu. Tento slovník je, vedle starších prací věnovaných bělorusko-ruské homonymii, jedinou moderní ucelenou studií zabývající se bělorusko-jinoslovanskou homonymií.

V českém prostředí je situace poněkud lepší. Významnou studii věnovanou rusko-české mezijazykové homonymii je např. práce Josefa Vlčka *Úskalí ruské slovní zásoby* (1966), v níž autor kromě slovníku formálně shodných výrazů poskytuje teoretický náhled na problém mezijazykové homonymie a její klasifikaci. Ruští autoři A. Žuravljov a S. Zacharov sestavili jednosměrný slovník *falešných přátel překladatele z češtiny pro ruskojazyčné publikum* (Журавлев, 1977). Česko-jinoslovanské homonymii se věnují také studenti ve svých diplomových pracích. Češtinu a bulharštinu z tohoto hlediska zkoumala G. Slowiková v práci *Zrádná slova v bulharštině a češtině* (1999) a také M. Przybylski (2007). Češtinu a slovinštinu pak A. Šamonilová v práci *Zrádná slova v slovinštině (slovinško-česká mezijazyková homonymie)* (2001). Otázce srbských/chorvatských a českých zrádných slov se ve své diplomové práci věnuje V. Řezníčková (1998) a také V. Novotná (1998).

Přehled prací věnovaných mezijazykové homonymii (nejen slovanské) je k dispozici v elektronické podobě na adrese <http://www.lipczuk.buncic.de/>. Tato souborná tematická

bibliografie je výsledkem spolupráce R. Lipczuka a D. Bunčiče, který se také zasloužil o existenci internetového projektu *False Friends of the Slavist* ([http://en.wikibooks.org/wiki/False Friends of the Slavist](http://en.wikibooks.org/wiki/False_Friends_of_the_Slavist)).

Co se týká západní skupiny jihoslovanských jazyků, kromě již zmíněného slovníku srbsko-polských homonym a diplomových prací věnovaných této tematice v česko-jihoslovanském kontextu, existují práce zabývající se homonymií v kombinaci s ruštinou (Радић-Дуговић, 1991) a bulharštinou (Баракова, 1988, Ivanova, 1999), v nichž se autoři však věnují teoretickému výzkumu mezijazykové homonymie.

Z tohoto přehledu vyplývá, že, přestože se nedá říci, že by otázka mezijazykové homonymie byla slavisty opomíjena, stále zůstává řada dvojic slovanských jazyků, která v tomto směru nebyla prozkoumána. Pokusem o zlepšení tohoto stavu pro dvojici běloruština-chorvatština má být tato diplomová práce.

II. Původ a typy mezijazykových homonymních párů

I když můžeme konstatovat nedostatečnost dosavadního zpracování mezijazykových homonym v celém spektru slovanských jazyků, představují mezijazyková homonyma v současné slavistice poměrně populární téma. Důvodem takové obliby může být mimo jiné i velká praktická použitelnost lexikografických prací tohoto druhu v praxi. Ale R. Horáková uvádí, že „keď porovnáваме kvantitu teoretických výskumov medzijazykovej homonymie s kvantitou jej aplikácie najmä v lexikografickej praxi, ukazuje sa, že o medzijazykovej homonymii sa viacej uvažovalo, no menej sa s ňou autori aj prakticky, lexikograficky vyrovnávali“ (Horáková, 2003, s. 16).

Při výuce cizího jazyka, a to nejen slovanského v našem prostředí, ale i jakkoliv slovanským jazykům vzdáleného, nebo při překladu dost často dochází k potížím spojeným s obdobnou zvukovou nebo grafickou podobou slov a s jejich rozdílným významem ve dvou i více jazycích. Je samozřejmé, že u blízce příbuzných (v našem případě slovanských) jazyků je pravděpodobnost formálních shod, které by mohly být zavádějící, mnohem větší než u jazyků geneticky vzdálených. V tomto případě jde podle R. Horákové o „lexikální inventář mezisystémového souboru slov“ (Horáková, 2003, s. 18). Případy shody lze tedy spojovat se společným historickým vývojem slovanských jazyků a s poměrně velkým podílem slovní zásoby ze společného lexikálního fondu slovanských jazyků, která se ovšem v dalších etapách vývoje sémanticky diferencovala. U vzájemně vzdálenějších dvojic jazyků (nepatřících do jedné jazykové skupiny) většina formálně shodujících se lexémů vznikla také na základě genetické příbuznosti, ale nejde o výsledek společného vývoje nebo společného prajazyka. Jedná se především o případy tzv. internacionalizmů – slov, používaných ve více jazycích, která jsou dost často řeckého nebo latinského původu. V průběhu vývoje jednotlivých jazyků, do kterých se takové slovo v jisté době dostalo, se může stát, že toto slovo nabude dalších významů a jeho původní význam bude změněn. Avšak tento jev se netýká pouze jazyků vzdálených, podobné procesy probíhají i ve slovanských jazycích. Příkladem poslouží chorvatsko-běloruská dvojice

ekonòmija – эканомія

Původ tyto lexémy mají jednotný, oba pocházejí z řeckého *οικονομία* – „hospodářství“ a jsou klasickým příkladem internacionalizmu. Zatímco v běloruštině slovo *эканомія* má jeden význam, odlišný od původního řeckého „úspornost, ekonomičnost“ (chorv. štedljivost, štednja), v chorvatštině je slovo *ekonòmija* polysémické a má o tři významy víc.

V případě slovanských jazyků, jak už bylo řečeno, existuje více způsobů vzniku homonymních párů. Když mluvíme o mezijazykových homonymech obecně, můžeme je rozdělit na dvě velké skupiny podle vzniku. První skupinu tvoří homonyma vzniklá v důsledku divergentního vývoje, jazykových kontaktů, společných výpůjček atd. Jsou to dvojice, jejichž vznik měl určitou „historii“. Do druhé skupiny se mohou řadit homonyma, jejichž vznik je výsledkem naprosto náhodné formální shody. V obou skupinách se vyskytují jak dvojice čistě slovanské, tak dvojice výpůjček z dalších jazyků a dvojice smíšené. Nabízí se i rozdělení mezijazykových homonym na původně slovanskou slovní zásobu a lexikum přejaté. Pokusím se tato dvě kritéria spojit v následující struktuře:

1. Homonyma mající svůj původ v obecněslovanském lexikálním fondu

Tato skupina je pochopitelně specifická pro homonymii mezi dvěma slovanskými jazyky a není v poli zájmu vědců, kteří se zabývají jakoukoliv neslovanskou či slovansko-neslovanskou mezijazykovou homonymií. Tato pro nás možná nejzajímavější, ale také nejkomplicovanější skupina může být rozčleněna na následující podskupiny podle způsobu vzniku homonym:

a) Divergence významu obecněslovanského lexému. Formálně shodné lexikální jednotky ve dvojici dnešních slovanských jazyků (v našem případě v chorvatštině a běloruštině) vycházejí ze společného slovanského lexému, který v průběhu historie nabyl v jednotlivých jazycích odlišných významů. Příkladem toho může být homonymní dvojice **laska** – **ласка**. Tato dvojice vychází z praslovanského **laska* a v důsledku divergentního vývoje se významy tohoto původního lexému vzdálily. V dnešní chorvatštině slovo **laska** znamená „lichotka, lichocení“ (běl. „лісливасць, лёстачкі“), zatímco běloruské **ласка** má význam „laskavost“ (chorv. „ljubaznost“ nebo „usluga“). Dalším příkladem tohoto rozlišení významů může být dvojice **slòvo** – **сло́ва**, vycházející ze všeslovanského kořene příbuzného se slovem **slouti**. V průběhu vývoje se však jeho sémantika významu slovesa vzdálila. Dnes má chorvatské **slòvo** význam „písmo“ (vedle sekundárního „proslov“, běl. „прамова“); sémantika běloruského **сло́ва** je prakticky totožná s českým **slovo**.

Během divergentního vývoje se významy geneticky příbuzných slov mohly od sebe vzdalovat, až v některých případech nabývaly opačný význam. Taková polarizace významů neboli **enantiosémie** se projevila například u lexémů **blâg** a **благі**. V obou jazycích jsou tyto lexémy polysémné, což je pro stará slovanská slova příznačné. Zajímavé je však to, že označuje-li taková dvojice slov lidské vlastnosti, znamenají opak. Chorvatské **blâg** má význam „mírný, laskavý“ (běl. „раxманы, мяккі“), běloruské **благі** znamená „špatný“ (chorv. „loš“). Případy

enantiosémie nejsou příliš časté, ale každopádně stojí za pozornost jako krajní případ sémantické diferenciaci. Divergence významů obecněslovanských slov se dá přirovnat k vnitrojazykové polysémii, která se však rozšířila na více jazyků, a tím přirozeně nesplňuje podmínku jednoho lexému, protože slova patří do různých jazykových systémů. V zásadě však jde o významovou změnu jednoho původního lexému, jejíž podstatou je podle V. Blanára „vnútorná prestavba v súbore a hierarchii sémantických príznakov. Istý sémantický príznak sa môže stať relevantným alebo jeho relevantnosť sa stráca. Tak sa rozširuje významová stavba slova o novú semému alebo niektorá z existujúcich semém zaniká“ (Blanár, 1976, s. 25). Těmito procesy sémantického vzdalování se původních společných slovních základů lze vysvětlit mnohem častější vyskytování mezijazykových homonym v příbuzných jazycích než v jazycích geneticky vzdálených. Mezi chorvatštinou a běloruštinou je takových dvojic značné množství. Tady jsou některá další homonyma vzniklá stejným způsobem:

jàgoda ж.
клубнічына, суніца

ягада, -ы ж.
boba, bobica

siv прым.
шэры

сівы прід.
sijed

jùnāk м.
герой

юнак, -а м.
mladić, momak

b) Derivace ze stejného základu homonymními afixy. Homonymní dvojice se mohou tvořit také v případě, že k slovanskému základu, který zachoval svoji podobu a sémantiku v obou zkoumaných jazycích, se připojí formálně shodné afixy, které ale dají společnému základu odlišný význam. Tento jev bývá nazýván také *homonymie odvozenin*, E. Lotko pro něj používá pojmenování *slovotvorně zrádná slova* (Lotko, 1992, s. 22-24). V případě chorvatštiny a běloruštiny jsou těmito afixy nejčastěji předpony, především u sloves. Například homonymní pár **pòpiti** – **папіць**, vzniklý z praslovanského **piti* připojením formálně stejné předpony, se rozlišuje sémantikou, která souvisí právě s významem této předpony. Výsledkem derivace je to, že chorvatské sloveso **pòpiti** má význam „vypít“ (běl. „выпіць“), zatímco běloruské sloveso **папіць** znamená „(trochu) se napít“ (chorv. „napiti se“). Tento případ potvrzuje tezi o mezijazykové homonymii nejen na úrovni lexika, ale i na úrovni morfémů. Stejnou situaci vidíme například v páru **pòjesti** – **паэцці**. Svědčí to o tom, že předpony **po-** a **po-/па-** jsou v určitých případech homonymní samy o sobě. Připojují svou rozdílnou sémantiku k příbuzným a ekvivalentním slovesným základům a mění tak celkovou sémantiku lexémů.

Ještě jeden zajímavý příklad „slovotvorné“ mezijazykové homonymie představuje dvojice **ri̇bolov** – **рыбаловь**. Nejde zde sice o homonymní afixy, ale o spojení dvou příbuzných a stále sémanticky blízkých kořenů. Prvním je obecněslovanský základ nejasného původu *ryba (chorv. „riba“, běl. „рыба“) se zachovaným primárním významem ve všech slovanských jazycích, druhým je lexém *lov* (stsl. **ЛОВИТИ**), rovněž zachovaný po formální a sémantické stránce ve všech slovanských jazycích. Avšak výsledný význam kompozita se v chorvatštině a běloruštině liší, i když společné sémy tato homonyma zachovala. V chorvatštině tato složenina znamená proces chytání ryb (stejně jako v češtině – „rybolov“), zatímco v běloruštině toto kompozitum označuje člověka zabývajícího se rybolovem.

c) Výpůjčka z jednoho jazyka do druhého. Tato cesta vzniku homonymních párů je spojena s kontakty mezi slovanskými jazyky a s jejich vzájemným ovlivňováním. Přejímání lexika probíhalo ve slovanských jazycích ve všech etapách jejich vývoje. Avšak nejaktivnější bylo přebírání buď mezi jazyky geograficky nejbližšími, anebo z jazyků majících výrazně silnější postavení (to platí nejen pro slovanské jazyky). To samozřejmě nejsou striktní podmínky, ale lze konstatovat, že v těchto dvou případech jsou výpůjčky více zastoupeny. Ani jedna z těchto podmínek není splněna v případě chorvatštiny a běloruštiny. Zaprvé jsou si území rozšíření těchto jazyků značně vzdálená, zadruhé jazyky neměly prakticky možnost navzájem se ovlivňovat. Nemůžeme tvrdit, že ve slovní zásobě běloruštiny nebo chorvatštiny není žádný lexém, který se tam mohl dostat z druhého jazyka. Na základě zpracovaného lexika se však lze domnívat, že žádný z takových přejatých lexémů, pokud nějaký existuje, patrně nenabyl v tom druhém jazyku jinou sémantiku než tu, kterou měl v jazyku výchozím. Můžeme tedy říci, že tato cesta vytvoření homonymních páru se ve dvojici chorvatštiny a běloruštiny nerealizovala.

d) Náhodná shoda slovanských slov. Do této kategorie patří dvojice, které se skládají ze slov slovanského původu, u nichž evidentně chybí společný původ a divergentní geneze. Jsou to páry, jejichž formální podobnost je čistě náhodná. Často se dá předpokládat, že tato podobnost vznikla jako důsledek vývojových změn původně odlišných lexémů v praslovanštině nebo později v jednotlivých jazycích, které vedly k jejich formálnímu sblížování. Toto je případ homonymního páru přídavných jmen **krōvni** – **крóўны** (a také substantiv **krōv** – **кряў**). Chorvatské adjektivum je derivát starého slovanského substantiva *krov*, příbuzného se slovesem „krýt“ (chorv. „krići“, běl. „крыць“), a má význam „střešní“ (běl. „дахавы“). Běloruské adjektivum vzniklo z praslovanského základu *kry („krev“) a znamená „krevní, pokrevní“ (chorv. „krvni“). Je zřejmé, že původní slovanské slovní základy, ze kterých

tato dnes homonymní slova vzešla, si nebyly formálně příliš blízké. Tento příklad je ilustrací toho, jak může vývoj doprovázený divergencí někdy paradoxně vést k formálnímu sblížení.

2. Homonymie s výpůjčkami z neslovanských jazyků

Druhá skupina zahrnuje způsoby vzniku homonymních párů, při kterých jsou homonyma vypůjčena z dalších jazyků.

a) Výpůjčky z jednoho a téhož jazyka. První možností v rámci tohoto způsobu vzniku homonymních dvojic je převzetí slova do obou jazyků z jednoho a téhož jazyka, ale s různým významem. S tím souvisí již zmiňované internacionalizmy, ovšem v případě odlišnosti významů (obligátní při homonymním vztahu) se chápání těchto lexémů jako internacionalizmů relativizuje. Příkladem klasického internacionalizmu může být např. slovo *demokracie* (z řeckého *δημοκρατία* – „vláda lidu“). Toto slovo se jednak rozšířilo do většiny jazyků evropské civilizace, jednak zachovalo ve všech těchto jazycích stejný význam. Zachování jednotného významu je pro internacionalizmy podstatné, proto můžeme tvrdit, že mezijazyková homonyma už ze své podstaty nesplňují jednu z hlavních podmínek pro zařazení do této kategorie. Právě proto např. V. Akulenko v kontextu výzkumu mezijazykové homonymie nazývá takové případy *pseudointernacionalizmy* a charakterizuje je jako „межъязыковые омонимы ряда языков, ведущие при переводе к полному нарушению смысла“ (Акуленко, 1969, s. 373). Příkladem takového pseudointernacionalizmu v chorvatštině a běloruštině může posloužit dvojice **fūrōr** – **фурор**. Tento lexém má latinský původ a podle Českého etymologického slovníku (Rejzek, 2001) přišel z italského *furor* s významem „zuřivost“. Význam chorvatského lexému **fūrōr** je bližší původnímu italskému – „rozjařenost, bujarost“ (běl. „шаленства, разбэшчанасць“), ale běloruský význam „velký úspěch“ (chorv. „buran javan uspjeh“) se mu značně vzdaluje.

Kromě pseudointernacionalizmů jsou v chorvatštině a běloruštině homonyma, která sice vznikla cestou výpůjčky z jednoho jazyka, nedá se však tato slova zkoumat v kontextu internacionálního lexika. Těmto slovům se nedostalo takového rozšíření, jak je tomu v případech, které můžeme zařadit do internacionalizmů, ale určitou cestou se dostala jak do běloruštiny, tak do chorvatštiny. Takový je například pár **divān** v chorvatštině s významy „porada“ (běl. „нарада“), „dvůr vladaře“ (hist.) (běl. „двор уладара“) nebo „pohovka, divan“ (běl. „канапа“) a **дыван** v běloruštině s významem „koberec“ (chorv. „tepih“). Slovo bylo přejato z perštiny.

Podobný je příklad dalšího lexému, ze kterého vznikla homonymní dvojice **hān** – **хан**. Etymologické slovníky (Фасмер, 1987; Rejzek, 2001) ukazují na turecký a perský původ

tohoto slova a uvádějí, že vychází z perského **xān** a znamená titul asijského vladaře, což odpovídá jak významu běloruského **хан**, tak významu českého **chán**. M. Fasmer však uvádí druhý význam tohoto lexému „zájezdní hostinec“ (běl. „заезны дом, карчма“), který se v běloruštině (stejně jako v češtině) nerealizoval, ale jako jediný se udržel v chorvatštině. Výkladové a etymologické slovníky uvádí různé cesty této výpůjčky (z perštiny, turečtiny nebo mongolštiny) a je tak možné, že zrovna v nějakém z těchto jazyků proběhla změna významu, která se stala příčinou pozdější homonymie.

b) Homonymní výpůjčky z různých jazyků. Tento způsob vzniku homonymních dvojic patří spolu s náhodnou shodou slovanských slov do skupiny, u které formální shoda lexému ve dvou jazycích není zapříčiněná společným vývojem nebo jakýmkoliv vzájemným nebo jednostranným ovlivňováním chorvatštiny a běloruštiny. Jde tady pouze o náhodně vzniklou podobnost formy slov přejatých z různých jazyků. Příkladů toho v chorvatštině a běloruštině není mnoho. Jedním z nich je homonymní dvojice **špága** – **шпáга**. Do chorvatštiny přišel tento lexém prostřednictvím němčiny z italštiny (něm. „Spagat“, it. „spaga“ – „provaz“) a znamená totéž, co v italštině – „provaz“ (běl. „вяроўка, шпaгaт“). V běloruštině je slovo **шпáга** s významem „kord“ (chorv. „mač“) řeckého původu, přejaté prostřednictvím latiny a polštiny (porovn. *pol. „szpada“*). Jako další příklad tohoto způsobu můžeme uvést slovní dvojice **bànka** – **бáнка**. Na chorvatské straně tohoto páru stojí internacionalismus **bànka** („banka“, běl. „банк“), na běloruské straně je **бáнка** s významem „mořská mělčina“ (chorv. „podvodna pličina“) jako výpůjčka z němčiny (něm. „Bank“).

c) Mezijazyková homonymie přejatého a původního slovanského lexému. Tato skupina, podobně jako předchozí, představuje náhodnou formální shodu lexému. V tomto případě jde o shodu slovanského a neslovanského slova. Tato „náhodná“ homonymie je ve slovníku chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym zastoupena o něco větším množstvím případů, než homonymní dvojice cizího původu. Příkladem takové shody může být dvojice **smäk** – **смак**. Chorvatské slovo **smäk** je derivátem slovesa **maknuti**, jež má starý slovanský původ v prasl. **mьknuti*. Dnešní substantivum má význam „konec, zánik“ (běl. „канец, парібель“). Běloruské substantivum **смак** je výpůjčka z němčiny (něm. „Geschmack“) přes polštinu (*pol. „smak“*). V současné běloruštině má význam „chuť“ (chorv. „okus“). Dalšími příklady této cesty k homonymii jsou slovní dvojice

sùp *m. заал.*
грыф, сiп

суп, -y *m.*
juha

dūr *m. muž.*
мажор

дур, *-y m. razg.*
budalaština, nastranost

V případech mezijazykové homonymie týkající se dvou jazyků, z nichž pouze jeden je slovanský, se pochopitelně zcela vylučuje cesta rozcházení sémantiky praslovanské slovní zásoby, protože pro neslovanský jazyk by vždy šlo o cizí slova. V případě neslovanského lexika se ve větší míře zkoumá lexikum internacionální nebo pseudointernacionalizmy, které tvoří jádro výzkumu slovansko-neslovanské mezijazykové homonymie (viz Борисова, 2005; Акуленко, 1969; Hladký, 1990; Radina, 1978 aj.). Pro dvojice slovanských jazyků je specifický právě výzkum sémantiky obecněslovanského lexika a právě tato oblast skýtá nejvíce zajímavých odlišností, ale i překladatelských úskalí.

Vzhledem k tomu, že homonymie je jev formální shody lexémů, při určení mezijazykových homonymních dvojic nehraje roli to, zda lexémy tvoří tuto dvojici díky historickým proměnám své sémantiky anebo díky shodě náhod, která spojila v rámci jedné formy slova, která z hlediska pvodu nemají nic společného. Popsané způsoby vzniku homonymních párů v chorvatštině a běloruštině jsou do značné míry univerzální a příklady těchto způsobů by se daly najít v dvojici jakýchkoliv slovanských jazyků. Na základě shromážděného materiálu se dá vyvozovat, že u jazyků, mezi nimiž probíhaly intenzivní kontakty, se více párů vytváří způsobem výpůjčky z jednoho jazyka do druhého s následným posunutím nebo změnou sémantiky, ale na druhou stranu u (geograficky, kulturně a geneticky) bližších jazyků se dá očekávat větší shodu sémantiky lexémů ze společného slovanského lexika a společných výpůjček ze stejného cizího jazyka.

II. Slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym. Lexikografické zdroje, materiál a principy jeho zpracování

1. Lexikografické zdroje použité při sestavování slovníku chorvatsko-běloruských homonymních výrazů

Obsah slovníku představují slova blízká po formální stránce (jejich klasifikace a typy viz I kapitola) a rozdílná po stránce sémantické v chorvatštině a běloruštině. Obvyklým zdrojem lexikografického materiálu pro vypracování takového druhu slovníku je překladový slovník zahrnující lexikografický materiál obou jazyků. V práci na slovníku chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym jsem byla konfrontována se specifickým problémem – chorvatsko-běloruský slovník odpovídající velikosti, ba ani menší překladový slovník mezi těmito dvěma jazyky k dispozici nebyl. Takový slovník dosud neexistuje. Proto jsem při této práci využívala jiných slovníků, především výkladových. Základním zdrojem chorvatského lexika byl *Veliki rječnik hrvatskog jezika* V. Aniče (2004), který je největším současným výkladovým slovníkem chorvatštiny a v němž je obsaženo přes 70 tisíc hesel. Jako zdroj běloruského lexika mi posloužil především *Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы* (Ed.: M. Sudnik, M. Kryuko, 2002). Tento slovník obsahuje přes 65 tisíc hesel. Lze tedy říci, že tyto dva slovníky jsou dle zastoupeného lexika srovnatelně velké. Běloruský výkladový slovník není největší, existuje pětidílný *Тлумачальны слоўнік беларускай мовы*, jehož vydání bylo ovšem dokončeno začátkem osmdesátých let. Je to poměrně bohatý zdroj, který jsem rovněž použila při práci na slovníku mezijazykových homonym, je však značně zastaralý a navíc do velké míry rusifikovaný, což souvisí se společensko-politickou situací v době vydání. Jistý podíl rusismů můžeme vytknout i zmíněnému Výkladovému slovníku spisovné běloruštiny, ale přesto zůstává nejdůvěryhodnějším zdrojem, který je dnes k dispozici.

Kromě výkladových slovníků vznikla potřeba použít i překladové slovníky, a vzhledem k tomu, že ten chorvatsko-běloruský neexistuje, použila jsem více slovníků, mimo jiné dvoudílný *Hrvatsko-ruski rječnik* Matije Dautoviće (Zagreb, 2002), *Rusko-hrvatski rječnik* (R. Poljanec, S. Madatova-Poljanec. Zagreb, 2002), který je ovšem opětovným vydáním slovníku, jež poprvé vyšel v r. 1987. U chorvatských slovníků je čas vydání obzvlášť důležitý, protože po rozpadu federativní Jugoslávie chorvatština prožívala období plné změn. Slovník z roku 1987 tedy reprezentuje ještě „jugoslávskou“ chorvatštinu. Použila jsem také *Беларуска-рускі слоўнік* (Ed.: K. Atrachovič, 1988), *Русско-белорусский словарь*. (Ed.: K. Krapiva, 2002) a

řadu menších slovníků více jazyků, mimo jiné oborových (z oblasti zoologie, techniky, botaniky atd.).

Během někdy složitěho pátrání, jež vedlo přes slovníky několika jazyků, jsem se setkala s tím, že slovníky si někdy ve výkladu odporují. V běloruských příručkách se navíc stává to, že oproti praxi používání konkrétních lexémů ve výkladových a překladových slovnících některé významy chybí, což můžeme vysvětlit nejspíše zastaralostí daných slovníků.

Dalším problémem způsobeným různorodostí lexikografických zdrojů byly neshody v chápání polysémie a vnitrojazykové homonymie. Nejčastěji u cizích, internacionálních slov jsem se setkala s tím, že v jednom jazyku jsou jejich významy vnímány v rámci polysémie, zatímco v druhém jazyku totožné významy patří vnitrojazykově homonymním lexémům. Příkladem je následující heslo:

emìsija ж.

1. выпраменьванне, эмiсiя²;
2. выпуск каштоўных папер, эмiсiя¹;
3. праграма (тэлевізiйна я цi радыё)

эмiсiя¹, -i ж. bank.

emìsija 2, izdavanje vrijednosnih papira;

эмiсiя², -i ж.

emìsija 1, odašiljanje energije

První dva významy chorvatského lexému **emìsija** jsou totožné s významy běloruských vnitrojazykových homonym.

Nutnost použití více překladových slovníků způsobovala při práci i jiné komplikace spojené s různými koncepcemi těchto slovníků nebo s neúplnou propracovaností hesel. Někdy si údaje překladových a výkladových slovníků vzájemně odporovaly, což se stalo například u hesla **ùčilište** – **вучылішча**. Podle výkladového slovníku chorvatštiny **ùčilište** je zastaralé pojmenování školy, vzdělávací instituce („1. zast. škola; 2. mjesto gdje se uči, mjesto gdje se može učiti“) a překládá se tedy do běloruštiny jako „школа, адукацыйная ўстанова“. Tak cestou vzájemného (i když neúplného) rozcházení se sémantiky slovanského slova vzniká zajímavý homonymní pár. V běloruštině totiž slovo **вучылішча** znamená střední odbornou školu, příp. konzervatoř (*chorv.* srednja strukovna ili umjetnička škola). Avšak v překladovém chorvatsko-ruském slovníku se slovo **ùčilište** překládá jako **училище** (význam je totožný s *běl.* вучылішча), a tím se mezijazyková homonymie v tomto páru eliminuje. Tento a podobné případy, které se při práci na slovníku vyskytovaly, paradoxně potvrzují význam studia „falešných přátel“, kteří mohou být zavádějící evidentně i pro samotné sestavovatele dvojjazyčných překladových slovníků.

2. Principy výběru lexikografického materiálu – typy zpracovaných chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym

Shromažďování lexikografického materiálu probíhalo způsobem paralelního zkoumání především chorvatského a běloruského výkladového slovníku, zmíněných výše jako hlavní lexikografické zdroje. Přitom jsem zaznamenávala každou chorvatskou lexikální jednotku, pro kterou jsem nacházela formálně shodný nebo podobný lexém v běloruském výkladovém slovníku nebo u které jsem předpokládala existenci takového homonymního lexému, který jsem následně dohledala v jiných běloruských slovnících. Tyto dva lexémy pak tvoří dvojici ve slovníku homonym.

Při výběru lexika bylo nutné stanovit určité parametry, které by měla takto získaná dvojice splňovat. Kromě formální podobnosti šlo především o gramatické charakteristiky. Neomezila jsem svůj výběr na určité slovní druhy, podmínkou však bylo, aby oba lexémy – chorvatský a běloruský – měly stejnou slovnědruhovou charakteristiku, slovnědruhová homonymie tedy byla ze slovníku vyloučena. Výjimku jsem udělala u synsémantických slovních druhů. Důvodem této výjimky byla praktická úvaha, že tato slova jsou poměrně frekventovaná a pravděpodobně by u nich mohlo dojít k záměně a tedy k narušení významu. R. Horáková v dané souvislosti uvádí, že mnohé slovníky mezijazykových homonym „nezaradují neplnovýznamové homonymné slova, ktoré sú na najvyššom frekvenčnom rangu a poskytujú široký priestor pre možné chyby“ (Horáková, 2003, s. 18). Takových případů je v tomto slovníku několik. Z hlediska praktické užitečnosti slovníku pro překladatele nebo lidi studující či používající tyto dva slovanské jazyky považuji uvedení těchto homonymních párů za prospěšné. Příkladem takové dvojice částice a spojky jsou následující lexémy:

бò часц.

1. то бок, інакш кажучы;

2. у функцыі злучніка таму што, бо

бо vezn.

jer

Ve všech ostatních případech, tzn. u autosémantických slovních druhů jsem se striktně držela zásady stejného slovního druhu uvnitř páru.

Do slovníku jsem zahrнула tzv. částečná homonyma, jejichž „částečnost“ se projevuje v mluvnických charakteristikách (porovn. částečnou homonymii co se týče sémantiky). V tomto případě se však jedná pouze o homonyma, která patří ke stejným slovním druhům a

liší se gramaticky. U substantiv jde o odlišný gramatický rod, což je někdy spojeno s rozdílnými koncovkami v základním tvaru. Například, dvojice

cèdar *m. бат.*
кедр (*Cedrus sp.*)

цэдра, -ы *ж.*
vanjski sloj kore od citrusa

se gramaticky odlišuje právě rodem (chorvatský lexém **cèdar** je mužského rodu, běloruský **цэдра** ženského) a také koncovkou. Striktně vzato v tomto případě jde spíše o paronyma, než o homonyma, ale vzhledem k neurčitosti hranice mezi těmito pojmy tato dvojice a další podobné páry byly z důvodu možného zaměňování v praxi zařazeny do slovníku mezijazykových homonym. Další příklady substantiv různého rodu nevykazují formální rozdíly v základním tvaru, jako například:

file *m.*
1. фiле¹ 1, мяса з сярэдняй часткі хрыбта;
2. аздоба на карэньчыку кнігі;
3. фiле², ажурная вязка

фiлe¹ *sr. indekl.*
1. file 1, pisana pečenka;
2. *kulin.* komad mesa ili ribe bez kostiju;
фiлe² *sr. indekl.*
file 3, mrežasto pletivo

Tato dvojice homonym (chorvatský lexém proti běloruskému homonymnímu páru) se částečně sémanticky překrývá a zřejmě vzešla v obou jazycích z francouzského *filet*, ale zároveň má různé gramatické charakteristiky – v chorvatštině je to podstatné jméno mužského rodu, v běloruštině středního (v obou případech).

V některých případech jsou ve slovníku zastoupeny i homonymní páry, v nichž jeden z lexémů je pluralia tantum a je tedy homonymní s tvarem množného čísla svého protějšku. To je případ dvojice:

kàjdānka *ж.*
нотны сшытак

кайданкі, -оў *pl.t.*
lisičine, lisice.

Kromě toho jsou do slovníku zahrnuta homonymní slovesa, která mají v obou jazycích různý vid, například dvojice:

hrípnuti *zak.*
прахрыпець, захрыпець

хрыпнуць *nesvrž.*
postajati promukao.

Další výjimku z mluvnické ekvivalence zkoumaných dvojic tvoří rozdílný stupeň přídavných jmen. Ve slovníku je zahrnuto několik párů, ve kterých je jedno z adjektiv základního stupně, zatímco druhé je komparativ. Například:

дўژی *прым.*
даўжэйшы

дўжы *прід.*
jak, snažan.

Důvodem pro zařazení takových párů do slovníku je praktická užitečnost jejich zachycení (lze předpokládat, že v tomto případě může dojít k záměně sémantiky), ale také shodné paradigma vzhledem k tomu, že komparativ přídavných jmen v chorvatštině (a také v běloruštině) se ve svém paradigmatu neliší od pozitivu.

Lze tedy říci, že zásadní podmínkou pro zařazování dvojic do slovníku byla jak jejich formální podobnost, jejímž specifikům bude věnováno další pojednání, tak stejné gramatické charakteristiky (vyjma výše uvedených případů). Právě stejné gramatické ukazatele a s nimi související možnost stejné funkce daných homonymních lexémů ve větě zvyšují pravděpodobnost zaměňování sémantiky a tedy chybného používání.

Hranice přípustné odlišnosti mezijazykových homonym není jednoznačná, při rozhodování o zařazení/nezařazení jednotlivého páru musíme vycházet jak z toho, zda splňuje kritéria homonymie (která v dvojjazyčné lexikografii obecně nelze zcela jednoznačně stanovit), a také z praktické pravděpodobnosti vzniku problémů spojených se záměnou sémantiky těchto potenciálních mezijazykových homonym. Při určení míry přípustných rozdílů v homonymních párech tohoto slovníku jsem vycházela z několika základních předpokladů. Zaprvé jsem tolerovala všechny zákonité rozdílnosti, vzniklé v geneticky příbuzných lexémech nebo při adaptaci neslovanských lexémů. Jako hlavní rysy těchto rozdílů N. Ivašinová uvádí „jejich systémový charakter a následující jevy:

1. popsateľnosť pomocí fonetických, morfoložických, syntaktických, ortoepických a ortografických pravidel;
2. předvídatelnost těchto rozdílností.

Kromě nich je důležitým znakem nejenom zákonitost toho nebo jiného jevu, ale i jeho frekvence.“ (Ivašina, 2006).

V našem případě mezi tyto rozdílnosti patří pravidelné fonetické a jiné změny, které se uskutečnily v průběhu divergence slovanských jazyků a také fonetické rysy projevující se při adaptaci cizích slov do zkoumaných jazyků. Jedním z těchto fonetických rysů, který se odráží i v pravopise, je jev charakteristický pro běloruštinu, tzv. „akání“ – změna kvality (redukce) etymologické samohlásky [o] v nepřízvučné pozici a její přechod do [a]. Tento jev způsobuje, že až na několik výjimek není v běloruštině možné vyslovení hlásky [o] či napsání grafému

„o“ v nepřízvučné slabice. To znamená, že cizí slova, v nichž se [o] v nepřízvučné pozici vyskytuje, se přizpůsobují běloruské fonetice a mění svou podobu. Například:

ekonòmija – эканомія

fizionòmija – фізіяномія

diplòmat – дыпламат aj.

Stejný proces probíhá ve slovech slovanského původu, např.:

daròvati – даравáць

novìna – навіна.

Tento specifický rys běloruské fonetiky lze při sestavování homonymního slovníku tolerovat vzhledem k tomu, že jde o naprosto systémový jev. Jsou však případy, kdy homonymie vzniká právě díky běloruskému „akání“, když dojde k formální shodě s chorvatským lexémem, u kterého je [a] ve stejné pozici etymologické. Příkladem toho je dvojice

kāpati *незак.*

капаць, падаць кроплямі;

капаць *несврš.*

1. riti;

2. kopati (jamu);

3. iskopavati, vaditi

Pro běloruštinu je charakteristická i další hlásková proměna, která ovlivňuje podobu slova, - proměna [e] (grafémy э, е) v [a] (grafémy а, я) v první slabice před přízvukem. Projevuje se to například v současné podobě obecněslovanského lexému **země** (*prasl. *zemja*) – *běl. зямля*.

Dále jsou popsány jiné případy zákonitých rozdílů, které při sestavování slovníku chorvatsko-běloruských homonymních výrazů nebyly považovány za překážku pro mezijazykovou homonymii a které – z komunikačního pohledu – při chorvatsko-běloruském jazykovém kontaktu mohou být jistým zdrojem komunikačních problémů.

- Různá realizace praslovanských skupin ***-tort-**, ***-tolt-**, ***-tert-**, ***-telt-**. V běloruštině se tyto skupiny vyvinuly do důsledného plnohlásí (s několika výjimkami v zastaralých slovech), zatímco v chorvatštině proběhla metateze. Například:

hlád *м.*

це́нь, халадо́к

хо́лад, -у *т.*

hladnoća, studen

gláva *ж.*

1. галава 1 частка цела, якая складаецца з чарапной каробкі і твару (або морды);
2. асоба, чалавек;
3. аверс, галоўны бок манеты;
4. глава, раздзел

галава́, -ы *ж.*

1. glava 1, dio tijela koji sadrži mozak, usta i osjetilne organe;
2. grlo (stoke);
3. pamet, svijest;
4. načelnik, rukovodilac

- Formální rozdílnost ekvivalentních koncovek slovesného infinitivu jako realizace praslovanského ***-ti: -ti** v chorvatštině, **-ць** v běloruštině: **gnjáviti** – **гнявіць**, **zàkriti** – **закрыць** aj. Tento rozdíl je naprosto pravidelný.

- Rozdíl v korelaci měkkých a tvrdých konsonantů. V běloruštině je 15 korelačních dvojic konsonantů podle charakteristiky měkkost – tvrdost, v chorvatštině jsou takové dvojice pouze dvě ([l] – [l̥], [n] – [n̥]). Proto rozdílnost měkkých a tvrdých konsonantů také nebyla brána jako charakteristika znemožňující vnímání páru jako homonymního:

zahváliti *зак.*

1. падзякаваць, выказаць падзяку;
2. падаць у адстаўку;
3. адмовіцца, зрачыся

захваліць *svršč.*

prehvaliti, razmaziti pohvalama

mètlica *ж.*

1. мяцёлка;
2. прыстасаванне ў выглядзе мяцёлкі (шклоачышчальнік і да т.п.)

мятліца, -ы *ж. bot.*

rosulja (*Argostis*)

- Rozdíl v realizaci praslovanské explozivy [g]: v chorvatštině [g], v běloruštině frikativa [ɣ].

gòlūb *м. заал.*

1. голуб (*Columba*);
2. скат-арляк (*Myliobatis aquila*)

гóлуб, -а *м. zool.*

golub 1 (*Columba*)

V několika případech byla do slovníku zařazena jako homonymní dvojice formálně podobná slova s opozicí chorvatského [x] a běloruského [ɣ]. V těchto případech jsem nevycházela z genetické příbuznosti, ale ze skutečné formální podobnosti způsobené blízkostí frikativ [x] a

[ɣ], kterou v praxi povází právě problematičnost, především pro mluvčí chorvatštiny, tyto souhlásky rozlišit.

Zajímavým případem je dvojice *chorv. gùsār* a *běl. rycáp*.

gùsār *m.*
пiрат, карсаp

rycáp, -a *m. vojn.*
husar

V chorvatštině **gùsār** znamená „pirát“ (*běl. „пiрат, карсаp“*), *běl. rycáp* ([ɣ]) má stejný význam jako české **husar** a do chorvatštiny se překládá jako **hùsār** ([x]). U českého **husar**, stejně jako u běloruského **rycáp** a chorvatského **hùsār** se uvádí maďarský původ, avšak chorvatský etymologický slovník dodatečně odkazuje na lexém **gùsār** ([g]), u kterého se předpokládá italský původ (*it. „corsaro“ – viz běl. „карсаp“*).

- Rozdíly ve tvaru adjektiv způsobené tím, že v chorvatské části slovníku se adjektiva většinou uvádějí ve jmenném tvaru, zatímco běloruská adjektiva se uvádějí s koncovkou, ve které navíc neproběhla pro chorvatštinu charakteristická kontrakce samohlásek (platí pro ženský a střední rod a množné číslo):

pòbočan *прым.*
бакавы

пабóчны *прід.*
1. sporedan, uzgredan;
2. stran, tuđ

- Rozdíl v reflexech prasovanského **ě**. V chorvatštině se reflexy liší podle kvantitativního typu slabiky, ve které se vyskytují, možné varianty jsou -ije-/-je-/-e-/-i-. V běloruštině jsou reflexy -e-/-i-, případně -a-.

spjêv *m. книж.*
паэма, верш

спеў, *спеву m. glazb.*
pjevanje, pjesma

lijês *m.*
труна

лес, -y *m.*
1. šuma, les¹ 1;
2. drvena građa, les¹ 2

- V chorvatštině se setřel rozdíl mezi [i] a [y] a celkem zanikl grafém **Y, y**, jenž byl ve všech pozicích nahrazen grafémem **I, i**, napr. *prasl. *byti – běl. быць – chorv. bīti*. Proto byl

při výběru homonymních párů tento rozdíl považován za přípustný a nebrání vnímání dvojice jako homonymní. Projevilo se to např. v párech

čistina ж.
прагаліна, паляна, адкрытае месца

чысціня, -і ж.
čistoća

prigoda ж.
нагода, (зручны) выпадак,
магчымасць

прыгода, -ы ж.
neobičan događaj, pustolovina

- Pro běloruštinu je charakteristický vznik protetické souhlásky [v] (někdy také [ɣ]) před [o], [u] na začátku morfémy (вучыць, вочы apod.). Tento jev je systematický, předvídatelný a frekventovaný:

ògnjìšte н.
агмень, ачаг

вòгнішча, -а sr.
vatra, lomača

ùčilište н. саст.
школа, навучальная ўстанова

вучылішча, -а sr.
srednja strukovna ili umjetnička škola

- Při sestavování slovníku nebyly zohledněny prozodické rozdíly. Mezi prozodickým systémem běloruštiny a chorvatštiny jsou zásadní rozdíly spojené především s tím, že pro chorvatštinu jsou charakteristické čtyři typy přízvuků a navíc často významotvorné dlouhé nepřízvučné slabiky. V běloruštině nacházíme „pouze“ pohyblivý dynamický přízvuk. Jak je vidět, je těžké najít v těchto dvou prozodických systémech analogii, proto lze v kontextu běloruštiny a chorvatštiny považovat umístění, kvalitu a kvantitu přízvuku a kvantitativní charakteristiky popřízvučných slabik za nepodstatné pro vznik homonymie. Přestože se vnitrojazykově lexémy s odlišným přízvukem za homonyma nepovažují, o čemž svědčí jejich prezentace ve výkladových a překladových slovnících, do slovníku chorvatsko-běloruských homonym jsou zařazeny i takto prozodicky odlišné lexémy jednoho jazyka. Důvod k zařazení takových lexémů spatřuji v kontextu mezijazykové homonymie, kde shodný přízvuk není vnímán jako nutná podmínka homonymie, není podstatné, jak je umístěn přízvuk ve více lexémech jednoho z jazyků.

- Vedle všech vyjmenovaných a některých dalších zákonitých odlišností, daných cestou vývoje obou zkoumaných jazyků a jejich fonetickými specifiky, se za přípustný rozdíl považovala odlišnost nesystematické povahy, především v podobě přejatých cizích slov.

Ačkoliv takováto slova mohou být považována spíše za paronyma než za homonyma, byť mezijazyková, byla zahrnuta do slovníku pro pravděpodobnost omylu v interpretaci při záměně významů těchto lexémů. Mezi tyto případy patří například dvojice

bànrkřot м.
банкруцтва

банкрўт, -а т.
Bankroter

- Do slovníku patří také slovesa se synonymními sufixy **-ira-**(ti) v chorvatštině a **-ava-**(ць) v běloruštině. Mezi možnými zrádnými slovy v obou jazycích se vyskytlo několik takových případů:

adoptírati зак. і незак.
1. усынавіць(удачарыць) /
усынаўляць (удачараць)
2. прыняць / прымаць

адаптаваць svrš.
prilagoditi, adoptirati

- Do slovníku byly zařazeny také dvojice, v nichž jeden z lexémů je apelativum, zatímco druhý je vlastní jméno (toponymum, pojmenování obyvatel určitého místa) nebo název národnosti. Významný formální rozdíl mezi těmito lexémy spočívá v pravidlech pro počáteční písmena. Příkladem takového páru jsou následující lexémy:

Pòlačanin м.
жыхар Полачы (населены пункт
у Харватыі)

палачанін, -а т.
stanovnik Polacka (grad u Bjelorusiji)

V tomto případě je rozdíl dán odlišnými pravidly pravopisu fungujícími v chorvatštině a běloruštině.

Kromě formálních odlišností byly při výběru lexikálního materiálu do slovníku chorvatsko-běloruských mezijazykových akceptovány i případy částečné shody sémantiky mezi lexémy uvnitř dvojice. Tento jev je poměrně častý u homonymních dvojic, jež nevznikly v důsledku náhodné formální shody, nýbrž jako výsledek historického vývoje, zvláště u těch, které vychází ze společného slovanského lexikálního fondu. Polysémní slova s částečně se překrývající sémantikou (tzv. částečná homonyma) jsou nejsložitějšími případy pro uchopení a popis „falešných přátel“, protože právě částečná shoda významů brání překladateli jasně rozdělit sémantiku lexémů v obou konfrontovaných jazycích. Potvrzuje to i D. Bunčić: „Опасность ошибки существует, прежде всего, когда псевдо-аналогонимы относятся к одному и тому же лексико-семантическому полю“ (Bunčić, 2002).

Poměrně složitý je případ lexikografického zpracování dvojic, v nichž jeden z lexémů je bezekvivalentní ve vztahu k druhému jazyku a vzhledem k absenci chorvatsko-běloruských slovníků tato asymetrie nikdy nebyla lexikograficky řešena. Týká se to tradičně reálií zastoupených pouze v jednom ze dvou jazykových prostředí. E. Sekaninová řadí tyto případy do jednoho z typů asymetrické ekvivalence a uvádí, že „tieto prípady sa vymykajú z bežne ponímanej ekvivalencie. Ekvivalent (...) sa nahrádza transliteráciou, približným pomenovaním alebo opisom, t.j. deskripciou alebo substitúciou“ (Sekaninová, 1993, s. 77). Příkladem poslouží heslo

žùпан м.

1. *гiст.* начальник жупы, войт;

2. жупан, кіраўнік жупаніі ў

Харватыі

жупán, -а т.

Ров. muška kabanica

V běloruském prostředí lexémy **žùпан**, **žùпаніја** nejsou známy, a proto ani nejsou obsaženy ve výkladových slovnících. Vzhledem k tomu, že překladové slovníky, zahrnující běloruštinu a chorvatštinu dosud neexistují, překlad tohoto lexému není zpracován. Avšak chorvatsko-ruský slovník uvádí překlad pro **žùпан** (v 2. významu) jako „жупán (начальник области, округа в Республике Хорватии)“ (Dautović, 2002). První, historický význam lexému **žùпан** se rovněž transliteruje do ruštiny jako „жупán“ s doplněním „начальник жупы“. To ale znamená, že v případě transliterace pojmenování reálie s přenesením významu do cílového jazyka toto pojmenování vzniká i v tomto jazyce a ztrácí svoji funkci případného mezijazykového homonyma vůči dalšímu formálně shodnému lexému v druhém jazyce (běloruštině), resp. homonymie se přesouvá do vnitrojazykové roviny. Rozpor ale spočívá v tom, že v cílovém jazyce přijímajícím lexém spolu s jeho sémantikou (v našem případě v běloruštině) není tento lexém lexikograficky zpracován, což znamená, že je pro mluvčí běloruštiny stále cizí a je tedy možná záměna sémantiky s běloruským výrazem **жупán** s významem „mužský kabát z barevného sukna“. Problematické z hlediska našeho zpracování je ale to, že, transliterujeme-li chorvatské pojmenování v rámci běloruských ekvivalentů do podoby **жупán**, musíme ho pak uvést i v běloruské části slovníku, což znamená přítomnost tohoto lexému v běloruské slovní zásobě. Abych se vyhnula tomuto rozporu, zvolila jsem popis sémantiky bezekvivalentního lexému. Případy bezekvivalentních lexémů jsou ve slovníku chorvatsko-běloruských homonym okrajové.

V předloženém slovníku nejsou zpracovány dvojice, rozlišující se pouze stylisticky, jež N. Zaslavskaja pojmenovává jako „relativní homonyma“ («относительные омонимы», viz Заславская, 1992, s. 25), E. Lotko jako „stylově zrádná slova“ a J. Vlček jako „stylistická homonyma“ (Vlček, 1966, s. 220). Případy lexémů podobných formálně a shodných sémanticky pouze s rozdílem stylistickým nebo také pragmatickým se ve slovníku vyskytují pouze v kombinaci s dalšími jevy, např. vedle odlišné sémantiky v rámci jednoho hesla. Příkladem takové dvojice může být dvojice **přijatelj** – **прыяцель**, která nebyla do slovníku zařazena. Mezi těmito dvěma lexémy je pouze nepatrný sémantický a stylistický rozdíl, spočívající v tom, že v chorvatštině **přijatelj** („přítel“, *běl.* „сябар“) označuje osobu bližší, než běloruské slovo **прыяцель**. Překladové slovníky přitom tento rozdíl v sémantice nereflktují. Podobný případ je dvojice homonym

drûg *m.*
1. таварыш, сябар;
2. *зіст.* таварыш

друг, -а *m.*
prijatelj, drug 1

V obou jazycích lexém **drûg** (1. význam) a **друг** znamenají přítele, blízkou osobu, ale přestože se z překladových slovníků dá usoudit, že sémantika těchto lexémů je zcela ekvivalentní, úzus ukazuje, že pragmaticky si tato slova nejsou totožná. Nicméně tato dvojice byla zařazena do slovníku a to vzhledem ke 2. významu chorvatského lexému – „soudruh“ (*běl.* „таварыш“), jež v běloruském lexému není obsažen.

Základní podmínky, jež musí být splňovány při výběru dvojic do slovníku mezijazykových homonym, jsou dány podstatou homonymie. Tyto páry lexémů se tedy musí formálně shodovat a přitom se lišit sémanticky. Jak už však bylo řečeno, v případě mezijazykové homonymie je třeba přihlížet ke specifickým, způsobeným dvojjazyčností tohoto jevu, mezijazyková homonyma nejsou vždy homonymy ve vnitrojazykovém pojetí, je u nich přípustná určitá míra odlišnosti, která je určována sestavovatelem slovníku a praktickou opodstatněností. Výše v této kapitole byly již popsány rozdílnosti (z větší části zákonité) ve fonetice, morfologii, prozódii, které v kontextu chorvatštiny a běloruštiny nebrání vzniku mezijazykové homonymie resp. nepomáhají mluvčímu jednoho jazyka vyhnout se s jistotou záměně sémantiky v druhém jazyce z páru. Sestavování podobných slovníků má vždy praktický účel, a proto je důležité věnovat pozornost všem případům, u kterých k záměně může pravděpodobně dojít, přestože formální shoda není vždy úplná.

3. Struktura slovníku a stavba slovníkového hesla

Sestavený slovník představuje výběr chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym. Slovník je oboustranný, tzn. k chorvatským výrazům jsou uvedeny běloruské sémantické ekvivalenty a k běloruským ekvivalenty chorvatské. Hesla ve slovníku jsou seřazena v pořadí chorvatské abecedy. Každý heslový odstavec se skládá ze dvou částí (sloupců), z nichž první popisuje chorvatskou lexikální jednotku z homonymního páru, druhá pak její běloruský formální ekvivalent. První sloupec každého hesla obsahuje chorvatské heslové slovo ve slovníkovém tvaru (tzn. infinitiv sloves, nominativ singuláru podstatných jmen (pokud nejde o pluralia tantum), mužský rod singuláru pozitivního tvaru přídavných jmen (s několika výjimkami, viz výše)), za kterým jsou uvedeny gramatické charakteristiky daného slova: u podstatných jmen rod (**м.** – мужчински / mužski / mužský, **ж.** – жаночы / ženski / ženský, **н.** – ніякі / srednji / střední), příp. **pl.t.** u pomnožných substantiv, u sloves slovesný vid (**зак.** – закончанае трыванне / svršení / dokonavý, **незак.** – незакончанае трыванне / nesvršení / nedokonavý), u přídavných jmen a dalších slovních druhů – zkratka příslušného slovního druhu (viz seznam zkratek). Případně se mohou vyskytovat další gramatické charakteristiky, pokud to vyžaduje podoba heslového slova. Pokud je sloveso obouvidové, označuje se zkratkou **зак. i незак.** v chorvatské části nebo **dv.** (dvojni vid) v běloruské části. Jako ekvivalent se pak uvádějí obě vidové varianty ekvivalentu, např.

сабораваць *dv. crkv.* dati / davati poslednju pomast

Po gramatické charakteristice následuje charakteristika stylistická, odborná apod. Gramatické, stylistické a další charakteristiky chorvatských heslových slov jsou uvedeny v běloruštině, u běloruských heslových slov je tomu naopak.

V dalších řádcích jsou uvedeny běloruské sémantické ekvivalenty daného chorvatského slova nebo běloruský popis významu slova, pokud je bezekvivalentní (viz napr. význam **župan** – *кіраўнік жупаніі ў Харватыі*). U vícevýznamových slov se jednotlivé významy uvádějí za arabskými číslicemi. V případě, že heslový lexém zastupuje vnitrojazykové chorvatské / běloruské homonymum, příslušný tvar slova je označen horním arabským číslicovým indexem. Vnitrojazyková homonyma se uvádějí ve stejném sloupci pod sebou.

Ve druhém sloupci je shodným způsobem představeno, gramaticky popsáno a přeloženo do chorvatštiny běloruské slovo z homonymní dvojice. Gramatické a jiné charakteristiky jsou v tomto případě uvedeny v chorvatštině. U běloruských substantiv je navíc uvedena koncovka genitivu singuláru. Důvod této asymetrie je v tom, že v koncovkách 2. pádu chorvatských substantiv není variabilita, tvar koncovky záleží pouze na gramatickém

rodu podstatných jmen, zatímco genitiv singuláru substantiv běloruských se tvoří v závislosti na zakončení slovního základu a také na sémantice. Např. abstraktní substantiva mužského rodu mají v genetivu singuláru koncovku **-y** (гуманізм – гуманізму), substantiva kokrétní mají koncovku **-a** (слон – слана) atd. V případě, že je možné použití dvou koncovek, jsou uvedeny obě varianty, např.

сад, -a/-y m.

Vzhledem k tomu, že v chorvatštině podobná variabilita neexistuje, není potřeba tyto koncovky uvádět.

Příklad slovníkového hesla:

zator¹ *м. книж.*

вынішчэнне, разбурэнне;

zator² *м.*

перашкода з крыгаў на рацэ, затоп 2

затоп, -y m.

1. zastoj, zakrčenost (prometa), gužva;

2. zator², gomilanje leda u rijekama

Uvedené heslo je případem vnitrojazykových homonym v chorvatské části, z nichž se druhé částečně sémanticky překrývá s běloruským výrazem (zator² = затоп 2). V takových případech se vedle odkazu na lexém a jeho kokrétní význam v druhém jazyce uvádí i synonymum dodatečně objasňující daný význam.

Zpracovaný slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym obsahuje 1048 hesel. Vzhledem k uvedeným specifikům konfrontace chorvatské a běloruské slovní zásoby, problémům a definitivně nevyřešeným otázkám při zpracování slovníkových hesel a rozsahu sledovaného lexika, tento slovník nelze považovat za vyčerpávající zpracování chorvatsko-běloruské mezijazykové homonymie. Přesto se dá předpokládat, že jádro homonymního lexika v těchto dvou jazycích je v něm zachyceno.

IV. Slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonym

adoptirati зак. і незак.

1. усынавіць(удачарыць) / усынаўляць
(удачараць)

2. прыняць / прымаць

adaptirati зак. і незак.

адаптаваць/адаптоўваць,
прыстасаваць/прыстасоўваць

адаптаваць svrš.

prilagoditi, adoptirati

bájati незак.

1. чараваць, варажыць

2. расказваць небыліцы, верзці лухту

ба́яць nesvrš. knjiš.

pričati, besjediti

bájka ж.

казка, небыліца

ба́йка, -i ž.

basna

bàk м. рэг.

бык

бак¹, -a м.

kotao, rezervoar za tekućinu;

бак², -a м.

pramčana paluba broda

bâl м.

баль

бал, -a м.

1. stupanj, čvor (jačine vjetra)

2. poen, bod

bâlōn м.

1. шар;

2. паветраны шар;

3. шкляны сасуд для вадкасцяў;

4. шкляная колба лямпачкі;

балóн, -a м.

1. spremnik, rezervoar za tekućine i plinove;

2. automobilska guma;

3. opna aerostata

balvan м.

1. бервяно, калода;

2. (таксама **bolvan**) перан., зневаж. дурань,

балван 2

балва́н, -a м.

1. figura, prikaz čovjeka u skulpturi;

2. glupan, balvan 2

bànk м.

банка, падводная водмель

банк, -a м.

banka

bànka ж.

банк

ба́нка, -i ž.

bank, podvodna pličina

bànkřōt м.

банкруцтва

банкрúт, -a м.

bankroter

bâr¹ *м.*

бар¹ (установа грамадскага харчавання)

bâr² *м.*

бар² (адзінка вымярэння ціску)

bâr³ *м. бат.*

1. прасянік (*Milium*);

2. чуміза (*Setaria italica*)

бар¹, -а *т.*

bar¹ (zabavni lokal)

бар², -а *т.*

bar² (mjerna jedinica tlaka)

bäviti se *незак.*

1. займацца

2. знаходзіцца, жыць

бáвіцца *несврš.*

1. zadržavati se

2. provoditi vrijeme, zabavljati se

bàzār *м.*

крыты рынак у арыентальным стылі

базáр, -у *т.*

trg, tržnica

bèdāk *м.*

недарэка, ёлуп

бядáк, -а *т.*

jadnik, nesretnik

bëg *м.*

1. *гіст.* шляхецкі тытул у Асманскай Імперыі;

2. *рэг.* гаспадар, паважаны чалавек

бег, -у *т.*

trčanje, trka

bèsjeda *ж.*

1. *арх.* слова

2. прамова, казань

бясéда, -ы *ж.*

gozba, čašćenje

bijéda *ж.*

1. беднасць, галеча, бяда 2;

2. духоўная беднасць, убогасць

бядá, -ы *ж.*

1. nesreća

2. neimaština, bijeda 1

bïstar *прым.*

1. празрысты (пра вадкасць);

2. чысты, ясны;

3. кемлівы

бы́стры *прід.*

1. brz;

2. pronicljiv

blâg *прым.*

1. рахманы, лагодны, мяккі (характар);

2. мяккі, невыразны, слабы;

благí *прід.*

1. loš;

2. mršav, slab

blâto *н.*

1. грязь, слота;

2. *перан.* бруд, распушта

балóта, -а *sr.*

1. močvara;

2. kal, blato 1;

3. *pren.* mrtvilo, žabokrečina

blážití *незак.*

лагодзіць, змякчаць, супакойваць

blíc *м.*

1. маланка;
2. сполах, выбліск;
3. бліц, лампа да ўспышкі пры фатаграфаванні;
4. успышка (пры фатаграфаванні)

blòk *м.*

1. глыба, маса;
2. блок 3 будынкаў, квартал;
3. блок 2, палітычнае аб'яднанне, кааліцыя;
4. сшытак, нататнік

bò *часц.*

1. то бок, інакш кажучы;
2. у функцыі злучніка таму што, бо

bòčka *ж.*

шпілька

bòj *м.*

бітва, бой 2

bòk¹ *м.*

1. бок, бакавая частка цела;
2. бок, прастора злева ці справа

bòk² *м.*

драбавік

bòkāl *м.*

1. збан, гладыш;
2. бакал, кубак

bòkser *м.тэхн.*

1. від магутнага аўтамабільнага рухавіка;
2. кастэт;
3. баксёр 2, парода сабак

blájыць *nesvrš. impers.*

osjećati mučninu, vrtoglavicu

blajэць *nesvrš.*

1. mršavjeti, oslabljivati;
2. postajati loš, pogoršavati se

blіц, -у *т.*

blic 3, uređaj koji proizvodi svijetlost za snimanje fotoaparatom

блок, -а *т.*

1. kolotur;
2. blok 3, grupacija
3. blok 2, niz zgrada

бо *vezn.*

jer

бочка, -і *ж.*

bačva

бой, бою *т.*

1. tučnjava;
2. bitka, boj;
3. borba

бок, -а/-у *т.*

strana, površina

бакáл, -а *т.*

čása, pehar, bokal 2

баксёр, -а *т.*

1. boksač;
2. bokser 3, rasa pasa

bõlestan *прым.*

1. хворы;
2. *перан.* хваравіты, нездаровы

bõljka *ж.*

1. экспр. хвароба;
2. хворасць, боль;
3. *перан.* слабое месца

bõr¹ *м.*

1. хвоя;
2. калядная ялінка;
3. сямейства Хваёвыя (*Pinaceae*)

bõr² *м.*

бор², хімічны элемент

bõrovina *ж.*

хвоя, хваёвая драўніна

bràdāvka *ж. бат.*

геліятроп еўрапейскі (*Heliotropium europaeum*)

brāk¹ *м.*

шлюб;

brāk² *м. бат.*

водарасць цыстазіра (*Cystoseira*)

bräti *незак.*

збіраць, рваць, здымаць (плады)

brëme *н.*

1. вязка, ношка, бярэмя;
2. *перан.* цяжар, ноша

brìdak *прым.*

востры, пякучы

brõd *м.*

1. карабель;
2. *арх.* мелкае месца, брод;
3. *архіт.* неф

балёсны *прід.*

boležljiv, bolan

бóлька, -і *ж.*

čirić, ogrebotina, krasta

бор¹, -у *м.*

borova šuma, borik

бор², -у *м.*

bor², kemijski element

бор³, -а *м.*

svrdlo

баравіна, -ы *ж.*

1. mlada borova šuma;
2. šumski plodovi

барóдаўка, -і *ж.*

bradavica

брак, -у *м.*

1. defektna roba, nedostatak, kvar;
2. manjak, pomanjkanje

браць *nesvrš.*

uzimati

бярэ́мя, -я *sr.*

paramak, breame 1

бры́дкі *прід.*

gadan, odvratan

брод, -у *м.*

gaz, plićak, brod 2;

brújati *незак.*
гусці, шумець

brûs *м.*
брусок, асялок

búdan *прым.*
1. які не спіць, бяссонны;
2. пільны

bûjan *прым.*
1. багаты, раскошны (расліна)
2. *перан.* пышны, багаты, поўны энергіі

bûk *м.*
1. шум вады;
2. вадаспад

bûla¹ *ж.*
разм. жанчына-мусульманка
bûla² *ж.*
1. *гіст.* васковая пячатка на дакументах;
2. дакумент з васковай пячаткай;
3. скрынка для захавання пячаткі;

bût *м.*
сцягно, кумпяк

câr *м.*
цар, імператар

cèdar *м. бат.*
кедр (*Cedrus sp.*)

cèh *м.*
1. *гіст.* цэх 2, гільдыя, карпарацыя;
2. аб'яднанне, групоўка;
3. рахунак (у рэстаране і г.д.)

бруіць *несврш.*
strujati

брус, -а *м.*
1. greda;
2. *pl.t.* (брусы) *sport razboj*

бўдны *прід.*
radni (dan)

бўйны *прід.*
1. nemiran, drzak;
2. snažan;
3. bujan 2
буйны *прід.*
krupan, velik

бук, -а/-у *м.*
bukva

бўла, -ы *ж.*
papinska, carska povelja s pečatom

бут, -у *м.*
lomljenik, građevni lomljeni kamen za temelje

цар, -а *м.*
car

цэдра, -ы *ж.*
vanjski sloj kore od citrusa

цэх, -а *м.*
1. tvornički odjel, pogon;
2. ceh 1, obrtničko udruženje

cìganka *ж.*
1. *заал.* ластаўка;
2. *бат.* відук
Cìganka *ж.*
цыганка

цыгáнка, -i *ж.*
Ciganka, Romkinja

cijéditi *незак.*
1. выціскаць, адціскаць;
2. цадзіць, працэджваць;
3. капаць, сцякаць

цадзіць *nesvrš.*
1. cijediti 2, filtrirati;
2. lijevati kroz uzki otvor;
3. pijuckati, srkati

cijêp *м.*
прышчэпак, чаранок

цэп, -a *м.*
mlat

cìk *м.*
у спалучэнні: *u cik zore* на золку;

цік¹, -у *м.*
tik
цік², -у *м.*
cvilih (platno)

cìmbali *pl.t. муз.*
талеркі

цымбáлы, -аў *pl.t. glazb.*
cimbali

cjèdīljka *ж.*
1. сіта;
2. друшляк

цадзілка, -i *ж.*
sjedilo, filter

cmákati *незак.*
цмокаць

цма́каць *nesvrš.*
coktati

crvotòčina¹ *ж.*
1. дзірка, праедзеная чарвякамі,
чарвяточына;
2. паранія;
crvotòčina² *ж. бат.*
дзераза (*Lusporodium*)

чарвятóчына, -ы *ж.*
crvotočina¹ 1, crvojedina

cûg *м.*
1. цягнік;
2. *шахм.* ход;
3. узвод, вайсковая адзінка;
4. скразняк

цуг, -a *м.*
povorka konja, volova i sl.

cùra *ж. разм.*
дзяўчына

цўра, -ы *ж.*
poroga

cvijēt *м.*

1. *бат.* кветка;
2. найлепшая частка, цвет 2, эліта

цвет, -у *т.*

1. cvat, cvetanje;
2. elita, cvijet;
3. *pren.* cvat, mladost

cvīl *м. саст.*

1. плач, нараканне, ныццё;
2. смутак, скруха

цвіль, -і *ж.*

plijesan

čàbar *м.*

цэбар, ражка

чабóр, -бару *т. bot.*

majčina dušica, timijan (*Thymus vulgaris*)

čāga *ж. разм.*

танцы

ча́га, -і *ж.*

brezova gljiva

čāka *м. гіст.*

ківер

чакá, -і *ж.*

zavor, klin

čàpati *незак.*

хапаць

чапа́ць *несврš.*

dirati, doticati

čārka *ж.*

1. *ваен.* сутычка, перастрэлка;
2. *перан.* сварка, лаянка

чáрка, -і *ж.*

čašica

čàs *м.*

імгненне, момант

час, -у *т.*

vrijeme

čàstiti *незак.*

1. частаваць, прымаць (госця);
2. ушаноўваць

часціць *несврš.*

brzo ili često nešto raditi

čāša *ж.*

1. шклянка;
2. келіх, чаша

ча́ша, -ы *ж.*

pehar, čaša 2

čeljád *ж. зб.*

1. людзі;
2. сямейнікі

чэ́лядзь, -і *ж. зб. pov.*

1. kmetovi;
2. kućna posluga, služinčad

čēmēr *м.*

горыч, смутак

чэ́мер, -у *т. bot.*

bijela čemerika (*Veratrum album*)

čérati *незак.*

1. наступаць на ногі, таптаць;
2. ламаць, трушчыць

чапáць *nesvrš.*

dirati, doticati

čêrga *ж.*

1. цыганскі шацёр;
2. намёт, палатка

чаргá, -i ž.

1. red, poredak;
2. voj. rafal

čêst *ж. арх.*

частка

чэсць, -i ž.

1. čast, poštenje;
2. djevičanstvo, nevinost

Čěškā *ж.*

Чэхія

чэшка¹, -i ž.

Čehinja;

чэшка², -i ž.

gimnastička papuča

čěznuti *незак.*

прагнуць, моцна жадаць

чэзнуць *nesvrš.*

kržljati, slabjeti, propadati

čihati *незак.*

1. скубці, абскубаць;
2. адрываць, аддзяляць

чхаць *nesvrš.*

kihati

čikati *незак.*

выклікаць, дражніць, падбіваць

чыкаць *nesvrš.*

kucati, škljocati

čim *злучн.*

1. як толькі, ледзь;
2. (*умова*) таму што, паколькі

чым *zam.*

nego, što

čín *м.*

1. учынак, дзеянне;
2. дзея;
3. чын 1, службовы разрад

чын, -а *т.*

čin 3, stupanj u hijerarhiji

činiti *незак.*

1. складаць;
2. выконваць, чыніць, уздзейнічаць;
3. дубіць (шкуру)

чыніць *nesvrš.*

vršiti, djelovati

činiti se *незак.*

1. рабіць выгляд, прыкідвацца;
2. здавацца, рабіць уражанне

чыніцца *nesvrš.*

dogadati se, vršiti se

čistina *ж.*
прагаліна, паляна, адкрытае месца

čitač *м.*
1. тэxn. прылада для чытання;
2. дэкламатар;
3. той, хто шмат чытае; наведвальнік чытальні

čujan *прым.*
чутны

čuvati *незак.*
1. клапаціцца, глядзець;
2. пільнаваць, вартаваць;
3. берагчы, зберагаць;

čvákati *незак.*
аддзёўбаваць

čüşka *ж.*
аплявуха

dáca *ж. гіст.*
даніна, падатак;
dâca *ж.*
памінкі

dàh *м.*
1. дыханне;
2. подых, павеў;
3. пах, смурод

daljina *ж.*
1. адлегласць, дыстанцыя;
2. далеч

dâljnji *прым.*
далейшы

чысціня, -і *ж.*
čistoća

чытач, -а *ж.*
1. čitatelj;
2. posetitelj čitaonice, čitač 3

чуйны *прід.*
1. pažljiv;
2. osjetljiv, oštar (sluh);
3. oprezan

чуваць *nesvrš.*
1. čuje se;
2. priča se, čuje se, ljudi govore;
3. osjeća se

чвакаць *nesvrš.*
bljuzgati, blječkati

чўшка¹, -і *ж. razg.*
svinja;
чўшка², -і *ж. teh.*
poluga, odljevak

д́ача¹, -ы *ж.*
obrok, porcija;
д́ача², -ы *ж.*
vikendica

дах, -у *м.*
krov

даліна, -ы *ж.*
dolina

д́альні *прід.*
dalek

daròvati *зак.*
падараваць

даравáць *dv.*
1. oprostiti, opraštati;
2. *svrš.* nagraditi

dáviti *незак.*
1. душиць;
2. тапіць

давiць *nesvrš.*
prestati, završiti viti

dèka *ж.*
1. коўдра, плед;
2. *буд.* перакрыцце

дэ́ка, -i *ж. glazb.*
gornja i donja daska nekih glazbenih instrumenata

dèlfīn *м.*
1. *заал.* дэльфiн;
2. *спарт.* батэрфляй (стыль плавання)

дэ́льфі́н, -a *м. zool.*
delfin 1, dupin

demantírati *зак. i незак.*
абвернуць / абвяргаць

дэмантава́ць/дэманціраваць *dv.*
demonirati

díčiti se *незак.*
ганарыцца

дзічы́цца *nesvrš.*
izbjegavati, kloniti se

dīda *м. рэг.*
дзед, дзядуля

дзі́да, -ы *ж.*
koplje

dijéliti *незак.*
1. раздзяляць, падзяляць, дзяліць;
2. раздаваць

дзялі́ць *nesvrš.*
dijeliti 1, rsčlajivati

diplòmat *м.*
дыпламат 1, службовая асоба ў галіне дыпламатычных зносін

дыплама́т, -a *м.*
1. diplomat, koji se bavi diplomatskim poslovima;
2. *razg.* portfelj

dīrka *ж.*
клавіша

дзі́рка, -i *ж.*
rupa

dīv *м.*
волат, гігант

дзі́ва, -a *sr.*
čudo

dīvān *м.*

1. *гіст.* рада, нарада;
2. *гіст.* двор уладара;
3. канапа, атаманка;

дыва́н, -а *м.*

terih, ćilim

dīvan *прым.*

цудоўны, прыгожы

дзіўны *прід.*

čudan

dīviti se *незак.*

захапляцца, быць у захапленні

дзіві́цца *nesvrš.*

čuditi se

djèdić *м.*

1. дзядок;
2. дзедзіч, спадкаемец

дзэ́дзіч, -а *м.*

nasljednik, baštinik, djedić 2

dōl *м.*

даліна, катлавіна

дол, -у *м.*

1. pod, zemlja;
2. jama, otvoren grob

dòbaviti *зак.*

здабыць, дастаць

даба́віць *svrš.*

dodati, dometnuti

dobítak *м.*

1. *экан.* прыбытак;
2. карысць, выгада;
3. выйгрыш

дабы́так, -у *м. razg.*

imetak, vlasništvo

dòbiti *зак.*

1. атрымаць, набыць;
2. выйграць

дабі́ць *svrš.*

1. dotući, dokrajčiti;
2. razbiti dokraja, uništiti;

дабы́ць *svrš.*

ostati do kraja

dòdātan *прым.*

дадатковы

дада́тны *прід.*

pozitivan, potvrđan

dogáđati se *незак.*

адбывацца

дагаджáць *nesvrš.*

ugađati, činiti po volji

dògnati *зак.*

дагнаць 2, прыгнаць

дагна́ць *svrš.*

1. dostignuti;
2. dognati, gonjenjem dovesti na željeno mjesto

dohòditi *незак. экспр.*
прыходзіць, наведваць

дахòдзіць *nesvrš.*
1. stizati, dopirati;
2. dozrijevati

dòjiti *незак.*
карміць малаком (дзіця млекакормячых)

даіць *nesvrš.*
musti

dòjka *ж.*
1. малочная залоза, грудзі;
2. вымя

дòйка, -і *ж.*
mužnja, muža

dòmovina *ж.*
радзіма, бацькаўшчына

дамавіна, -ы *ж.*
lijes, mrtvački sanduk

dònos *м.*
прынос, дастаўка, прывоз

данòс, -у *м.*
tajna prijava, denuncijacija

dòpasti *зак.*
1. дастацца;
2. трапіць (у турму і да т.п.)

дапàсці *svrš.*
1. navaliti se (na jelo);
2. doprijeti, doći, dotrčati

dòpis *м.*
1. апавяшчэнне, паведамленне;
2. допіс, нататка ў газету і да т.п.

дòпіс, -у *м.*
članak za novine, dopis 2

dopùstiti *зак.*
дазволіць

дапусціць *svrš.*
pripustiti, omogućiti

dopušćenje *н.*
дазвол, згода

дапушчэнне, -я *sr.*
1. pripuštanje, dozvola;
2. pretpostavka, hipoteza

doségnuti *зак.*
1. дастаць (рукой);
2. *перан.* дасягнуць, зраўнавацца

дасягнуць *svrš.*
1. dosegnuti 2, postići;
2. doprijeti

dòspjeti *зак.*
1. дайсці, дабрацца;
2. даспець, саспець

даспéць *svrš.*
dospjeti 2, sazreti

dòvesti¹ *зак.*
прывесці, давесці¹
dòvesti² *зак.*
прывезці, давезці

давэ́сці¹ *svrš.*
1. dovesti;
2. *teh.* nastaviti, produžiti;
3. dovršiti;
4. dotjerati;
давэ́сці² *svrš.*
dokazati

dòvod *м.*
провад, труба

дóвад, -у *м.*
dokaz, argument

drăč *м. бат.*
1. калючка, калючая расліна;
2. дзяржыдрэва, паліурус хрыстова калючка
(*Paliurus spina-christi*)

драч, -а *м. zool.*
prdavac (*Gallinula chloropus*)

drâg *прым.*
дарагі 2, мілы

дарагі *прід.*
1. skup;
2. drag, voljen

drăga *ж.*
1. вузкая марская затока;
2. цясніна

дрáга, -і *ж. teh.*
jaružalo, gliboder

dramàturg *м.*
загадчык літаратурнай часткі, загадчык
рэпертуару

драматýрг, -а *ж.*
dramatičar

drápati *незак.*
1. драць, ірваць;
2. *перан.* пераацэньваць, задзіраць (цану)

дрáпаць *nesvrš.*
grebati

dràti *незак.*
1. драць, здымаць (шкуру);
2. зношваць, драць (вопратку);
3. прабіваць;
4. злоўжываць, эксплуатаваць;
5. раздзіраць, ірваць, драць 1

драць *nesvrš.*
1. drati 5, trgati;
2. drati 2, trošiti upotrebom;
3. drati 1, guliti;
4. grebati;
5. *razg.* nadraživati, dražiti;
6. strugati, ribati

drèn¹, **drijên** *м. бат.*
кізіл (*Cornus mas*);
drèn² *м. мед.*
дрэнаж, дрэнажная трубка

дрэнь, -і *ж. razg.*
1. smeće, đubre;
2. gad, ogavan čovjek

drôb *м. анат.*
вантробы, страўнік і кішкі, чэрава;

дроб¹, -у *т.*
mrva, komadić;
дроб², -у *т. мат.*
razlomak

drûg *м.*
1. таварыш, сябар;
2. *гіст.* таварыш

друг, -а *т.*
prijatelj, drug 1

drùžina *ж.*
1. труппа;
2. кампанія;
3. *гіст.* дружына 1, атрад князя

дружына, -ы *ж.*
1. *пов.* družina 3, oružana pratnja vladara;
2. odred, društvo

drvenìna *ж.*
вырабы з дрэва

драўніна, -ы *ж.*
drvenjača, drvna masa, drvo

dubìna *ж.*
глыбіня

дубіна, -ы *ж.*
1. debela batina, toljaga;
2. *pren.* budala, zvekan

dúbiti¹ *незак.*
стаяць прама, стаяць на нагах;
dúbiti² *незак.разм.*
дзяўбці, капаць

дубіць *nesvrš. teh.*
činiti, strojiti (kožu)

dùda *ж.*
1. соска, пустышка;
2. *муз.* дудка, жалейка

дудá, -ы *ж. glazb.*
gajde

dudúkati *незак.*
граць на дудцы

дудúкаць *nesvrš. razg.*
tiho razgovarati

dúga *ж.*
вясёлка

дугá, -і *ж.*
1. drveni luk (u konskoj opremi);
2. luk, dio kružnice;
3. *teh.* lira, trola

dûr *м. муз.*
мажор

дур, -у *т. razg.*
budalaština, nastranost

dúriti se *незак.*
1. крыўдаваць, сердаваць;
2. гідзіцца, адчуваць агіду

дурыцца *nesvrš. razg.*
ludirati se, biti razigran

dùšnik *м. анат.*
трахея

dùžī *прым.*
даўжэйшы

dvôr *м.*
1. *гіст.* палац;
2. *перан.* двор, прыдворныя;
3. двор¹ 1, падворац

dvòrište *н.*
падворац

dvôrnik *м.*
1. дварэцкі;
2. аканом

ekonòmija *ж.*
1. гаспадаранне;
2. эканоміка;
3. гаспадарка, маёнтак;
4. эканомія, ашчаднасць

emisija *ж.*
1. выпраменьванне, эмісія²;
2. выпуск каштоўных папер, эмісія¹;
3. праграма (тэлевізійная ці радыё)

fàlānga *ж.*
1. *гіст.* фаланга¹ 1, строй пяхоты ў старажытных грэкаў;
2. *гіст.* фаланга¹ 2, вялікая камуна;
3. фаланга¹ 3, фашысцкая партыя ў Іспаніі

fèn *м.*
1. *метэар.* фён;
2. фен, прыбор для сушкі валасоў

дўшнік, -а *м.*
ventilator, oduška (u peći)

дўжы *прід.*
jak, snažan

двор¹, двара *м.*
1. dvor 3, dvorište;
2. seoska kuća s dvorištem;
3. posjed, imanje;
двор², двара *м.*
dvor 2, vladar i njegovo društvo

дварышча, -а *sr.*
1. seoska kuća s dvorištem;
2. *pov.* mjesto prijašnjeg imanja

двóрнік, -а *м.*
1. pazikuća, nadstojnik kuće;
2. brisač (dio opreme automobila)

эканомія, -і *ж.*
štedljivost, štednja, ekonomija 4

эмісія¹, -і *ж. bank.*
emisija 2, izdavanje vrijednosnih papira;
эмісія², -і *ж.*
emisija 1, odašiljanje energije

фалáнга¹, -і *ж.*
1. *pov.* falanga 1, zbijeni red bojnih pješaka;
2. *pov.* falanga 2, utopističko udruženje;
3. falanga 3, fašistička politička stranka u Španjolskoj;
фалáнга², -і *ж. anat.*
članak prsta
фалáнга³, -і *ж. zool.*
lažni pauk (*Solifugae*)

фен, -а *м.*
fen 2, aparat za sušenje kose

filē *м.*

1. філе¹ 1, мяса з сярэдняй часткі хрыбта;
2. аздаба на карэньчыку кнігі;
3. філе², ажурная вязка

fizionòmija *ж.*

1. сукупнасць рысаў тавару, выгляд;
2. спецыфіка чаго-н., выгляд, канцэпцыя

fûror *м.*

шаленства, разбэшчанасць

gäd *м.*

гад 2, агідны чалавек

gäditi *незак.*

выклікаць агіду

gädljiv *прым.*

1. брыдкі, агідны;
2. гадлівы, грэблівы

gädöst *ж.*

брыдота, гнюсныя паводзіны, гадасці

gájiti *незак.*

1. гадаваць, вырошчваць;
2. адчуваць мець (пра пачуцці)

gäla *ж.*

параднае, урачыстае адзенне

gärīšte *н.*

пажарышча

Філе¹ *sr. indekl.*

1. file 1, pisana pečenka;
2. *kulin.* komad mesa ili ribe bez kostiju;

Філе² *sr. indekl.*

file 3, mrežasto pletivo

Фізіяно́мія, -i *ž. razg.*

lice

Фурор, -у *м.*

buran javan uspjeh

гад, -а *м.*

1. *zool.* vodozemac, amfibija;
2. gad, gnus

га́дзіць *nesvrš. razg.*

1. kaljati, blatiti;
2. pakostiti, nanositi štetu;
3. *impers.* povraćati;

гадзіць *nesvrš.*

1. ugađati, činiti po volji;
2. potpomagati, podupirati

гадлівы *prid.*

gadjliv 2, sklon gađenju

га́дасць, -i *ž.*

1. *razg.* predmet koji izaziva gađenje;
2. nepošten postupak

гаіць *nesvrš.*

iscjeljivati, liječiti

га́ла, -ы *ž.*

1. golet;
2. gruda, grumen (zemlje)

гары́шча, -а *sr.*

potkrovlje, tavan

gâz *м.*

1. осадка;
2. брод

gâza *ж.*

марля

gláva *ж.*

1. галава;
2. асоба, чалавек;
3. аверс, галоўны бок манеты;
4. глава, раздзел

glèdāč *м.*

1. прыстасаванне для глядзення;
2. назіральнік

glīb *м.*

1. грязь, слота;
2. *перан.* сацыяльнае дно, паўсвет

glúšiti *незак.*

глухнуць

gnjáviti *незак.*

назаляць, надакучваць

gnjûs *м.*

агідны чалавек, гад

gnòjiti *незак.*

угнойваць

gôd *м.*

1. угодкі, гадавое свята;
2. гадавое кола (на камлі)

газ¹, -у *м.*

plin;

газ², -у *м.*

gaza (od svile), koprena

га́за, -ы *ж.*

petrolej, kerozin

галава́, -ы *ж.*

1. glava 1, dio tijela koji sadrži mozak, usta i osjetilne organe;
2. grlo (stoke);
3. pamet, svijest;
4. načelnik, rukovodilac

глава́, -ы *ж.*

poglavlje, glava 4

глядáч, -а *м.*

gledalac

глыб, -и *ж.*

dubina

глушы́ць *nesvrš.*

1. zaglušivati;
2. *pren.* prigušivati, gušiti;
3. *teh.* gasiti (motor);
4. tući, udarati (do gubitka svijesti)

гняві́ць *nesvrš.*

srditi, ljutiti

гнюс, -у *м.*

gamad, kukci koji sišu krv

гнаі́ць *nesvrš.*

1. dopuštati gnijenje;
2. *pren.* puštati da truli, propada (u tamnici)

год, -а *м.*

godina

gòdina *ж.*
год

гадзіна, -ы *ж.*
sat

gòjiti *незак.*
гадаваць, вырошчваць

гаіць *nesvrš.*
iscjeljivati, liječiti

gòl *м. спарт.*
1. брамка;
2. гол, ачко ў футболе і пад.

гол, -а *м.*
gol 2, zgoditak

gòlūb *м. заал.*
1. голуб (*Columba*);
2. скат-арляк (*Myliobatis aquila*)

голуб, -а *м. zool.*
golub 1 (*Columba*)

gòra *ж.*
1. гара;
2. лес

го́ра, -а *sr.*
tuga, jad
гарá, -ы *ж.*
1. planina, gora;
2. gomila;
3. potkrovlje

gòrčica *ж. бат.*
1. гарычка (*Gentiána*);
2. гарчыца (насенне)

гарчыца, -ы *ж.*
1. gorušica, slačica;
2. senf

gòrūcī *прым.*
1. які гарыць;
2. распалены, гарачы;
3. востры, актуальны

гару́чы *prid.*
zapaljiv, goriv

gospòda *ж. зб.*
спадарства

гаспо́да, -ы *ж.*
dvor, seljačko gazdinstvo

gospòdār *м.*
1. гаспадар;
2. *разм.* уладар, пан

гаспада́р, -а *м.*
1. vlasnik, gospodar 1;
2. domaćin

gòstīti *незак.*
прымаць (гасцей), частаваць

гасціць *nesvrš.*
biti u gostima

gostòvati *незак.*
гастраляваць, быць на гастролях, гасцяваць

гасцява́ць *nesvrš.*
biti u gostima

grād *м.*

град;

grād¹ *м.*

горад;

grād² *м.*

градус

град, -у *т.*

1. grād, tuča;

2. obilje, mnoštvo

grādina *ж.*

1. руіны (замка, крэпасці);

2. *архит.* гарадзішча

градзіна, -ы *ж.*

zrno grada

grb¹ *м.*

герб;

grb² *м. заал.*

гарбыль арліны (*Sciaena aquila*)

герб, -а *т.*

grb¹, simbol

горб, гарба *т.*

grba, grbina;

grèbēn *м.*

1. грэбень 4, хрыбет;

2. рыф;

3. карак (у каня, сабакі);

4. грудная костка (у птушак);

5. *тэхн.* грэбень 2, часалка

грэбень, -я *т.*

1. češalj;

2. *tehn.* greben 5 (za češlanje);

3. kresta;

4. greben 1, sljeme, vrh

grīsti *незак.*

1. кусаць, джаліць, грызці;

2. *перан. разм.* мучыць, даймаць;

3. кляваць, брацца (пра рыбу)

grīža *ж.*

1. *мед.* дызэнтэрыя, кроваўка;

2. пакаянне;

3. скала, камяністы рэльеф

грызці *nesvrš.*

1. gristi 1, grickati, glodati;

2. gnjaviti, dosađivati, prigovarati;

3. gristi 2, mučiti, uznemirivati

грыжа, -ы *ж. мед.*

kila, hernija

grūda *ж.*

1. ком;

2. груда 2, камлыга

груда, -ы *ж.*

1. gomila, hrpa;

2. gruda 2, grumen

grūdast *прым.*

1. камякаваты, грудкаваты;

2. застыглы, у форме камяка

грудасты *прід.*

1. prsat, širokih prsa;

2. koji ima velike grudi

grūnt *м.*

зямля, зямельны ўчастак

грунт, -у *т.*

1. zemlja, tlo;

2. morsko (jezersko, riječno) dno;

3. *умј.* osnovna boja, grund;

4. pozadina (u crtežima, gravirama);

5. osnova, temelj

gũba¹ *ж. мед.*
праказа, лепра;
gũba² *ж. бат.*
губа, цэра;
gũba³ *ж.*
важная, самавітая асоба

gũbiti *незак.*
страчваць, губляць

gũkati *незак.*
1. буркаваць;
2. выдаваць першыя гукі (пра дзіця);

gũsār *м.*
пірат, карсар

gvòzd *м. саст.*
лес

hājka *м.*
1. *паляўн.* аблава, цкаванне;
2. *перан.* цкаванне, ганенне

hāk *м.*
1. *гіст.* падатак;
2. заслуга;
3. справядлівасць

hāki *м. жарг.*
гашыш

hāljlina *ж.*
сукенка

hām *м. рэг.*
хамут, шляя

hān *м. гіст.*
заезны дом, карчма

губа, -ы *ж.*
guba², trud;
губа¹, -ы *ж.*
usna;
губа², -ы *ж.*
morski zaljev, zaton

губіць *nesvrš.*
1. uništavati, kvariti;
2. ubijati, pogublјivati;
3. rasipati, tratiti

гукáць *nesvrš.*
1. zvati, dozivati;
2. glasno govoriti, vikati

гусáр, -а *м. vojn.*
husar

гвозд, -а *м.*
čavao, klin

га́йка, -і *ж.*
gajka, navrtka

гак, -а *м.*
kuka, kvaka

ха́кі *sr. indekl.*
tkanina kaki boje

галіна, -ы *ж.*
grana (dio stabla i podjela u obitelji), ogranak
галіна́, -ы *ж.*
grana, vrsta djelatnosti

хам, -а *м.*
klipan, neotesanac

хан, -а *м. pov.*
vladarski naslov u Tatara, Mongola i sl.

hītar *прым.*
хуткі, спрытны

xīтры *прід.*
1. lukav, vješt;
2. oštroumno izrađen, kompliciran

hlād *м.*
цень, халадок

хóлад, -у *т.*
hladnoća, studen

hmèlj *м. бат.*
хмель¹ (*Humulus lupulus*)

хмель¹, хмелю *т.*
hmelj, hmeljevina
хмель², хмелю *т.*
pijanost, napitost

hōdnīk *м.*
калідор

хóднік, -а *т.*
pločnik, trotoar

hōrda *ж.*
1. *гіст.* арда;
2. *пагард.* арда, натоўп
3. *заал.* хорда²

хóрда¹, -ы *ж. мат.*
tetiva
хóрда², -ы *ж. зool.*
horda 3, svitak

hrípati *незак.*
хрыпець, задыхацца

хрыпа́ць *nesvrš. razg.*
govoriti promuklim glasom

hrípnuti *зак.*
прахрыпець, захрыпець

хры́пнуць *nesvrš.*
postajati promukao

hūd *прым. арх.*
злы, гнеўны, сядзіты

худы¹ *прід.*
mršav;
худы² *прід. razg.*
1. loš, slab;
2. star, istrošen

hudòba *ж.*
1. *міф.* нячыстая сіла, д'ябал;
2. дрэнны ўчынак, гнюснасць

худóба, -ы *ж. razg.*
stoka

hudòbina *ж. заал.*
марскі чорт (*Lophius piscatorius*)

худóбіна, -ы *ж.*
domaća životinja, grlo stoke

hūk *м.*
1. крык савы ці інш. начных птушак;
2. шум, гуд, грукат

гук, -а/-у *т.*
zvuk

hvála *ж.*

1. хвала 1, пахвала;
2. пахвальба, самахвальства;
3. падзяка, удзячнасць;
4. *рэл.* пахвала

hvàstati se *незак.*

хваліцца

hvát *м.*

1. сажань

hvoja *ж. заал.*

дунайскі ласось (*Hucho hucho*)

igrati *незак.*

1. гуляць;
2. іграць 1 (на сцэне, на музычным інструменце);
3. скакаць, падскокваць

jačmen *м.*

ячмень², запаленне тлушчавых залоз павекаў

jàd *м.*

1. туга, боль, скруха;
2. няшчасце, бяда

jadòvit *прым.*

няшчасны, тужлівы

jàgoda *ж.*

клубніца, суніца

jàgodica *ж.*

1. *дэм.* клубнічка;
2. скула (частка чэрапа);
3. падушачка пальца

хвалá, -ы *ж.*

1. hvaljenje, hvala 1, pohvala;
2. slava

хваста́цца *несврš.*

šibati se, bičevati se

хват, -а *м. разг.*

spretan, vješt čovjek

хво́я, -і *ж. bot.*

1. bor¹ (*Pinus*);
2. *рег.* četine, iglice;
3. grančica četinara

ігра́ць *несврš.*

1. svirati, igrati 2;
2. svjetlucati, treperiti

ячме́нь¹, -ю *м.*

ječam, ozimac

ячме́нь², -ю *м.*

ječmenac, jačmen

яд, -у *м.*

1. otrov;
2. zloba, pakost

ядавіты *прід.*

1. otrovan;
2. zajedljiv, žučljiv

ягада, -ы *ж.*

boba, bobica

ягадзіца, -ы *ж.*

zadnjica, stražnjica

jâk *прым.*
1. моцны, дужы;
2. тоўсты, тлусты

jâk *злучн.*
бо, таму што

jâkôst *ж.*
1. сіла, моц;
2. інтэнсіўнасць, сіла

jâkостan *прым.*
сілавы

jâlov *прым.*
1. бесплодны, стэрыльны, ялавы 1
(скаціна);
2. *перан.* бессэнсоўны, бескарысны,
дарэмны
jâma *ж.*
1. яма 1, паглыбленне ў зямлі;
2. *геал.* пячора;
3. *тэхн.* шахта

jâg *м. арх.*
1. вясна;
2. спёка, гарачыня;
3. ятра, гнеў

jârica *ж. разм.*
яравая пшаніца, ярына;
jârica *ж. заал.*
маладая каза

jâsle *ж. pl.t.*
яслі 1, кармушка для жывёлаў

jâviti se *зак.*
1. азвацца, даць аб сабе ведаць;
2. павітацца

які *zam.*
kakav, koji

як¹ *pril.*
kako

як² *vezn.*
као

якасць, -і *ж.*
kvaliteta, kakvoća

якасны *prid.*
1. kvalitativan;
2. kvalitetan, vrstan

ялавы *prid.*
1. jalov 1, neplodan (o stoci);
2. od kravje kože

яма, -ы *ж.*
jama 1, rupa

яр, -а *т.*
jaruga

ярыца, -ы *ж.*
jara raž

яслі, -яў *pl.t.*
1. jasle;
2. dječje jaslice

явіцца *svrš. razg.*
doći, pojaviti se

jâvan *прым.*

1. яўны 1, адкрыты;
2. публічны, грамадскі

яўны *прід.*

1. javan 1, neskriven;
2. očit, očigledan, nesumnjiv

jèdro *н.*

ветразь

ядрó, -а *sr.*

jezgra

jézditi *незак.*

1. *экспр.* імчаць, хутка ехаць (вярхом);
2. *перан.* ляцець, хутка праходзіць

эздзіць *nesvrš.*

1. voziti se, putovati;
2. (да каго) posjećivati, obilaziti;
3. (на чым) voziti;
4. *razg.* micati se

jög *м. спарт.*

пляцоўка для гульні ў шары (бочэ)

ёг, -а *т.*

jogi

jùnāk *м.*

герой

юна́к, -а *т.*

mladić, momak

júriti *незак.*

1. імчацца, бегчы;
2. гнацца, даганяць

юрыць *nesvrš.*

žudjeti, biti pohotan

kajdānka *ж.*

нотны сшытак

кайданкі́, -оў *pl.t.*

lisičine, lisice

kāl *м.*

гразь, калатуша

kāl *м. рэг.*

мазоль

кал, -у *т.*

izmet, stolica

kalāmār *м.*

кальмар

калама́р, -а *т.*

tintarnica

kālina *ж. бат.*

біручына звычайная (*Ligustrum vulgare*)

калі́на, -ы *ж. bot.*

bekovina, šibikovina (*Viburnum*)

kāljugā *ж.*

лужына з гразёй, гразь

калю́га, -і *ж.*

rupčaga (na putu), kolotečina

kamènica *ж.*

невялікі камень;

kāmenica¹ *ж.*

1. каменны сасуд;

2. нешта, зробленае з каменю;

kāmenica² *ж. заал.*

вустрыца

kāmera *ж.*

камера 3 (фотакамера, кінакамера)

kamrànja *ж.*

кампанія², сукупнасць дзеянняў з пэўнай мэтай;

komprànija *ж.*

кампанія¹ (таварыства і супольнасць людзей)

kāntār *м.*

1. вагі, бязмен, кантар²;

2. *саст.* мера вагі;

kāntār *м. заал.*

кантар⁴ (*Spondylisoma catharus*)

kāra *ж.*

1. шапка;

2. *перан.* вярхушка, накрыўка;

3. *тэрм.* верхняя мяжа чаго-н., страх

kārap *м. бат.*

каперс (*Capparis spinosa*)

камяніца, -ы *ж.*

zgrada od kamena ili opeke

ка́мера, -ы *ж.*

1. prostorija, ćelija;

2. *teh.* komora, zatvoren prostor;

3. kamera;

4. zračnica, unutarinja guma;

5. duša (lopte)

кампа́нія¹, -і *ж.*

konpanija, društvo;

кампа́нія², -і *ж.*

kampanja, organizirana akcija radi ostvarenja kakvog cilja (predizborna, vojna k.)

ка́нтар¹, -а *м.*

ular;

ка́нтар², -а *м. разг.*

kāntar 1, sprava za mjerenje;

ка́нтар³, -а *м.*

1. crkveni pjevač (u katoličkoj srkvi);

2. pjevač solist u sinagogi;

ка́нтар⁴, -а *м. зool.*

kantor, kantār (*Spondylisoma catharus*)

ка́па, -ы *ж.*

šaren krevetni pokrivač od platna;

капа́¹, -ы *ж.*

stog, plast (sijena, slame i sl.)

капа́², -ы *ж.*

stara mjerna jedinica za količinu (60 komada)

ка́пар, -а *м.*

kapuljača

kāpati *незак.*

1. кáпаць 1;

кáпаць *nesvrš.*

1. kapati, padati kap po kap;

2. *razg.* potkazivati, denunciirati

капáць *nesvrš.*

1. riti;

2. kopati (jamu);

3. iskopavati, vaditi

kāpljica *ж.*

1. кропелька;

2. *мн.* кроплі (лекі);

3. *жарг.* віно

капліца, -ы *ж.*

kapelica

karàmbōl *м.*

1. сутыкненне;

2. карамболь (більярдная гульня)

карамбóль, -ю *м.*

karambol 2 (biljarska igra)

káratī *незак.*

папракаць, дакараць, асуджаць

кара́ць *nesvrš.*

kažņjavati

kārē *м.*

адбіўная катлета

карé *sr.*

1. *vojn.* kara;

2. bob (frizura);

3. kvadratni dekolte

kàsa *ж.*

1. кáса 1, грашовая скрынка;

2. *разм.* кáса 2;

кáса, -ы *ж.*

1. kasa 1, kutija za čuvanje novca, vrijednosni papiri i sl.

2. kasa 2, blagajna;

3. *tip.* slagarska kutija;

касá¹, -ы *ж.*

pletenica, perčin;

касá², -ы *ж.*

kosa³;

касá³, -ы *ж.*

rt, punta;

касá⁴, -ы *ж. razg.*

slezena

kàsāč *м.*

рысак (конь)

касáч¹, -а *м. bot.*

perunika (*Iris*);

касáч², -а *м. zool.*

mužjak velikog tetrijeba (*Tetrao urogallus*)

kasèta *ж.*

1. шкатулка (для каштоўнасцяў і грошай), скрынка;
2. касета, каробка для магнітнай стужкі;
3. кесон

kàt *м.*

1. паверх;
2. ступень, ярус

kàzna *ж.*

пакаранне, кара, штраф

kèks *м.*

пячэнне, сухар

kìdati *незак.*

1. рваць, разрываць;
2. *жарг.* уцякаць

kìsnuti¹ *зак.*

1. скіснуць, зрабіцца кіслым;
2. падымацца (пра цеста)

kìsnuti² *незак.*

мокнуць

klâs *м. бат.*

колас

klímaks *м.*

1. пік, вяршыня;
2. клімакс 2, градацыя;
3. фінальная і стабільная стадыя развіцця расліннага свету;
4. *фізіял.* клімакс 1, клімактэрыі

klíp *м.*

1. *бат.* катах;
2. *тэхн.* поршань

касéта, -ы *ж.*

1. kutija za različne materiale;
2. kasete 2, plastična kutija za magnetofonsku vrpco

кат, -а *м.*

krvnik, dželat

казна́, -ы *ж.*

1. *pov. državna blagajna, erar;*
2. blago, novac

кекс, -а *м.*

vrsta voćnog kolača

кідаць *nesvrš.*

1. bacati;
2. ostavljati, napuštati;
3. slagati u stog (sijeno, slamu)

кіснуць *nesvrš.*

1. kisati, postajati kisao;
2. *pren.* biti potišten, gubiti samopouzdanje

клас¹, -а *м.*

klasa, sloj ljudi u strukturi društva;

клас², -а *м.*

razred, kategorija

колас, -а *м. bot.*

klas, spica

клімакс, -у *м.*

1. *fiziol.* klimaks 4, klimakterij;
2. klimaks 2, stilska figura

кліп, -а *м.*

glazbeni spot

kùfer *м.*
валізка, чамадан

kòla *ж.*
кола² (расліна, Cola), напой з яе пладоў;
kòla *н. мн.*
1. экіпаж, калёсы, карэта;
2. аўтамабіль, машына

kòmīn *м.*
камін, адкрытая печ

kòpati *незак.*
1. капаць 2, рабіць паглыбленне;
2. капацца, шнарыць (у рэчах)

kòrāk *м.*
крок

kòrica *ж.*
1. корка;
2. скарынка

kòrīst *ж.*
1. карыць, добры вынік;
2. матэрыяльная выгада

kòsa¹ *ж.*
валасы на галаве чалавека;
kòsa² *ж.*
адхон, схіл
kòsa³ *ж.*
каса², доўгае загнутае лязо на касільне

kòska *ж.*
вялікая костка ў шкілёце чалавека

кўфар, -а *т.*
škrinja, sanduk

кóла¹, -а *sr.*
1. kotač;
2 *pren.* krug;
3. oblast, sfera, domena;
кóла², -ы *ž.*
kòla (Cola), rod drveća, naziv bezalkoholnog pića

кóмін, -а *т.*
dimnjak

капаць *nesvrš.*
1. riti;
2. kopati (jamu);
3. iskopavati, vaditi

кóрак, -а *т.*
1. čep;
2. *zast.* potpetica

карыца, -ы *ž. bot. i kulin.*
cimet (*Cinnamomum zeylanicum*)

карыць, -і *ž.*
korist 1, dobar rezultat, povoljne posljedice

каса¹, -ы *ž.*
pletenica, perčin;
каса², -ы *ž.*
kosa³, ukrivljen dug nož na držalu;
каса³, -ы *ž.*
rt, punta;
каса⁴, -ы *ž. razg.*
slezena

кóска¹, -і *ž.*
dem. mala pletenica;
кóска², -і *ž.*
dem. kosica, mala kosa;
кóска³, -і *ž.*
zarež, znak interpunkcije

kõš *м.*

1. кош 1, кораб;
2. ёмістасць падобнай формы;
3. *спарт.* кошык і пападанне ў яго у баскетболе;
4. палукаш;
5. месца для сушкі сена і кукурузы;
6. кош 2, скрыня ў млыне;
7. *мар.* марс, пляцоўка ля мачты

kotlovina *ж.*

кул. стравы з свінога мяса

kòvčeg *м.*

1. скрыня;
2. валізка

kõžnī *прым.*

1. скураны;
2. скурны

kòžuh *м.*

1. кажух 1, доўгая вопратка з аўчын

krâj *м.*

1. канец, завяршэнне;
2. край 2, мясцовасць

krâjina¹ *ж.*

1. ускраіна, памежная тэрыторыя;
2. край 2, мясцовасць, ваколiцы

krâjina² *ж.*

краявід

kráma *ж. рэг.*

старызна, хлам

krân *ж. тэхн.*

кран² (пад'ёмны)

кош, каша *т.*

1. koš 1, duboka košara;
2. koš 6, dio mlina gdje se smješta zrnje

катлавіна, -ы *ж.*

geogr. kotlina

каўчэг, -а *т.*

1. *bibl.* arka (Noina);
2. *rel.* relikvijar, мо́цник

кожны *зам.*

svaki

кажух, -а *т.*

1. kožuh, ogrtač od ovčjeg krzna;
2. *tehn.* omotač, košuljica

край, -ю *т.*

1. rub, krajni dio površine;
2. kraj 2, zemlja

краіна, -ы *ж.*

1. zemlja, država;
2. područje, predio

крама, -ы *ж.*

dućan, prodavaonica

кран¹, -а *т.*

slavina, pipa

кран², -а *т. техн.*

kran, dizalica

krèpōst *ж.*

1. дабрадзейнасьць, цнота;
2. *арх.* магутнасць, моц

krílo *н.*

1. крыло (орган, частка канструкцыі, фракцыя);
2. калені: držati u krilu – трымаць на каленях

krīti *незак.*

крыць, хаваць

krīv *прым.*

1. крывы 1, сагнуты;
2. памылковы;
3. вінаваты

krīvda *ж.*

несправядлівасць

kríviti *незак.*

1. вінаваціць;
2. крывіць, згінаць

křmnī *прым.*

кармавы

krõp *м. рэг.*

гарачая вада

krõv *м.*

дах, страх

krõvnī *прым.*

дахавы

kršiti *незак.*

1. ламаць;
2. парушаць

крэпасць¹, -і *ж.*

tvrđava;

крэпасць², -і *ж. пов.*

tarifa, kupoprodajni ugovor

крыло́, -а *sr.*

1. krilo 1 (organ, dio konstrukcije, dio);
2. blatobran

крыць *nesvrš.*

1. pokrivati (krov);
2. razg. grđiti, karati

крывы́ *prid.*

1. kriv 1, zakrivljen;
2. osakaćen, obogaljen;
3. šepav, hrom

крыўда, -ы *ж.*

uvreda

крывіць *nesvrš.*

kriviti 2, izvijati

кóрмны *prid.*

koji se tovi za klanje, utovljen

кроп, -у *м.*

kopar

кроў, крыві *ж.*

krv

кроўны *prid.*

1. krvni, iste krvi;
2. čvrst, neraskidiv (veza)

крышы́ць *nesvrš.*

1. sjeckati;
2. mrviti;
3. *pren.* uništavati

krùh *м.*
хлеб

круг, -а *м.*
krug

krùt *прым.*
1. жорсткі, цвёрды;
2. тугі, нягнуткі;
3. стрыманы, строгі, халодны

круты¹ *прід.*
1. strm;
2. iznenadan, oštar (zaokret);
3. oštar, strog;
круты² *прід.*
tvrđ, gust

kùbīk *м.*
кубаметр

ку́бік, -а *м. dem.*
kockica

kùća *ж.*
дом

ку́ча, -ы *ж.*
hrpa, gomila

kùčka *ж. экспр.*
сучка

ку́чка, -и *ж. dem.*
hrpica

kùlāk *м.*
кулак², багаты селянік

кулáк¹, -а *м.*
pesnica;
кулáк², -а *м.*
kulak, bogati seljak u carskoj Rusiji i SSSR-u

kùlja *ж. рэг.*
1. вялікі жывот;
2. *жарг.* недавальняючая адзнака ў школе

ку́ля, -и *ж.*
metak

kùljati *незак.*
вырывацца, струменіць, валіць

куля́ць *nesvrš.*
prevrtati, prevaljivati

kùlōn (kulōn) *м. фіз.*
кулон², адзінка вымярэння электрычнасці

кулóн¹, -а *м.*
privjesak;
кулóн², -а *м. fiz.*
kulon, jedinica električnog naboja

kùpa *ж. рэг.*
1. кубак, келіх;
2. *саст.* конус;
3. від дахоўкі

ку́па, -ы *ж.*
1. grupa, skupina;
2. kup, gomila

kùpina *ж. бат.*
ажыны

ку́піна, -ы *ж.*
brežuljak, humak

kúriti *зак.*
купіць, набыць за грошы;
kùriti *незак.*
збіраць

kúriti *незак.*
1. паліць (печ), тапіць, падтрымліваць агонь;
2. гарэць, мець тэмпературу;
3. *жарг.* падбухторваць, падахвочваць

kúsati *незак.*
1. са смакам і хутка есці;
2. *перан.* несці наступствы

kùš *м. бат.*
шалфей (*Salvia officinalis*)

kvàrtāl *м.*
квартал 2, чвэрць года

kvâs¹ *м.*
1. *біял.* закваска, дроджджы;
2. *перан.* зародак, штуршок нейкай справы;
3. рошчына
kvâs² *м.*
квас, ферментаваны напой, прыгатаваны звычайна з хлеба і соладу

kvâsiti *незак. рэг.*
пакінуць дражджавое цеста, каб паднялася

lâbav *прым.*
1. слабы, ненацягнуты, ненапружаны;
2. няўстойлівы, хісткі;
3. *перан.* няўстойлівы, ненадзейны

lâger *м.*
1. склад, тое, што на ім захоўваецца;
2. *тэхн.* шарыкападшыпнік;
3. *рэг. саст.* арганізацыя, лаггер

lâgodan *прым.*
прыемны, лёгкі, бесклапотны

купіць *svrš.*
kúpiti, dobiti plaćanjem

курыць *nesvrš.*
1. pušiti, uvlačiti dim u usta ili u dišne organe;
2. kaditi

кусаць *nesvrš.*
1. gristi;
2. žeći

куш, -а *м. razg.*
velika svota novca, koja se dobiva u igri i sl.

квартал, -а *м.*
1. četvrt, kvart;
2. kvartal, četvrtina godine

квас, -у *м.*
kvas², fermentirano piće od brašna i slada

квасіць *nesvrš.*
kiseliti (kupus i sl.)

лабавы *прід.*
1. čeoní, čelní;
2. prednji, frontalan

лаггер, -а *м.*
tabor, logor

лагодны *прід.*
dobročudan, blag

lājati *незак.*

1. брахаць;
2. балбатаць, шмат гаварыць

ла́яць *nesvršč.*

grđiti, psovati

lāma *ж. рэг.*

1. бляшаная пасудзіна, бляшанка;
2. напільнік, рашпіль;
3. металічнае колца, звяно, бранзалет;

láma¹ *ж. заал.*

лама¹, жывёла сямейства вярблюдаў;

láma² *м. рэл.*

лама², будысцкі манах

ла́ма¹, -ы *ж.*

láma¹, južnoamerička bezgrba deva;

ла́ма², -ы *м.*

láma², budistički redovnik

lámati *незак.*

1. махаць (рукамі);
2. ламаць

лама́ць *nesvršč.*

kršiti, rušiti, lamati 2

lāska *ж.*

ліслівасць, лёстачкі

ла́ска¹, -і *ж.*

1. naklonost, ljubaznost;

2. usluga;

ла́ска², -і *ж. zool.*

obična lasica

lāst *ж. арх.*

задавальненне, асалода

ласт, -а *м. zool.*

peraĵa

lāstik *м.*

эластычная стужка з гумовымі ніткамі для падшыўкі бялізны і г.д.

ла́сцік, -у *м.*

1. lasting;

2. gumica za brisanje

lāta *ж. рег.*

тонкая бляха, бляшанка

ла́та¹, -ы *м.*

zakrpa;

ла́та², -ы *м.*

krovna potporna greda

lātiti se *зак.*

пачаць рабіць, узяцца

ла́ціць *nesvšč.*

pribijati krovne letve

lāvra¹ *ж.*

месца прамыўкі дыямантаў;

lāvra² *ж. правасл.*

лаўра, вялікі манастыр

лаўра, -ы *ж. pravosl.*

manastirsko naselje

lâz *м.*

1. горная сцяжынка;
2. пратаптаная сцяжынка ў хмызняку;
3. уваход/выхад з памяшкання, праход;
4. раскарчаваная пляцоўка ў лесе

lâzina *ж.*

1. горная сцяжынка;
2. пратаптаная сцяжынка ў хмызняку

lâziti *незак. кніж. экспр.*

поўзаць, паўзці

lèktor *м.*

1. выкладчык у ВНУ (звычайна выкладчык замежнай мовы);
2. выдавецкі рэдактар;
3. выкладчык сцэнічнага маўлення

lèpèt *м.*

шум крылаў

lepètati *незак.*

1. шумна махаць крыламі;
2. развявацца, трапятацца (на ветры)

lès¹ *м. рэг.*

1. лес 1;
2. лесаматэрыял;

lès² *м. геал.*

лѐс (горная парода)

lêto *н. etnol.*

край адзення, прыпол

líčiti *незак.*

фарбаваць

líhī *прым.*

няпарны, няцотны

лаз, -а *м.*

1. tijesan prolaz, otvor, rupa;
2. *tehn.* ulaz, ovor

лазіна, -ы *ж.*

vrbova šiba

лазіць *nesvrš.*

1. penjati se, verati se;
2. provlačiti se, puzati;
3. ulaziti

лэктар, -а *м.*

predavač

лэпет, -у *м.*

teranje (djeteta)

лепятаць *nesvrš.*

terati, mucati

лес, -у *м.*

1. šuma, les¹ 1;
2. drvena građa, les¹ 2

лѐта, -а *sr.*

ljeteto

лічыць *nesvrš.*

1. brojiti, izbrojavati;
2. računati;
3. smatrati

ліхі *прід.*

opak, zaop

lijēs *м.*
труна

lijēv *м.*
1. сплаў, часцей сплаў жалеза;
2. ліццё, адліўка

līk *м.*
1. твар, аблічча, лік²;
2. выява, фігура;
3. *мат.* фігура;
4. *літ.* вобраз

līpa *ж.*
1. *бат.* ліпа 1 (*Tilia platyphyllos*);
2. сотая частка куны

līpanj *м.*
чэрвень

līsa *ж.*
белая пляма на лобі жывёлы

līsnik *м.*
куча галля

līst¹ *м.*
1. *бат.* ліст¹ 1, орган расліны;
2. аркуш, ліст² 1;
3. дакумент, ліст² 3;
4. газета;
5. раскачанае цеста;
6. ліст² 2, пісьмо;
7. *анат.* лытка;

līst² *м. заал.*
марскі язык (*Solea vulgaris*)

līsta *ж.*
спіс

līstopād *м.*
кастрычнік

лес, -у *т.*
1. šuma, les¹ 1;
2. drvena građa, les¹ 2

леў, ільва *т.*
lav

лік¹, -у *т.*
broj
лік², у *т.*
lik 1, lice, oblik

ліпа, -ы *ж.*
1. *бот.* lipa 1 (*Tilia platyphyllos*);
2. krivotvorina, falsifikat

ліпень, -я *т.*
srpanj

ліса́, -ы *ж.*
1. *zool.* lisica (*Vulpes vulpes*);
2. *pren.* lukavac, prepredenjak

ліснік, -у *т. bot.*
potočnica (*Solanum nigrum*)

ліст¹, -а *т. bot.*
list¹ 1, organ biljke;
ліст², -а *т.*
1. komad papira, list¹ 2;
2. pismo, list¹ 6;
3. isprava, list¹ 3;

лістапад, -а/-у *т.*
1. studeni;
2. opadanje lišća

liti *незак.*

1. ліць¹ 2, вельмі моцна цячы;
2. ліць², адліваць

ліць¹ *nesvrš.*

1. izljevati, točiti;
2. *razg.* liti 1, jako teći;

ліць² *nesvrš.*

liti 2, lijevati

lob *м. спарт.*

свечка, висока падкінуты мяч

лоб, ілба *т.*

čelo (dio glave)

lom *м.*

1. разлом, пералом;
2. трэск, грукат;
3. *перан.* сварка, скандал;
4. *фіз.* рэфракцыя, пераламленне

лом¹, -а *т.*

željezna motka, poluga;

лом², -а *т.*

1. krš, krhotine;
2. polomljeno suho drveće i granje

lopūh *м. бат.*

белакапытнік (*Petasites albus*)

лопух, -а *т. bot.*

čičak, repušina (*Lappa*)

loviti *незак.*

1. паляваць;
2. *перан.* лавіць, хапаць;

лавіць *nesvrš.*

hvatati, loviti 2

luciti *незак.*

1. *арх.* аддзяляць, адрозніваць;
2. *фізіял.* вылучаць

лучыць¹ *nesvrš.*

spajati, povezivati;

лучыць² *nesvrš.*

loviti (ribu) svjećaricom, harpunom;

лучыць *svrš.*

pogoditi, udariti u cilj

luditi *незак.*

1. даводзіць да шаленства;
2. вар'яцець, шалець

лудзіць *nesvrš.*

kositriti, kalajisati

lug¹ *м.*

1. гай, лясок;
2. балота, імшара;

луг¹, -у *т.*

livada;

lug² *м.*

1. попел;
2. луг², раствор попелу;

луг², -у *т.*

lug² 2, cijed

lug³ *м. агр.*

мучністая раса (хвароба вінаграднай лазы)

lŭk *м.*

1. лук (ручная зброя);
2. *мат.* дуга (частка акружнасці);
3. *архіт.* скляпенне, арка;

lŭk *м.*

цыбуля

lŭka *ж.*

1. порт, гавань;
2. *перан.* прыстанішча, прыстанак;
3. луг¹, рачная даліна

lŭnjati *незак.*

туляцца, бадзяцца, блукаць

lŭpa¹ *ж.*

лупа, павелічальнае шкло;

lŭpa² *ж.*

грукат, стук

lŭpina *ж. бат.*

лубін (*Liripus*);

lŭpina *ж.*

лупіна, шкарлупіна

lŭpiti *незак.*

лупіць¹ 1, лушчыць

lŭžina¹ *ж.*

вялікі лес;

lŭžina² *ж. хім.*

аснова

lʲèkārna *ж.*

аптэка

lʲèpšī *прым. камп.*

прыгажэйшы

лук, -а *т.*

lŭk 1 (jednostavno oružje)

лука́, -і *ж.*

1. riječni zavoj;
2. oblučje, krstina

луна́ць *несврш.*

lebdjeti u zraku, lepršati

лу́па, -ы *ж.*

lupa¹, povećalo

лупі́на, -ы *т.*

ljuska, lŭpina

лупі́ць¹ *несврш.*

1. lupiti, guliti;

2. *razg.* kidati, trgati u dijelove;

лупі́ць² *несврш. razg.*

razrogačiti (oči), buljiti, zuriti;

лупі́ць³ *несврш. razg.*

tući, udarati, mlatiti

лу́жына, -ы *ж.*

lokva

ляка́рня, -і *ж.*

bolnica

ле́пшы *прід. комп.*

bolji

ljèstvica *ж.*

1. шкала;
2. *муз.* гама;
3. градаця

лэсвіца, -ы *ж.*

stubište

ljètōs *прысл.*

найбліжэйшым мінулым летам, гэтым летам

лэтась *прил.*

prošle godine

ljúbav *ж.*

1. каханне;
2. *метан.* каханая асоба;
3. любоў, вялікая прыхільнасць;

любоў, -бві/-бові *ж.*

ljubav 3, osječaj provrženosti, jaka sklonost

ljúbiti *незак.*

1. цалаваць;
2. кахаць;
3. любіць

любіць *nesvrš.*

voljeti, lubiti 3

ljubòvati *незак.*

кахацца

любава́цца *nesvrš.*

diviti se

ljút *прым.*

1. востры (смак);
2. сярдзіты, узлаваны;
3. жорсткі, страшны

лю́ты *прид.*

1. okrutan, svirep;
 2. težak, tegoban;
- лю́ты**, -ага *т.*
veljača

ljútnja *ж.*

гнеў, злосць

лю́тня, -і *ж.*

lutnja, lauta

màcати *зак. і незак. рэг.*

заплямліваць/ запляміць, пэцкаць/
запэцкаць

māh *м.*

1. мах, узмах;
2. імгненне

мача́ць *nesvrš.*

umakati, zamakati

мах, -у *т.*

mah 1, zamah

māher *м. рэг.*

1. майстра, мастак;
2. камбінатар, праныра

махёр, -у *т.*

moher, vuna angorske koze

mājka *ж.*

маці

ма́йка, -і *ж.*

majica, potkošulja

màknuti *зак.*

1. прыбраць, пасунуць, выдаліць;
2. варухнуць

mána *ж.*

недахоп, хіба, дэфект;

māna *ж. рэл.*

манна

màněž *м.*

манеж 1, памяшканне для верхавой язды

mánjiti *незак. разм.*

памяншаць

màntija *ж.*

1. мантыя 1, доўгая адзежнына;
2. *геал.* мантыя 3, геасфера

māran *прым.*

старанны, руплівы, гарлівы

máriti *незак.*

1. клапаціцца, турбавацца;
2. любіць, жадаць

màslo *н.*

1. топленае масла;
2. *перан.* рэч сумнеўнай якасці

māst *ж.*

1. тлушч;
2. мазь;
3. *саст.* колер скуры

màstika *ж.*

моцны алкагольны напой з дадаткам масцічнай смалы

макнўць *svrš.*

umočiti, zamočiti

манá, -ы *ж.*

laž

манéж, -а *м.*

1. manež, u konjičkom sportu, prostor za dresuru;
2. cirkuska arena;
3. dječja ogradica

маніць *nesvrš.*

lagati

мáнтыя, -і *ж.*

1. mantija 1, duga svećenička halja;
2. *zool.* plašt (dio tijela mekušaca i plaštenjaka);
3. *geol.* mantija 2, geosfera

мáрны *прід.*

uzaludan, bezuspješan, beskoristan

мáрыць *nesvrš.*

maštati, sanjariti

мáсла, -а *sr.*

maslac

масць, -і *ж.*

boja (dlake, igraćih karata)

масціка, -і *ж.*

1. *teh.* mastiks;
2. laštilo za pod;
3. aromatična drvna smola

mástiti *незак.*

1. змазваць, шмараваць;
2. запраўляць тлушчам

màšna *ж.*

1. бант;
2. гальштук

màt *м.*

мат¹, пройгрыш у шахматнай гульні

měč *м. спарт.*

матч

mèdvjetka *ж. бат.*

талакнянка, мучанік (*Arctostaphylos uva-ursi*)

mètica *ж.*

1. мяцёлка;
2. прыстасаванне ў выглядзе мяцёлкі (шклоачышчальнік і да т.п.)

mìliti *незак.*

паўзці, красціся

mìliti se *незак.*

1. пабадацца, быць даспадобы;
2. шкадаваць

mìlovati *незак.*

1. лашчыць, песціць, мілаваць;
2. *арх.* кахаць

mìna¹ *ж.*

1. *ваен.* міна¹ 1;

mìna² *ж. тэх.*

графіт, графітная палачка (для алоўка)

масціць *несврš.*

1. polagati (pod);
2. popločavati, taracati

машна́, -ы *ж. zast.*

1. mošnja;
2. *pren.* novac, bogatstvo

мат¹, -а *м.*

mat, završni potez u šahu;

мат², -а *м.*

gruba psotka

меч, мяча *м.*

mač

мядзвэдка, -і *ж. zool.*

rovac, vrlac (*Gryllotalpa vulgaris*)

мятліца, -ы *ж. bot.*

rosulja (*Argostis*)

мыліць *несврš.*

1. sapunati;
2. rastvarati, pjeniti sapun u vodi

мыліцца *несврš.*

pjeniti se

мілаваць *несврš.*

opraštati kaznu, davati pomilovanje;

мілаваць *несврš.*

milovati 1, dragati, maziti

міна¹, -ы *ж. vojn.*

1. mina¹, eksploziv;

2. torpedo;

міна², -ы *ж.*

izraz lica, držanje

mînskî¹ *прым.*
мінны;
mînskî² *прым.*
мінскі, які адносіцца да Мінска

мінскі *прід.*
minski², koji pripada Minsku

mîr *м.*
1. мір¹, адсутнасць варажасці, вайны;
2. спакой, цішыня;
3. пенсія

мір¹, -у *м.*
mir, stanje bez rata, sukoba
мір², -у *м. zast.*
seoska općina

míran *прым.*
спакойны, мірны 2

мірны *прід.*
1. mirovni;
2. miran, tih, blag

mîsa *ж. рэл.*
імша

міса, -ы *ж.*
zdjela

mîšjāk *м. бат.*
касталом (*Cynoglossum*);
mîšjāk *м.*
мышыны памёт

мыш'як, -у *м. кем.*
arsen

míto *н.*
1. хабар;
2. *гіст.* пошліна, мыта

мыта, -а *sr.*
carina

mòliti *незак.*
1. прасіць;
2. маліць, умаляць;
3. маліцца;

маліць *nesvrš.*
moliti 2, umoljavati;

móra *ж.*
1. *юр.* затрымка, пратэрміноўка;
2. *лінгв.* мора, кароткі склад;
môra *ж. рэг.*
тып народнай гульні

мора, -а *sr.*
more
мбра, -ы *ж. lingv.*
móra 2, kratki slog

mòtati *незак.*
1. матаць¹ 1, віць, накручваць;
2. круціць, вярцець;
3. *перан.* круціць, махляваць

матаць¹ *nesvrš.*
1. motati 1, namatati;
2. mahati, klimati;
3. *razg.* juriti, trčati;
матаць² *nesvrš. razg.*
razbacivati, uludo trošiti

mṛāz *м.*

1. мароз, холад;
2. іней, намаразь

марѳз, -у *т.*

hladnoća, mraz 1

mṛēža *ж.*

сетка

мярѳжа, -ы *ж.*

ribarska mreža

mṛknuti¹ *незак.*

1. цямнець, змяркацца;
2. хмурнець, становіцца панурым;

mṛknuti² *зак. жарг.*

скрасці

мѳркнуць *несврж.*

tamnjeti, gubiti sjaj

mūčan *прым.*

цяжкі, пакутлівы, гнятлівы

мучны́ *прід.*

brašnen, od brašna

múdar *прым.*

1. мудры, разумны;
2. хітры

мўдры *прід.*

mudar 1, razborit

mudròvati *незак.*

разумнічаць, мудрагеліць

мудрава́ць *несврж. разг.*

1. umovati, intelektualizirati;
2. komplicirati, nepotrebno mudrovati

mūka *ж.*

1. цяжкасць, напружанне, намаганне;
2. мўка², фізічная або маральная пакута;
3. млосць

мукá, -і *ж.*

brašno;

мўка, -і *ж.*

muka 2, fizička i duševna patnja

mūla *ж. рэг.*

агароджаны басейн ля берага мора для адлоўленага тунца;

mūla¹ *м.*

1. *рэл.* мула, служыцель культу ў мусульманаў;
2. суддзя ў буйных гарадах;
3. *гіст.* тытул, які султан надаваў адукаваным людзям;

mūla² *ж.*

1. *заал.* мул, аслюк (*Equus mulus*);
2. *жарг.* дурны чалавек

мула́, -ы *т. rel.*

mūla¹ 1, teolog

nàbaviti *зак.*

прыдбаць, набыць

наба́віць *сврж.*

dodati, dometnuti

nàbāvka ж.
набыццё, купля

náboj м.
1. вынік збіцця, утрамбоўкі;
2. мазоль;
3. зарад, патрон;
4. зарад

nábor м.
1. складка, фальбона;
2. зморшчына

nàbrati зак.
зрабіць складкі, сабраць

načiniti зак.
зрабіць, стварыць, вырабіць

nadòjiti зак.
1. накармаць грудным малаком;
2. перан. намовіць, усяліць ідэю

nàgnati зак.
прымусіць, падбухторыць

nágota ж.
пагадненне, дамова

nàgovōr м.
падбухторванне, угаворы

набаўка, -і ж.
povećavanje, dodatak

набо́й, -ю м.
dio metka, naboj 3

набо́р, -у м.
1. primanje, upisivanje;
2. komplet, garnitura;
3. tisk. slog;
4. metalni ukrasi na ormi

набра́ць svrš.
1. skupiti, nakupiti;
2. uzeti, najmiti, primiti;
3. tisk. složiti (tekst);
4. sastaviti, složiti

начыні́ць svrš. kul.
nadjenuti, napuniti

надаі́ць svrš.
namusti

нагна́ць svrš.
1. stignuti, dostići;
2. nadoknaditi;
3. natjerati, stjerati, skupiti;
4. utjerati (osječaj);
5. ispeći, napeći (rakije)

наго́да, -ы ж.
prilika

нагаво́р, -у м.
1. kleveta, ogovaranje;
2. zast. gatanje, bajaranje

nagovòriti *зак.*

1. угаварыць, падбухторыць;
2. пераканаць;
3. *саст.* звярнуцца (да каго-н.)

nàkladnī *прым.*

выдавецкі

nàkvasiti *зак. рэг.*

намачыць, замачыць

nàlaziti *незак.*

1. знаходзіць;
2. лічыць, меркаваць

nalíčiti *зак.*

нафарбаваць, загрыміраваць

nalòžiti¹ *зак.*

запаліць, растапіць;

nalòžiti² *зак.*

загадаць

nàmjeriti se *зак.*

сустрэць, спаткаць

nápad *м.*

1. напад, атака;
2. прыступ

nápast *ж.*

1. спакуса;
2. дакучлівая рэч ці чалавек

náplāvan *прым.*

алювіяльны, наносны

napláviti *зак.*

намыць, нанесці (вадой)

нагаварыць *svrš.*

1. opširno ispričati;
2. oklevetati, opanjkati;
3. snimiti govor (na ploču);
4. začarati, opčiniti riječima

накладны *prid.*

dodat, dometnut, nastavljen

наквасіць *svrš.*

nakiseliti, ukiseliti (kupuš)

налазіць *nesvrš.*

1. prodirati, masovno uvlačiti se;
2. navaljivati, popeti se

налічыць *svrš.*

1. izbrojiti, nabrojati;
2. pribrojiti, dodati brojeći;
3. uračunati, pripisati na račun

налажыць *svrš.*

1. staviti, metnuti (na što);
2. natrpati, natovariti;
3. podvrgnuti (čemu);

намерыцца *svrš.*

1. nakaniti, naumiti;
2. nanišaniti, naciljati

напад, -у *м.*

napad 1, atak

напáсьць, -і *ж. razg.*

nesreća

наплаўны *prid.*

pontonski

наплáвіць *svrš.*

1. pokriti rastaljenim metalom;
2. istaliti, istopiti

nápoj *м.*
пойла

napòjiti *зак.*
1. напайць 1, даць напіцца;
2. зарадзіць (электраэнергіяй)

nápor *м.*
намаганне, напружанне

náporan *прым.*
напружаны, цяжкі, утомны

nàpraviti *зак.*
1. стварыць, зрабіць;
2. выклікаць, спрычыніць

napúhnuti *зак.*
1. надзьмуць, напоўніць паветрам;
2. *перан.* раздзьмуць, перабольшыць;

napùstiti *зак.*
пакінуць, кінуць

naprèčen *прым. арх.*
нарачоны 1, аб'яўлены быць такім

náručan *прым.*
зручны, дарэчны

nasèliti *зак.*
пасяліць, засяліць (каго куды)

nàsilu *присл.*
супраць сваёй ці чужой волі, сілком

napòj, *-я т.*
піце, napitak

napaіць *svrš.*
1. napojiti 1, dati tekućinu za piće;
2. ispuniti, zasititi (zrak)

napór, *-у т.*
pritisak, tlak

napórny¹ *prid.*
tlačni, koji je pod pritiskom;
napórny² *prid.*
uporan, odlučan

naprávіць *svrš.*
popraviti, ukloniti kvar, učiniti boljim

napúхнуць *svrš.*
nateći, naduti se

napуścіць *svrš.*
1. pustiti (što u što), napuniti;
2. napraviti se, dati sebi izgled;
3. nahuckati, napujdati;
4. izazvati vraćanjem

нарачо́ны *prid.*
1. narečen, koji je spomenut kao ona što se određuje;
2. zaručnik, vjerenik

нарúчны *prid.*
ručni, koji se nosi na ruci

насяліць *svrš.*
napučiti (što)

насíлу *pril.*
s teškom mukom, jedva

nàsjesti *зак.*

1. сесці, усесціся;
2. *разм.* даць сябе падмануць

насéсці¹ *svrš.*

sjesti (o velikom broju ljudi);

насéсці² *svrš.*

1. prekriti padajući, skupiti se;
2. navaliti, pritisnuti (koga);
3. *pren.* navaliti (s molbama), zatražiti (što od koga)

naslijéditi *зак.*

1. атрымаць у спадчыну;
2. стаць пераемнікам, замяніць, працягнуць

наслядзіць *svrš.*

ostaviti tragove

nasmijéšiti se *зак.*

усміхнуцца

насмязьыць *svrš.*

nasmijati

nàstaviti *зак.*

працягнуць, аднавіць (якую-н. дзейнасць)

наста́віць¹ *svrš.*

1. postaviti, metnuti (u velikom broju);
2. uperiti, upraviti;
3. pružiti;
4. nabiti, natući (modrice);

наста́віць² *svrš.*

naučiti, poučiti

nastúpiti *зак.*

1. выступіць (перад публікай);
2. паступіць (на працу)

наступіць¹ *svrš.*

stupiti, nagaziti;

наступіць² *svrš.*

nastati, početi

nástupnī *прым.*

уступны

настúпны *прід.*

sljedeći, naredni

nasúkati *зак.*

1. пасадыць на мель;
2. *перан.* абдурыць, ашукаць;
3. насукаць, падрыхтаваць суканнем

насукаць *svrš.*

nasukati 3, namotati

nàtiskati *зак.*

1. набіць, напоўніць;
2. надрукаваць

націскаць *nesvrš.*

pritiskivati, vršiti pritisak

nàtisnuti *зак.*
сагнаць

націснуць *svrš.*
1. pritisnuti;
2. izvršiti pritisak, prisiliti;
3. naciјediti (veću količinu);
4. *razg.* prionuti, dati se (na posao);
5. naglasiti;
6. *razg.* nažulјati

nàturiti *зак.*
1. навязаць, прымусіць;
2. насунуць, насадзіць

натурыцца *nesvrš.*
joguniti se, inatiti se

nâvala *ж.*
1. напад, наступ;
2. націск, напор;
3. *спарт.* нападзенне

навала, -ы *ж.*
1. najezda;
2. nesreća, katastrofa;
3. vrlo mnogo

navòditi *незак.*
1. зводзіць, схіляць, падштурхоўваць;
2. накіроўваць, падводзіць;
3. спасылацца, прыводзіць, цытаваць

наводзіць *nesvrš.*
1. dovesti (veći broj ljudi i sl.)
2. usmjeriti, uputiti;
3. podići (most)

nâvodnī *прым.*
1. уяўны;
2. меркаваны, магчымы

навадны *prid.*
sugestivni (pitanje)

nâvoj *м.*
шрубавая нарэзка

навой, -я *м. teh.*
vratilo (na razboju)

nazírati *незак. саст.*
гаварыць “праз нос”, з назальнай
артыкуляцыяй;
nâzirati *незак.*
1. цьмяна бачыць, заўважаць;
2. прадчуваць, прадбачыць

назіраць *nesvrš.*
1. promatrati, motriti;
2. istraživati, proučavati;
3. nadgledati, nadzirati, paziti

nâzvati *зак.*
1. назваць 1, даць імя;
2. *разм.* пажадаць, павітаць;
3. патэлефанаваць, пазваніць

назваць¹ *svrš.*
1. nazvati 1, dati ime;
2. imenovati, nabrojiti;
3. označiti, odrediti;
назваць² *svrš.*
pozvati (mnogo gostiju)

nečùven *прым.*
1. нячутны;
2. нечуваны, неверагодны (дрэнны)

нечуваны *prid.*
nevjeroјatan, izvanredan

nědŭžan *прым.*
нявінны, бязвінны

němōc *ж.*
1. слабасць, немач 1, недамаганне;
2. бездапаможнасць, бяссілле

nenávidjeti *незак. арх.*
зайздросціць

nenávist *ж.*
зайздрасць

něodlŭčan *прым.*
1. нерашучы;
2. *спарт.* нічыйны

něpodoban *прым.*
1. непригодны, непридатны;
2. непристойны, nepřымальны

něsti *незак.*
несці², класці яйкі

něvolja *ж.*
1. гора, няшчасце;
2. галеча, беднасць, няволя 2;
3. *пяр.* бядак

něvōljan *прым.*
1. нявольны 1, міжвольны;
2. бедны, няшчасны;
3. бязвольны, апатычны;
něvoljen *прым.*
нелюбімы, непапулярны

něvōljnik *м.*
1. бядак, небарака;
2. бязвольны, апатычны чалавек

нядужы *прід.*
bolešljiv, slabunjav

немач, -ы *ж.*
1. nemoć 1, slabost;
2. nesreća, nevolja

ненавідзецъ *svrš.*
mrziti

нянавісць, -і *ж.*
mržnja

неадлучны *прід.*
1. nerazdvojiv, nerazlučiv;
2. neprekidan, stalan (posao)

непадобны *прід.*
koji ne sličī, nije nalik

несці¹ *nesvrš.*
1. nositi;
2. goniti, tjerati;
3. *razg.* zaudarati;
4. *razg.* brbljati gluposti;
несці² *nesvrš.*
nesti, nositi jaja

няволя, -і *ж.*
1. ropstvo, zatočeništvo;
2. nužda, nevolja 2, potreba

нявольны *прід.*
1. nevoljan 1, nehotičan;
2. prisilen, primoran;
3. podređen, zavisán, potčinjen

нявольнік, -а *м.*
rob, sužanj, zarobljenik

nîz *м.*

1. нітка, нізка, каралі;
2. шэраг, сэрыя;
3. *мат.* прагрэсія

novìna *ж.*

навацыя, новаўвядзенне, навіна 2

novìne *ж. pl. t.*

газета

nùditi *незак.*

прапаноўваць

nùditi se *незак.*

прапаноўваць свае паслугі, дапамогу

òbād *м. заал.*

гіз, сляпень (*Tabanidae*)

òbjava *ж.*

1. аб'ява, абвяшчэнне;
2. прадказанне, папярэджанне;
3. *рэл.* адкрыццё;
4. пасведчанне, дакумент

objáviti *зак.*

1. аб'явіць, абвясціць;
2. выдаць, надрукаваць

òbloga *ж.*

абкладка, абліцоўка, ашалёўка і г.д.

òbraz *м.*

1. шчака;
2. гонар

òbrazina *ж.*

ніз, -у *т.*

1. donji dio, donja strana;
2. donji tok rijeke;
3. *pl.* (нізы) niži slojevi društva;
4. *pl.* (нізы) *glazb.* najniži, duboki tonovi

навіна́, -ы *ж.*

1. vijest;
2. novina, novost

нудзіць *nesvrš. impers.*

1. biti muka, povraćati se;
2. biti odvratan, gaditi se;

нудзіцца *nesvrš.*

patiti od dosade, čamiti

вобад, -а *т. tehn.*

1. naplatak;
2. okvir, obod

аб'ява, -ы *ж.*

objava 1, javna obavijest

аб'явіць *svrš.*

objaviti 1, priopćiti, oglasiti

аблóга, -і *ж.*

1. *agr.* zapuštena oranica, parlog;
2. *voj.* opsada;
3. *lov.* okruženje (divljači)

абра́з, -а *т.*

ikona;

вобраз, -а *т.*

1. predstava, slika;
2. oblik, lik;
3. *knjiž.* lik, tip, karakter

абразі́на, -ы *ж.*

1. *аўгм.* вялікая, тоўстая шчака;
2. маска;
3. *гіст.* забрала

ružno, odvratno ljice, njuška

òbrok *м.*

1. прыём ежы, ежа (сняданне, абед, вячэра);
2. порцыя;
3. доля, частковы плацёж

абрoк¹, -у *м. пов.*
zemljarina, danak;
абрoк², -у *м.*
krma za konje

òbūci *зак.*

надзець, апрануць

абўць *svrš.*
obuti, nazuti

òdbor *м.*

камісія, камітэт

адбoр, -у *м.*
1. izbor;
2. *biol.* odabiranje, selekcija

odgòditi *зак.*

пасунуць, адкласці (мерапрыемства)

адгaдзіць *svrš. razg.*
odužiti se

òdговoр *м.*

адказ

адгaвoры, -аў *pl.t. razg.*
odgovaranje, odvracanje (čega)

odlèžati *зак.*

1. адляжаць, адлежацца, праляжаць;
2. адстаяцца (пра віно);
3. адсядзець, адбыць (у турме)

адляжаць *svrš.*
odležati 1, provesti vrijeme ležeći

odlúčiti *зак.*

1. вырашыць, пастанавіць;
2. вызначыцца, рашыцца

адлучыць *svrš.*
odvojiti, odijeliti

òdmjena *ж.*

змена, замена

адмeна, -ы *ж.*
ukidanje, ukinuće

òdnijēti *зак.*

1. аднесці, знесці;
2. забраць, адняць 3, скрасці;
3. знішчыць, пагубіць

адняць *svrš.*
1. odijeliti, odvojiti;
2. amputirati;
3. oduzeti, odnijeti 2

òdnos *м.*

1. адносіны, стасункі;
2. стаўленне

аднoс, -у *м.*
odnošenje

òdnosno *прысл.*

аднoсна *прил.*

1. то бок, ці, дакладней;
2. адпаведна

relativno, više-manje, donekle

odòljети *зак.*
не паддацца, устояць

адóлець *svrš.*
1. savladati, pobijediti;
2. obuzeti, spopasti

odráдити *зак.*
1. скончыць працу;
2. зарабіць;
3. адпрацаваць

адрадзіць *svrš.*
obnoviti, oživiti, regenerirati

òdrina *ж.*
альтанка з вінаграднай лазы

адры́на, -ы *ж.*
sjenik, šura

òdsjek *м.*
1. адрэзак, частка;
2. аддзяленне, секцыя, сектар

адсék, -а *м.*
odjeljak, odio

òdsjesti *зак.*
спыніцца, прабыць нейкі час (у гатэлі)

адсéсці *svrš.*
presjesti dalje, odmaknuti

òdsjêv *м.*
водбліск, адбітак

адсéў, -сeву *м.*
1. prosijavanje;
2. *pren.* selekcija, odabiranje

òdvrātan *прым.*
брыдкі, агідны

адварóтны *прід.*
1. obrnut, obratan;
2. suprotan

ògnjīšte *н.*
агмень, ачаг

вóгнішча, -а *sr.*
vatra, lomača

òkućiti *зак.*
1. займець жытло, дом;
2. *перан.* займець сям'ю

акучыць *svrš.*
zagrnuti zemljom

opáлити *зак.*
1. стрэліць, выпаліць;
2. апаліць 1, апячы;
3. ударыць, выцяць;
4. *жарг.* аббраць, завысіць цану
òpaska *ж.*

апаліць *svrš.*
1. opaliti 2, opržiti;
2. zagrijati (gorivom)

апáска, -і *ж. razg.*

зацемка, заўвага

òplakati *зак.*

аплакаць;

oplákati *незак.*

заліваць

òplata *ж.*

1. буд. форма для адліўкі бетону;

2. абкладка, ашалёўка, абшыўка

òpsēg *м.*

1. пэрыметр;

2. *разм.* памер, размах, дыяпазон

opúhnuti *зак.*

здзьмуць

opùstiti *зак.*

1. павесіць, спусціць;

2. расслабіць, разняволіць;

opústiti *зак.*

зрабіць пустым, выпусташыць

òsoban *прым.*

асабісты, прыватны

osobìna *ж.*

асаблівасць, уласцівасць, рыса

òsveta *ж.*

помста

osvétiti *зак.*

адпомсціць

osvòjiti *зак.*

1. заваяваць, здабыць, захапіць;

2. скарыць, паланіць

otpísati *зак.*

bojazan, oprez

апла́каць *svrš.*

òplakati, izraziti veliko žaljenje

апла́та, -ы *ж.*

plaćanje, isplata

абся́г, -у *м.*

1. prostor, horizont;

2. *pren.* sfera, područje

апúхнуць *svrš.*

nateći, oteći

апу́сціць *svrš.*

1. spustiti;

2. nagnuti, oboriti (glavu);

3. ubaciti;

4. propustiti, izostaviti

асо́бны *prid.*

odvojen, odijeljen, poseban

асо́біна, -ы *ж.*

individua, pojedinac

асвё́та, -ы *ж.*

prosvjeta

асвяці́ць¹ *svrš.*

1. rasvijetljiti;

2. razjasniti, izložiti;

асвяці́ць² *svrš.*

posvetiti, blagosloviti

асво́іць *svrš.*

svladati, usvojiti, izučiti

адпіса́ць *svrš.*

1. адпісаць 1, адказаць на ліст;
2. спісаць, зняць з рахунку

1. otpisati, odgovoriti pismom;
2. zavještati

òtplata *ж.*

1. выплата, растэрміноўка;
2. унёсак (пры растэрміноўцы)

адплáта, -ы *ж.*
odmazda, osveta

otplátiti *зак.*

выплаціць, расплаціцца

адплаціць *svrš.*

uzvratiti, nadoknaditi

òtpor *м.*

1. супраціў, адмаўленне;
2. *фіз.* супраціўленне

адпóр, -у *м.*

odolijevanje, obrana

otpùstiti *зак.*

1. паслабіць, адпусціць 3;
2. адпусціць 2, выпусціць, выпісаць;
3. звольніць;
4. дараваць, адпусціць 5 (грэх)

адпусціць *svrš.*

1. pustiti;
2. otpustiti 2, osloboditi;
3. otpustiti 1, oslabiti;
4. izdati, isporučiti;
5. otpustiti 4, oprostiti

oznáčiti *зак.*

1. адзначыць, азначыць 2, паставіць знак;
2. *перан.* закліяміць, ачарніць

азна́чыць *svrš.*

1. definirati;
2. pokazati, označiti 1;
3. predodrediti

рàhnuti *зак.*

1. засмярдзець;
2. памерці, выпусціць дух

пáхнуць *nesvrš.*

mirisati, osjećati se

рàк *м. спарт.*

шайба

пак¹, -а *м.*

hrpa, svežanj;

пак², -у *м.*

polarni led

рàлас *м.*

1. вялікі палец;
2. *гіст.* дзюйм, цаля;
3. спіца ў коле;
4. уключына

палáц, -а *м.*

dvor, palača

рàmēt *ж.*

пáмяць, -і *ж.*

1. розум;
2. здольнасць, талент;
3. памяць 1;
4. *арх.* даўнія часы

pàmetan *прым.*
разумны

pàpō *м.*
экран, панэль

pàprika *ж. бат.*
салодкі перац (*Capsicum annuum*)

pàga *ж.*
1. *жарг.* грошы;
2. *гіст.* сотая частка дынара;
pàga *ж.*
пара², рэчыва ў газападобным стане, разагрэтае вільготнае паветра

pàgan *прым.*
1. парны¹, які складае пару;
2. цотны;
pàgnī *прым.*
паравы

pàstòrāl *м. рэл.*
1. біскупскае жазло;
2. служэнне каталіцкага святара

pàstūh *м.*
жарабец

pāt *м.*
1. *шахм.* пат¹ (становішча ў гульні);
2. *перан.* пат¹ 2, патавая сітуацыя

pàtrōn *м.*

1. пам’яце, pamet 3;
2. uspomena, sjećanje

пáмятны *прід.*
1. koji se pamti, nezaboravan;
2. koji služi za podsjećanje

панó *sr. indekl.*
uokvirena ploha, slika

пáпрыка, -i *ж.*
čili paprika

пáра¹, -ы *ж.*
par, dva komada;
пáра², -ы *ж.*
pàra², jako zagrijan vlažan zrak;
пáра, -ы *ж.*
vrijeme, doba, period

пáрны¹ *прід.*
paran 1, koji se pojavljuje u paru;
пáрны² *прід.*
sparan, zagušljivo vlažan (zrak)

пастарáль, -i *ж.*
pastorala

пастýх, -а *м.*
pastir, čoban

пат¹, -а *м.*
1. *šah* pat 1 (mogući završetak partije);
2. *pren.* pat 2, stanje u kojem se ne može ništa učiniti;
пат², -у *м.*
marmelada, voćni žele

патрón¹, -а *м.*

1. *гіст.* патрон² 1, асоба, якая брала пад апеку бедных;
2. рэл. святы абаронца, заснавальнік царквы;
3. *гіст.* старая назва ўласніка карабля;
4. абаронца, заступнік, патрон² 3

рəvlīn *м. рэл.*
паўлін², прадстаўнік ордэну св. Паўла Пустэльніка

рəзуho *н. анат.*
паха, падпаха;

рəсєnka¹ *ж. бат.*
грузд;
рəсєnka² *ж. заал.*
лешч (*Abramis brama*);
рəсєnka³ *ж.*
1. смажаніна, смажонка;
2. паляндвіца;
3. жывёліна, прызначаная для запякання

рəсєrka *ж. бат.*
1. шампіньён, пячурка² (*Agaricus*);
2. *рэг.* грыб

рədalj *м.*
1. пядзя (мера даўжыні);
2. маленькі кавалак паверхні

рєnј *м. рэг.*
фант (гульня)

рєгєс *м.*
крэндзель, абаранак у форме васьмёркі

рєrіnа *ж.*

1. *voj.* nabor, čahura, ovoj metka;
2. *teh.* patrona, kalup;
патрən², -а *м.*
1. *pov.* patron 1, patricij koji štiti svoje klijente;
2. *zast.* gazda poduzeća;
3. *rel.* osnivač crkve, zaštitnik

паўлін¹, -а *м. zool.*
paun (*Pavo cristatus*);
паўлін², -а *м.*
pavlin, pripadnik reda Sv. Paula pustinjaka

пáзуха, -і *ж.*
1. njedra;
2. *anat.* šupljina (čeona i sl.)

пячənka, -і *ж.*
jetra

пячєrka¹, -і *ж.*
prenosna željezna pećica;
пячєrka², -і *ж. bot.*
pećurka 1 (vrsta gljiva, *Agaricus*)

педáль, -і *ж.*
pedala

пень, пня *м.*
1. paņj;
2. *pren.* tupavko, tupavac

пєрац, -рцу *м. bot.*
1. papar, biber (*Piper nigrum*);
2. paprika (*Capsicum annuum*)

пярына, -ы *ж.*

1. пярына, падсцілка, напоўненая пер'ем;
2. коўдра, напоўненая пер'ем

perina 1, donji dio posteljine napunjen perjem

périti *незак.*

накіраваць (востры прадмет) на што-н.

пéрыць *несврš.*

tući, lupati

pètljati *незак.*

1. блытаць;
2. інтрыгаваць, рабіць падкопы;
3. заблытваць, уцягваць (каго у што)

пятляць *несврš.*

krivudati, zaobilaziti, mrsiti tragove

pìk¹ *м.*

пікі, картачная масць;

pìk² *м.*

гафель

пìк, -а/-у *м.*

1. šiljak, vršak;
2. vrhunac, kulminacija (u razvoju)

pìka *ж. спарт.*

1. месца старту ў бегавых і інш. спаборніцтвах;
2. мішэнь, мэта

пìка¹, -і *ж.*

korlje;

пìка², -і *ж.*

pik¹ (boja u kartama)

pikàntan *прым.*

1. кулін. востры, запраўлены спецыямі;
2. перан. пікантны, цікавы, спакуслівы

пìкàнтны *прід.*

pikantan 2, koji pobuđuje zanimanje, zavodljiv

pìsmen *прым.*

1. пісьмовы;
2. пісьменны, які ўмее правільна пісаць

пìсьмéнны *прід.*

pismen 2, koji zna pisati i čitati

písmo *н.*

1. пісьмо 3, сістэма графічных знакаў;
2. пісьмо 1, ліст;
3. дакумент, пасведчанне;
4. почырк, стыль пісання;
5. *рэг.* узор, арнамент;
6. *разм.* рэшка (бок манеты)

пìсьмó, -а *sr.*

1. pismo 2, text koji se šalje;
2. pisanje;
3. pismo 1, sustav grafičkih znakova;
4. stil, način umjetničkog prikazivanja

plàhta *ж.*

1. прасціна;
2. жарг. ліст вялікага памеру

плáхта, -ы *ж.*

čvrsta domaća tkanina

plákati *незак.*

плáкаць *несврš.*

1. паласкаць, выпалоскваць;
2. абмываць (берагі), заплюхваць;
plākati *незак.*
плакаць, праліваць слёзы

plākati, suziti

plāst *м.*
капа, стог

пласт, -а *т.*
sloj, naslaga

plēh *м.*
бляха

плех, -а *т.*
1. čela, golo mjesto;
2. proplanak, čistina

plèsti se *незак.*
1. віцца, круціцца (вакол чаго-н.);
2. умешвацца;
3. губляцца, страчваць думку

плéсціся *nesvrš.*
vući se, jedva íći

pljèva *ж.*
1. мякіна;
2. *перан.* драбніца, неістотная рэч

плявá, -ы *ж.*
орна, membrana

plôt¹ *м.*
плот, агароджа;
plôt² *ж. тэал.*
плоць

плот, -а *т.*
plot¹, ograda

plôv *м.*
1. *саст.* плаванне, судаходства;
2. *спарт.* заплыў

плоў, плову *т. kulin.*
pilav

рòвоџан *прым.*
бакавы

пабóчны *прід.*
1. sporedan, uzgredan;
2. stran, tuđ

robúđiti *зак.*
заахвоціць, стымуляваць

пабудзіць *svrš.*
probuditi

рòд *м.*
1. падлога;
2. *перан.* дол, зямля

под, -а *т.*
dno peći

podáтак *м.*
звестка, дадзена
podati se *зак.*

падáтак, -тку *т.*
porez
падáцца *svrš.*

аддацца

1. pomaknuti se, maknuti se;
2. uputiti se, otići;
3. ostarjeti, oronuti

podàviti *зак.*

падагнуць, падгарнуць, падціснуць;

podáviti *зак.*

падушыць, перадушыць, знішчыць

падавіць *svrš.*

1. ugušiti, suzbiti;
2. podáviti, uništiti davljenjem

pòdlesak *м.*

шафран

падлэсак, *-ска м.*

šikara, mlada šuma

pòdloga *ж.*

1. падстаўка, падмурак, падкладка;
2. грунт, аснова;
3. *агр.* прышчэпа

падлóга, *-і ж.*

pod, tlo

pòdložan *прым.*

1. падпарадкаваны, залежны, падуладны;
2. схільны, падвержаны, падлеглы

падлóжны *прід.*

krivotvoren, falsificiran

podlòžiti *зак.*

1. падкласці, падлажыць 1;
2. распаліць (агонь), запаліць;
3. падпарадкаваць

падлажыць *svrš.*

1. podložiti 1, podmetnuti;
2. podstaviti, staviti podstavu;
3. dometnuti, dodati;
4. podmetnuti, poturiti

pòdoban *прым.*

1. падобны;
2. прыдатны, прыгодны;
3. *разм.* варты, годны

падóбны *прід.*

sličan, nalik

podrápati *зак.*

парваць, разадраць

падрáпаць *svrš.*

izgrepsti, oderati

pòdstava *ж.*

падкладка

падста́ва¹, *-ы ж.*

razlog, povod, temelj;

падста́ва², *-ы ж. пов.*

poštanski konji

pòdstāvka *ж.*

махавік зялёны (*Xerocomus subtomentosus*)

падстаўка, *-і ж.*

podmetak, podmetač, podloga

podùčiti *зак.*

падвучыць *svrš.*

падвучыць 1, навучыць

1. podučiti, poučiti;
2. nagovoriti, navesti

podváliti *зак.*

падсунуць, падмануць

падваліць *svrš.*

1. nagrnuti, dosuti, dodati;
2. *razg.* pridoći, nagrnuti (mnogo ljudi)

pògān *ж.*

1. *арх.* памёт, эксскрэменты;
2. гадасць, погань

пóгань, -i *ж. razg.*

pogan 2, što je odvratno

pògan *прым.*

1. брудны;
2. злы, брыдкі, паганы 3 (чалавек)

пага́ны *прід.*

1. otrovan, koji nije jestiv;
2. nečist, zagađen, pogan 1;
3. gadan, odvratan, pogan 2;
4. oštar, bijesan (pas);
5. *zast.* poganski

pogánac¹ *м.*

насякомае;

pogánac² *м.*

паганец, нягоднік

пага́нец, -нца *м.*

poganas², pokvarenjak

pògodan *прым.*

прыдатны, зручны, адпаведны

паго́дны *прід.*

lijep, ugodan, vedar (o vremenu)

pogòditi *зак.*

1. пацэліць;
2. напаткаць, спасцігнуць;
3. угадаць, здагадацца

пагадзіць *svrš.*

1. dovesti u sklad, usuglasiti;
2. izmiriti, pomiriti

pògon *м.*

1. цяга, рухаючая сіла;
2. рухавік;
3. цэх;
4. прывад

паго́н, -а *м.*

naramenica, epoleta

pògrūžen *прым. арх.*

1. прыгнечаны, засмучаны;
2. пакорлівы

пагру́жаны *прід.*

1. natovaren;
2. zaronjen (u vodu)

pòhāban *прым.*

паха́бны *прід.*

паношаны, патрапаны

neprištojan, prostački

pòhod *м.*

1. ад'езд, адыход, паход¹ 2;
2. (ваенны) паход¹ 1

пахóд¹, -у *м.*

1. pohod, pokret jedinice vojska;
2. putovanje, izlet;
3. izlazak, pohod 1;

пахóд², -у *м.*

privaga, preteg

pòjesti *зак.*

1. з'есці;
2. знішчыць, ліквідаваць

паéсці *svrš.*

1. najesti se;
2. izjesti, pokvariti (moljac krzno)

pòklade *ж. pl.t.*

1. масленіца;
2. запускі, загавіны

паклáды, -аў *pl.t.*

naslaga, nalazište

pòklon *м.*

1. падарунак;
2. паклон 1, нахіленне галавы

паклóн, -у *м.*

1. klanjanje, naklon, poklon 2;
2. pozdrav

pòkoj *м.*

1. вечны спакой, смерць;
2. спакой

пакóй, -я *м.*

soba

pòkora *ж.*

1. рэл. збавенне, пакаянне;
2. пакаранне, пакуты

пакóра, -ы *ж.*

pokornost

pól *м.*

1. полюс;
2. рэг. пол

пол, -у *м.*

spól, pol 2

póla *ж.*

1. саст. палова;
2. паўшар'е

пóла, -а *sr. sport*

polo

Pòlačanin *м.*

жыхар Полачы (населены пункт у Харватыі)

палачáнін, -а *м.*

stanovnik Polacka (naselje u Bjelorusiji)

pólaz *м. разм.*

пóлаз¹, -а *м.*

выхад, адыход

salinac, saonik;
пóлаз², -а *m. zool.*
smeđi guž (*Coluber najadum*)

рòлица¹ *ж.*

паліца 1, стэлаж;

рòлица² *ж.*

бульба, печаная ў прыску;

рòлица³ *ж.*

страхавое пасведчанне, поліс

паліца, -ы *ж.*

1. polica¹, raf;

2. ležaj (u spavaćem vagonu);

poljúbiti *зак.*

пацалаваць

палюбїць *svrž.*

zavoljeti

рòмало *прысл.*

крыху, трошку, злёгка

памáлу *pril.*

1. polako, sporo;

2. postepeno, postupno;

3. *razg.* oprezno, pažljivo

рòман *прым.*

уважлівы, клапацлівы, старанны

пóмны *prid.*

nezaboravan, koji se pamti

рòмет *м.*

1. адкіды, адпады;

2. сумяціца, блытаніна

памéт, -у *т.*

životinjski izmet, izmetina

рòмор *м.*

мор, эпідэмія

памóр, -а *т.*

primorac

рòтра *ж.*

помпа², паказная пышнасьць

пóмпа¹, -ы *ж.*

српка, pumpa;

пóмпа², -ы *ж.*

raskoš, pompa

рòникнути *зак.*

1. узысці, прарасці;

2. панікнуць 2, апусціць (галаву)

панікнуць *svrž.*

1. nagnuti se;

2. oboriti (glavu), pokunjiti se poniknuti 2

рòнос *м.*

гонар, годнасць, самалюбства

панóс, -у *т.*

proljev

порісати *зак.*

перапісаць, скласці спіс

рòрїти *зак.*

папісáць *svrž.*

neko vrijeme pisati

папіць *svrž.*

1. выпіць;
2. жарг. атрымаць

napiti se

popùstiti зак.

1. папусціць 2, паслабіць;
2. аслабець, змякчыцца;
3. саступіць, паддацца

папусціць svrš.

1. ustupiti, prepustiti;
2. popustiti 1, olabaviti

poráditi зак.

паклапаціцца, пастарацца

парадзіць svrš.

prouzrokovati, izazvati;

пара́дзіць svrš.

posavjetovati

pòraniti зак.

1. рана ўстаць;
2. паспяшацца, зрабіць што-н. зарана

пара́ніць svrš.

raniti, ozlijediti

pòrez м.

падатак

парэ́з, -у м.

posjekotina

pòrtfelj м.

1. экан. партфолія;
2. партфель 1, сумка для папер
3. перан. партфель 2, пасада міністра

партфэ́ль, -я м.

1. portfelj 2, lisnica;
2. portfelj 3, ministarski resor

pòruka ж.

паведамленне, пасланне

пару́ка, -і ж.

jamstvo, garancija

pòrušiti зак.

разбурыць, знішчыць

пару́шыць svrš.

1. prekinuti, poremetiti;
2. prekršiti, narušiti;
3. pomaknuti

pòsada ж.

1. экіпаж, каманда;
2. гарнізон

паса́да, -ы ж.

posao, mjesto, položaj

pòslanik м.

1. дэпутат;
2. дыпл. пасланнік, дыпламатычны прадстаўнік

пасла́ннік, -а м.

poslanik 2, diplomat

poslánje н.

пасла́нне, -я ср.

пакліканне, місія

1. poslanica, poruka;
2. *zast. iron.* pismo

pòsljedak *м.*
вынік, наступства

паслэдак, -дка *м.*
1. najmlađe dijete;
2. *pl.* ostaci

pòsluga *ж.*
1. абслуга, прыслуга;
2. абслугоўванне, паслугі;
3. *вайск.* разлік, прыслуга

паслуга, -і *ж.*
1. usluga;
2. *pl.* usluge, službe

pòslüh *м.*
паслухмянасць, паслушэнства

пóслух, -а *м.*
1. posluh, poslušnost;
2. fama, glasina

pòsredan *прым.*
ускосны, непрамы

пасрэдны *прід.*
osrednji, prosječan

pòst *м.*
1. *рэл.* пост², устрыманне ад скаромнай ежы;
2. *разм.* абмежаванне ў харчаванні;
3. *жарг.* устрыманне ад цялесных уцех

пост¹, паста *м.*
1. stražarsko mjesto, straža;
2. promatračnica;
пост², -у *м. rel.*
post² 1, uzdržavanje od jela

pòstati ¹ *зак.*
1. стаць, зрабіцца, ператварыцца;
2. настаць, узнікнуць;
pòstati ² *зак.*
пастаяць, спыніцца

пастаць *svrš.*
1. ustati (o velikoj količini ljudi);
2. zaustaviti se (o velikoj koičini ljudi);

pòstava *ж.*
1. *тэатр.* пастаноўка, склад выканаўцаў;
2. *спарт.* каманда

пастава, -ы *ж.*
držanje, stav, položaj tijela

póstoјati *незак.*
існаваць, быць

пастаяць *svrš.*
ostati, postati, zadržati se neko vrijeme

pòtkop *м.*
падкоп 1, штольня

падкóп, -у *м.*
1. potkop, podzemni rov;
2. *pl. pren. razg.* spletke, intrige

pòtrebovati *незак.*

патрабавáць *nesvrš.*

мець патрэбу, патрабаваць 2

1. tražiti, zahtijevati;
2. trebati, potrebovati

pòvez *м.*
павязка

пóвязь, -і *ж.*
povezanost, veza

pòvijēst *ж.*
гісторыя

апóвесць, -і *ж.*
priča, novela

pòvjeriti *зак.*
1. даверыць;
2. даручыць

павэрыць *svrš.*
povjerovati

pòvod *м.*
прычына

пóвад, -у *м.*
povodac, uzda

pòvoj *м.*
1. бінт, павязка;
2. пялёнка

павóй, -вою *м. bot.*
poronac, slak (*Convolvulus arvensis*)

pòvōljan *прым.*
спрыяльны, зручны, выгадны

павóльны *прід.*
spor, polagan

pòzāđe *н.*
фон, задні план

пазáддзе, -я *sr.*
1. ovijci;
2. *pren.* sluge, plaćenici

pòzvati *зак.*
1. пазваць 1, паклікаць;
2. пазваць 2, запрасіць;
3. выклікаць;
4. патэлефанаваць

пазвáць *svrš.*
1. pozvati 1, zavikati;
2. pozvati 2, uputiti poziv

pozvòniti *зак.*
пазваніць 1, утварыць гук з дапамогай
звона, званка

пазваніць *svrš.*
1. pozvoniti, zazvoniti;
2. nazvati telefonom, telefonirati

prāh *м.*
1. парашок;
2. *саст.* порох (выбуховае рэчыва);
3. прах, астанкі цела пасля смерці

прах, -у *м.*
prah 3, posmrtni ostaci;
пóрах, -у *м.*
1. barut, prah 2;
2. *pren.* vatren, srastven čovjek

pràlik *м.*

пралік, -у *м.*

прататып, правобраз

pràmēn *м.*

1. пасма, жмут, касмыль (валасоў);
2. паласа, сноп (святла і пад.);
3. дробная частка чаго-н.

pràti *незак.*

мыць

prāv *прым.*

1. прамы, роўны;
2. *перан.* справядлівы;

prāvī *прым.*

1. сапраўдны, натуральны;
2. правільны

pràvedan *прым.*

1. справядлівы;
2. нявінны

pràviti *незак.*

1. рабіць, вырабляць, прадукваць;
2. ствараць, рыхтаваць

pràviti se *незак.*

1. рабіць выгляд, прыкідвацца;
2. утварацца, з'яўляцца

prèbiti *зак.*

1. збіць, пабіць;
2. перабіць¹ 3, разламіць на дзве паловы;
3. кампенсаваць

predávati¹ *незак.*

pogreška u računu, promašaj

прамэнь, -я *т.*

zraka

праць *nesvrš.*

prati (samo rublje)

правы¹ *prid.*

1. desni;
2. desničarski;

правы² *prid.*

1. prav 2, pravedan;
2. koji je u pravu, nevin

праведны *prid.*

1. *rel.* pobožan;
2. pravedan 1, pravičan (sud)

правіць¹ *nesvrš.*

1. vladati (državom), upravljati;
2. upravljati, voziti (auto);
3. vršiti, izvršavati;

правіць² *nesvrš.*

1. popravljati;
2. ispravljati, lektorirati;
3. oštriti, brusiti

правіцца *nesvrš.*

1. ozdravljivati, oporavljati se;
2. poboljšavati se, ispravljati se

перабіць¹ *svrš.*

1. pobiti, potući;
2. porazbijati, polupati;
3. prebiti 2, slomiti;

перабіць² *svrš.*

prekinuti;

перабыць *svrš.*

proboraviti, zadržati se

перадаваць *nesvrš.*

падаваць, перадаваць 1, здаваць;
predávati² *незак.*

1. чытаць лекцыю, выкладаць;
2. *перан.* дакараць, папракаць

prégled *м.*

1. *мед.* агляд, абследаванне;
2. прагляд, праверка;
3. агляд, сцяслае апісанне

prègnati *зак.*

1. перагнаць 1 (праз што), гонячы, перамясціць;
2. *экспр.* перабольшыць

prègon *м.*

агароджаны ўчастак пашы

prèkinuti *зак.*

1. разарваць, перарваць;
2. *перан.* перарваць, прыпыніць, спыніць;
3. перарваць стасункі, камунікацыю;
4. перабіць, не даць скончыць (маўленне)

prèkriti *зак.*

1. пакрыць, накрыць;
2. закрыць, зацягнуць (неба хмарамі);
3. перакрыць 1, накрыць нанова

prèlaziti *незак.*

1. пераходзіць;
2. пераязджаць, перапраўляцца;
3. праводзіць (чым па паверхні), праходзіцца

prèplesti *зак.*

пераплесці 2, сплесці, перавіць;

préplet *м.*

1. predavati¹, uručivati;
2. prenositi, emitirati;
3. izlagati, izražavati;
4. davati više, preplaćivati

перагляд, -у *м.*

ponovan pregled 2, preispitivanje, revizija

перагнаць *svrš.*

1. pregnati 1;
2. prestignuti;
3. *teh., kem.* destilirati (vodu), rafinirati (naftu), ispeći (rakiju)

перагон¹, -у *м.*

otvorena pruga (između dviju stanica)

перагон², -у *м.*

separirano, posno mlijeko

перакінуць *svrš.*

1. prebaciti;
2. izgraditi (most);
3. premijestiti, prenijeti

перакрыць *svrš.*

1. prekriti 3, ponovno pokriti;
2. nadmašiti;
3. pregraditi, presjeći (put)

пералазіць *nesvrš.*

pentrati se, verati se (preko plotu)

пераплесці *svrš.*

1. uvezati, ukoričiti;
2. preplesti, ispreplesti

пераплёт, -у *м.*

1. спосаб перапляцення;
2. спляценне

prèpraviti *зак.*
перарабіць

prèvesti¹ *зак.*
1. перавесці¹, перамясціць;
2. перакласці (на іншую мову);
3. *перан.* падмануць;
prèvesti² *зак.*
перавезці, пераправіць

prežívati *незак.*
1. *заал.* жаваць, перажоўваць;
2. *перан.* перажоўваць, паўтараць адно і тое ж

prìbaviti *зак.*
здабыць, прыдбаць, дастаць, атрымаць

prìbrati *зак.*
сабраць, сканцэнтраваць

prìbrati se *зак.*
1. сабрацца, сысціся, сканцэнтравацца (у адным месцы);
2. апамятацца, апрытомнець, сабрацца з думкамі

prìčekati *зак.*
1. пачакаць кароткі час;
2. прыняць, сустрэць;
3. перачакаць

prìgoda *ж.*

1. uvezivanje, ukoričenje;
2. uvez, korice;
3. prozorski križ, rešetka;
4. *razg.* škripac, zapleten, težak položaj

перапра́віць¹ *svrš.*
1. prevesti, prenijeti;
2. otpremiti, poslati;
перапра́віць² *svrš.*
preraditi, popraviti

перавéсці¹ *svrš.*
1. prevesti¹ 1, premijestiti;
2. poslati (poštom, bankom);
3. preračunati;
4. prekopirati (crtež);
перавéсці² *svrš.*
1. poubijati, uništiti;
2. potrošiti, razbacati

перажыва́ць *nesvrš.*
1. preživljavati;
2. nadživljavati;
3. mučiti se, uznemirivati se

прыба́віць *svrš.*
1. dodati, priložiti;
2. dopuniti

прыбра́ць *svrš.*
1. lijepo obući, okititi, ukrasiti;
2. pospremiti;
3. spremiti, ukloniti

прыбра́цца *svrš.*
1. lijepo se obući, nakititi se;
2. *razg.* pospremati, urediti (stan)

прычака́ць *svrš.*
dočekati, sačekati

прыго́да, -ы *ж.*

нагода, (зручны) выпадак, магчымасць

neobičan događaj, pustolovina

prìgodan *прым.*
выпадковы, часовы

прыгòдны *прід.*
prikladan, valjan, upotrebljiv

prìgodnica *ж.*
верш ці песня, напісаны з пэўнай нагоды

прыгòдніца, -ы *ж.*
pustolovka, avanturistkinja

prìgovōg *м.*
1. дакор, папрок, заўвага;
2. юр. пярэчанне, пратэст

прыгавòр, -у *м.*
1. *prav.* presuda;
2. bajanje, magična formula

prigovòriti *зак.*
папракнуць, зрабіць заўвагу

прыгаварыць *svrž.*
prav. osuditi, odrediti kaznu

prìhod *м.*
1. даход, прыбытак;
2. *экан.* прыход¹ 2, паступленне

прыхòд¹, -у *м.*
1. dolazak;
2. приход 2, bruto priljev novca;
прыхòд², -а *м.*
parohija, župa

prihòditi *незак.*
арх. падыходзіць, прыходзіць
prìhoditi *незак. экан.*
прыходаваць, запісваць у прыход¹ 2

прыхòдзіць *nesvrž.*
prilaziti, prihòditi

prijépis *м.*
копія, дублікат

пéрапіс, -у *м.*
popis, registracija

prijévod *м.*
пераклад

пéравòд¹, -у *м.*
1. premještanje, pomicanje;
2. slanje (novca, doznaka);
пéравòд¹, -у *м.*
ubijanje, istrebljivanje

prìklad *м.*
агароджа каміна

пры́клад, -у *м.*
primjer, obrazac;
прыкля́д¹, -у *м.*
kundak;
прыкля́д², -у *м.*
materijal, pribor za šivanje odjeće, obuće

prìkladan *прым.*

пры́кладны *прід.*

прыгодны, прыдатны

1. uzoran, primjeran;
2. približan;
прыкладны *prid.*
praktičan, primijenjen u praxi

prìkupiti *зак.*
сабраць, сканцэнтраваць, пазбіраць

прыкупіць *svršč.*
1. dokupiti;
2. kupiti (*u igri karata*)

prìliv *м.*
прыток, прыліў 2, павелічэнне

прыліў, -ліву *м.*
1. plima;
2. priliv, priljev, пове́ćanje

prìpadati *незак.*
належаць, адносіцца

прыпадаць *nesvršč.*
1. pritiskati se, naslanjati se;
2. padati (*na neki dan*), poklapati se

prìpovijēst *ж.*
літ. апавяданне, навела, аповесць

прыпавесць, -і *ж.*
кніж. alegorija, parabola

prìprava *ж.*
падрыхтоўка

прыправа, -ы *ж.*
začin, mirodija

prislužívati *незак.*
запальваць свечку перад іконай ці на магіле

прыслужваць *nesvršč.*
posluživati, dvoriti

prìstanak *м.*
згода, ухвала, дазвол

прыстанак, -нку *м.*
sklonište, utočište

prìstanište *н.*
прыстань, гавань

прыста́нішча, -а *sr.*
sklonište, utočište

prìstati *зак.*
1. пагадзіцца, даць згоду;
2. далучыцца, прымкнуць, прыстаць 3;
3. прыстаць 5, прытарнаваць, прычаліць

прыстаць *svršč.*
1. zalijepiti se;
2. prenijeti se (*bolest*);
3. pristati 2, pridružiti se;
4. nametnuti se, dodijati;
5. pristati 3, zaustaviti se *uz obalu*;
6. umoriti se

prístup *м.*

прыступ, -у *м.*

1. падыход, пад'езд, подступ, прыступ 2;
2. доступ;
3. падыход, стаўленне;
4. *інт.* зварот, наведванне (вэб-сайта)

prítúli *зак.*

прытушыць, прыгасіць (святло)

prítvor *м.*

арышт, папярэдняе заключэнне

príziv *м.*

юр. апеяцыя

pròfesor *м.*

1. *гіст.* тытул, які атрымлівае выпускнік філасофскага і інш. факультэтаў;
2. выкладчы сярэдняй школы;
3. прафесар, найвышэйшае навуковае званне выкладчыка ВНУ

pròhod *м.*

1. прагулка, шпацыр;
2. працэсія, шэсце;
3. задні праход, анальная адтуліна

promàknuti *зак.*

1. прасунуць, працягнуць;
2. хутка прамінуць, прайсці міма;
3. павысіць па службе, прасунуць

pròpis *м.*

правіла, норма, прадпісанне

pròpisan *прым.*

прадпісаны, вызначаны правіламі, абавязковы

1. napad, nastup (gnjeva);
2. prilaz, pristup 1;
3. navala, juriš;

прытуліць *svršč.*

1. nasloniti, pritisnuti, zagrliti;
2. skloniti, uzeti pod okrilje

прытвóр, -а *м.*

predvorje, trijem (ispred ulaza u crkvu)

прызыў, -ыву *м.*

1. poziv u vojsku, regrutacija;
2. voj. godište

прафэсар, -а *м.*

profesor 3, najviše nastavno zvanje na sveučilištu

прахóд, -у *м.*

prelaženje, prolaz

прамакнўць *svršč.*

posušiti (tintu upijačem i sl.)

прóпіс, -у *м.* і **прóпісь**, -і *ж.*

uzorak, obrazac za krasnopis

прапісны *прід.*

1. koji služi za prijavu, registraciju (stanara);
2. otrcan, trivijalan

propísati *зак.*

1. прадпісаць, выдаць прадпісанні, вызначыць правілы;
2. *разм.* пачаць пісаць

pròsiti *незак.*

1. жабраваць, старцаваць;
2. сватацца

pròslaviti *зак.*

1. адзначыць, адсвяткаваць;
2. праславіць, зрабіць славытым

pròst *прым.*

1. грубы, просты (матэрыял);
2. грубы, няветлівы, непрыстойны

pròstāk *м.*

грубіян, хам, непрыстойны чалавек

próstor *м.*

прастора

pròtivan *прым.*

1. супрацьлеглы;
2. нязгодны

proùčiti *зак.*

1. вывучыць;
2. даследаваць, разгледзець

próvodník *м.*

праваднік², рэчыва, якое праводзіць цяпло і пад.

psòvati *незак.*

1. брыдкасловіць;
2. лаяць

прапісаць *svrš.*

1. prijaviti, registrirati (podstanara);
2. prepisati (lijek);
3. javno, u novinama napasti

прасіць *nesvrš.*

1. moliti;
2. zahtijevati, tražiti

праславіць *svrš.*

proslaviti 2, učiniti slavnim

прóсты *prid.*

1. jednostavan;
2. post 1, grub, sirov

праста́к, -а *м.*

prostodušan, naivan čovjek

прасто́р, -у *м.*

1. širina, prostranstvo;
2. sloboda, otvoren prostor

праціўны *prid.*

odvratan, gadan

правучыць *svrš.*

1. oprati glavu, kazniti, naučiti pameti;
2. provesti neko vrijeme u učenju

праваднік¹, -а *м.*

1. vodič, putovođa;
2. kondukter;

праваднік², -а *м.*

provodnik, tijelo koje dobro provodi struju, toplinu i sl.

псава́ць *nesvrš.*

kvariti

pùh *м. заал.*
арэшнікавая соня (*Muscardinus avellanarius*)

pùk¹ *м.*
народ, люд;
pùk² *м.*
полк

pùpra *ж.*
1. мякаць пладоў садавіны;
2. хім. цэлюлозная маса ў вытворчасці паперы;
3. анат. пульпа, рыхлая тканка зуба

pùp *м. бат.*
пупышка

pùstiti se *зак.*
1. адпусціць, перастаць трымацца (за што);
2. спусціцца, сысці;
3. аддацца (стыхii)

pùšća *ж.*
прылада для лоўлі кальмараў
pùšiti *незак.*
1. курыць, паліць (тытунь);
2. дыміцца, курыцца, выпускаць пару

pùška *ж.*
1. стрэльба;
2. метан. салдат, баец

pùza *ж. бат.*
апенька асенняя (*Armillariella mellea*)

rábiti *незак.*
ужываць, выкарыстоўваць

пух, -у *м.*
paperje, pahuljice, malje

пук, -а *м.*
svežanj, zavežljaj, naramak

пўльпа, -ы *ж.*
pulpa 3, meko tkivo zuba

пуп, -а *м.*
1. *anat.* pupak;
2. *zool.* bubac, ptičji želudac

пусціцца *svrš.*
1. uputiti se, krenuti;
2. početi (nešto raditi)

пўшча, -ы *ж.*
gusta šuma, krupan šumski masiv
пўшыць *nesvrš. razg.*
nadimati;
пушыць *nesvrš.*
1. čihati, čijati;
2. *razg.* koriti, grditi

пўшка¹, -і *ж.*
vrsta topa;
пўшка², -і *ж. razg.*
kutija

пўза, -а *sr. razg.*
trbuh

рабіць *nesvrš.*
1. praviti, činiti, vršiti;
2. raditi;
3. izrađivati, proizvoditi

ràbota *ж.*
1. паншчына;
2. падкопы, інтрыгі

râcija¹ *ж.*
аблава, набег, налёт;
râcija² *ж. саст.*
рацыён

râd *м.*
праца, работа

râditi *незак.*
працаваць

râdnja *ж.*
1. дзеянне, учынак;
2. пісьмовая праца, сачыненне;
3. майстэрня, атэльє;
4. (у фільме, п'есе) дзеянне

râga *ж.*
кляча, стары заезджаны конь

râka *ж.*
магіла

râma *ж.*
1. станіна ровара, каркас, рама;
2. аправа для ўстаўкі карцін і да т.п., рама

râniti¹ *зак.*
раніць, нанесці рану;
râniti² *незак.*
рана ўставаць, рана прыходзіць, рана ад'язджаць

рабóта, -ы *ж.*
rad, posao

ра́цыя¹, -і *ж.*
prijenosna radiostanica;
ра́цыя², -і *ж.*
razlog, smisao, logika

рад, -а *м.*
1. red;
2. niz

ра́дзіць *nesvrš.*
savjetovati, preporučivati;
радзіць¹ *svrš.*
1. roditi;
радзіць² *nesvrš. agr.*
rađati, donositi plodove

радня, -і *ж.*
1. rodbina, rođaci;
2. rođak(inja)

ра́га, -і *ж.*
potočić, mlaz, trag od tekućine

рака́, -і *ж.*
rijeka

ра́ма, -ы *ж.*
1. okvir za prozorsko staklo;
2. rama 2, okvir za sliku, ogledalo i sl.;
3. rama 1, okvir bicikla bez kotača

ра́ніць *dv.*
raniti¹ / ranjavati, nanijeti / nanositi ozljedu

rásipan *прым.*
марнатраўны

ràskinuti *зак.*

1. разарваць, разадраць;
2. перарваць, скасаваць (адносіны, шлюб);
3. перастаць (паліць і пад.)

raskròjiti *зак.*

распароць, разрэзаць па швах

ràsprava *жс.*

1. трактат, навуковая праца, даследаванне;
2. *юр.* разбіральніцтва, слуханне;
3. абмеркаванне, дыскусія, спрэчка

ràspraviti *зак.*

разглядзець, разабраць, абмеркаваць

ràtovati *незак.*

ваяваць, змагацца

rázboj *м.*

1. ткацкі станок, кросны;
2. *спрт.* паралельныя брусы;
3. *экспр.* поле бітвы

razráditi *зак.*

распрацаваць

rázred *м.*

клас (школьны, грамадскі, біялагічны і пад.)

razvážati *незак.*

развозіць

рассыпны́ *прід.*

1. rasut, u rasutom stanju;
2. neuspakiran, prodavan po komadu

раскінуць *svrš.*

1. raširiti, razmaknuti;
2. rasprostrijeti, razapeti;
3. razbacati

раскрóіць *svrš.*

1. iskrojiti;
2. razrezati, narezati;
3. rasjeći, rascijepati

распра́ва, -ы *ж.*

žestok, okrutan obračun, nasilje

распра́віць *svrš.*

izravnati, ispraviti, uspraviti

ратава́ць *nesvrš.*

spašavati

разбо́й, -ю *м.*

razbojništvo, banditizam, pljačka

разрадзіць *svrš.*

1. ispaliti, okinuti (oružje);
2. isprazniti (bateriju);
3. popustiti, olabaviti (atmosfera)

разра́д¹, -у *м.*

red, stupanj, odjeljak, kategorija;

разра́д², -у *м.*

pražnjenje (baterije)

разважа́ць *nesvrš.*

1. razmišljati, rasuđivati, umovati;
2. raspravljati, razgovarati

refèrāt *м.*
даклад, паведамленне

рэфэра́т, -а *м.*
sažetak

rèvnjiv *прым.*
руплівы, старанны, заўзяты

раўнівы *прід.*
ljubomoran

rèvnōst *ж.*
руплівасць, стараннасць

рэўнасць, -і *ж.*
ljubomora

rìbolōv *м.*
рыбалоўства

рыбалóў, -лова *м.*
ribar

rijěč *ж.*
слова

рэч, -ы *ж.*
stvar, predmet

rìlo *н. заал.*
1. рыла, хобат;
2. хабаток

ры́ла, -а *sr.*
1. *zool.* rilo 1, njuška;
2. *pren.* njuška, gubica;
3. vrat (boce)

rìs *м. заал.*
рысь² (*Lynx Lynx*)

рыс, -у *м.*
riža;
рысь¹, -і *ж.*
1. kas;
2. *pren.* brzina, okretnost;
рысь², -і *ж. zool.*
ris (*Lynx Lynx*)

ròbiti *незак.*
рабаваць

рабіць *nesvrš.*
1. praviti, činiti, vršiti;
2. raditi;
3. izrađivati, proizvoditi

robòvati *незак.*
1. быць рабом, жыць у рабстве;
2. перан. быць рабом, быць у палоне

рабавáць *nesvrš.*
robiti, pljačkati

ròdan *прым.*
урадлівы, багаты;
ròdni *прым.*
1. родны;
2. радавы

ро́дны *прід.*
1. rodni 1, rođeni, srodan;
2. drag, blizak

ròk¹ *м.*
тэрмін, перыяд;
ròk² *м. муз.*
рок¹, рок-музыка

рок¹, -у *м. glazb.*
rok², vrsta glazbe;
рок², -у *м.*
sudbina, udes, fatum

rûd¹ *прым.*
руды, чырванаваты;
rûd² *прым.*
кучаравы

руды́ *прід.*
rud, riđ

rúda¹ *ж.*
1. густая кучаравая поўсць;
2. авечка з густой кучаравай поўсцю;
3. від саматужнай ракіі;
rúda² *ж.*
руда, горная парода

рудá, -ы *ж.*
ruda², rudača

rùkopīs *м.*
1. почырк;
2. рукапіс 1, арыгінал рукапіснага або надрукаванага тэксту

ру́капіс, -у *м.*
1. rukopis 2, tekst napisan rukom, писа́чим strojem ili ispis iz kompjutera;
2. manuskript, stari rukopis kao predmet proučavanja

rûlja *ж. разм.*
натоўп, куча (людзей)

ру́ля, -і *ж.*
cijev puške

rûljiti *незак.*
церабіць, ачышчаць

руліць *nesvrš.*
1. kormilariti, upravljati;
2. rulati (avion)

rûs *прым.*
светла-рыжы, рыжаваты, рудаваты

ру́сы *прід.*
svjetlosmeđ

rutina *ж.*
1. навык, спрактыкаванасць, досвед;
2. звычка;
3. звыкляя працэдура

руці́на, -ы *ж.*
konzervativnost, okorjelost

rvati se *незак.*
1. бароцца, дужацца;
2. *перан.* змагацца

рва́цца *nesvrš.*
1. derati se, cijepati se, trošiti se;
2. rasprskavati se, eksplodirati;
3. otimati se, nastojati se osloboditi;
4. *pren.* težiti, stremiti

sábor *м.*

1. *zicm.* сабор 1, з'езд, сход;
2. парламент Харватыі

сабóр, -а/-у *м.*

1. sabor 1, zasjedanje pripadnika crkve i sl., koncil;
2. katedrala, saborna crkva

sáborovati *незак.*

засядаць, праводзіць сход, удзельнічаць у сходзе

сабóраваць *dv. crkv.*

dati / davati poslednju pomast

sâd *м.*

1. сад 1, парк, расаднік, гадавальнік;
2. высадак, саджанец

сад, -а/-у *м.*

1. vrt, sad 1;
2. (dječji) vrtić

sála *ж.*

зала

сáла¹, -а *sr.*

salo, slanina, mast;

сáла², -а *sr.*

tanak led na rijekama

sàliti *зак.*

адліць (статую і пад.)

сáліць *nesvrš.*

zamašćivati, mazati masnim;

саліць *nesvrš.*

1. soliti;
2. usoljavati;
3. *prep.* praviti neugodnosti, škoditi

sámac *м.*

халасцяк, адзінокі чалавек

самéц, -мца *м.*

mužjak

sàmica *ж.*

1. адзінокая жанчына;
2. келля, адзіночная камера

сáміца, -ы *ж.*

ženka

sân *м.*

1. сон;
2. мара

сан, -у *м.*

čin, zvanje, položaj

sàviti *зак.*

1. сагнуць, скрывіць, пакрывіць;
2. скласці, перагнуць;
3. звіць (гняздо)

звіць *svrš.*

splesti, saviti (gnijezdo)

sávjet *м.*

1. парада, рэкамендацыя;
2. нарада;
3. савет, калегіюм, рада

савéт, -а *м.*

vijeće, savjet 3 (organ)

sèkrèt *м. фізіял.*
сакрэт², выдзяленне

sèliti *незак.*
перасяляць, высяляць

séna *ж. бат.*
касія, александрыўскі ліст (*Cassia senna*)

sèrija *ж.*
1. серыя, шэраг;
2. серыял

sèrvīs *м.*
1. сэрвіс, паслугі;
2. сервіз, набор посуду;
3. сэрвіс, майстэрня па абслугоўванні;
4. *спрт.* падача (у тэнісе)

shòdan *прым.*
прыдатны, адпаведны

silos *м.*
1. элеватар;
2. сілас 2, збудаванне для захавання сіласу (корму)

sinjī *прым.*
попельна-шэры

sipati *незак.*
сыпаць

sipnuti *зак.*
сыпануць

siròta *ж.*
1. сирата, дзіця без бацькоў;
2. бядак

сакрэт¹, -у *м.*
1. tajna;
2. *voj.* skrivena promatračnica za prislušivanje;
сакрэт², -у *м.*
sekret, izlučina

сяліць *nesvrš.*
naseljavati, nastanivati

сэна, -а *sr.*
sijeno

сэрыя, -і *ж.*
1. serija 1, niz, red;
2. dio serije

сэрвіс, -у *м.*
servis 1, usluga

сходны *prid. razg.*
povoljan, pristupačan (cijena)

сілас, -а/-у *м.*
1. silaža;
2. silos 2, zgrada za spremanje silaže

сіні *prid.*
modar, plav

сіпаць *nesvrš.*
šištati, promuklo govoriti

сіпнуць *svrš.*
postajati promukao

сірата́, -ы *ж. і м.*
sirota 1, siročē

sitan *прым.*
дробны

sitnica *ж.*
драбніца

siv *прым.*
шэры

sjëkač *м.*
сякач¹, разак

sjëna *ж.*
цень

skála *ж.*
1. шкала;
2. *муз.* гама;
skàla *ж. рэг.*
прыступка

skàpati *зак.*
загінуць, здохнуць

skìnuti *зак.*
зняць, сцягнуць, садраць;

sklàd *м.*
1. адпаведнасць, згода, гармонія;
2. лад, мір, згода

сiтны *прід.*
prosijan (kruh)

сiтніца, -ы *ж. разг.*
bijeli kruh (od prosijanog brašna)

сiвiы *прід.*
sijed

сякáч¹, -а *ж.*
sjekač, oštri alat kojim se siječe;
сякáч², -а *ж. зool.*
mužjak divljega vepra i tuljana

сéна, -а *sr.*
sijeno

скалá, -ы *ж.*
stijena, litica

скапаць *svrš. разг.*
zakapati, uprljati kapima
скапáць *svrš.*
otkopati, poravnati

скiнуць *svrš.*
1. zbaciti;
2. smanjiti

склад¹, -а *м.*
1. skladište, stovarište, magazin;
2. rezerva, zaliha;
склад², -у *м.*
1. sastav, struktura;
2. zbor, kadar;
3. stas, tjelesna građa;
4. karakter, način mišljenja;
склад³, -а *м. lingv.*
slog

sklādan *прым.*
ладны, гарманічны

sklādati *незак. муз.*
пісаць, ствараць музыкальныя творы

skõrī *прым.*
скоры 2, які павінен хутка адбыцца

skřb *ж.*
клопат, апека

skrõjiti *зак.*
1. раскרוіць, разрэзаць;
2. разм. запланавачь, задумаць

skrõz *присл.*
цалкам, дарэшты

skrúiti se *зак.*
зацвярдзець

skúçiti se *зак.*
сціснуцца, скруціцца, сагнуцца
skùçiti se *зак.*
1. займець жытло;
2. забяспечыць жытло ўсім неабходным;
3. займець, завесці сям'ю

skûp *прым.*
дарагі

склāдны *прід.*
1. vitak, zgodan;
2. dosljedan, logičan
складаны *прід.*
1. složen, sastavljen;
2. težak, kompliciran;
3. složiv, za sklapanje

складачь *nesvrš.*
1. slagati, sastavljati;
2. činiti, iznositi (svotu), stvarati (mišljenje)

скóры *прід.*
1. brz, hitar;
2. skori, blizak

скарб, -у *м.*
blago

скрóіць *svrš.*
izrezati, posjeći, istrošiti

скрoзь *пріл. і пріј.*
1. *пріл.* svagdje, posvuda;
2. *пріл.* uvijek, stalno;
3. *пріј.* kroz

скруціцца *svrš.*
1. smotati se, presaviti se;
2. zgrčiti se, sagnuti se;
3. *razg.* nestati, iščeznuti

скúчыцца *svrš.*
nagomilati se

скупы *прід.*
1. škrt, tvrdičav;
2. pren. nedovoljan, slab, oskudan

skùpiti *зак.*

сабраць, сканцэнтраваць, назбіраць

скўпіць *svrš.*

skupiti na jedno mjesto;

скупіць *svrš.*

pokupovati (na veliko)

slabìna *ж.*

слабасць, хворасць;

slàbina *ж. анат.*

бок, частка цела паміж грудной клеткай і тазавай костай

слабіна́, -ы *ж.*

1. slabo mjesto;

2. *razg.* slabost, popustljivost

slànìk *м.*

1. сальніца;

2. солевая капальня;

3. белая каменная соль у чыстым стане

сла́нік, -у *м.*

drvlje, granje, džbunje koje leži po zemlji

slàvènskì *прым.*

славянскі

славéнскі *прід.*

slovenski

slìjèd *м.*

1. парадак, паслядоўнасць;

2. *кніж.* след

след, -у *м.*

trag

slobòda *ж.*

свабода

слабада́, -ы *ж.*

1. veće selo;

2. *zast.* predgrađe, gradska periferija

slòvo *н.*

1. літара;

2. прамова

слóва, -а *sr.*

riječ

slúžiti *незак.*

1. падаваць, сервіраваць, частаваць;

2. служыць

служыць *nesvrš.*

1. služiti 2 (biti upotrebljiv, biti sluga i dr. značenja)

smàk *м.*

канец, пагібель

смак, -у *м.*

1. okus;

2. draž (priče)

smétati¹ *незак.*

перашкаджаць, замінаць;

smétati² *незак.*

бянтэжыць, канфузіць, заблытваць;

smètati *незак.*

здымаць, скідаць, зрываць

змята́ць *nesvrš.*

1. mesti, brisati;

2. *fig.* uništavati, razarati

smijěšiti se *незак.*
усміхацца

smíriti se *зак.*
супакоіцца

snèbiti se *зак.*
здзівіцца, дзіву дацца, аслупянець

snjěško *м.*
снежная баба

snòp *м.*
1. сноп (звязаны пук зжатых сцёблаў збажыны);
2. скрутак, звязка

sòčivo *н. рэг.*
сачыўка, сачавіца

sòlad *м. гіст.*
дробная медная манета

spìca *ж.*
колас

spìker *м.*
дыктар

spìs *м.*
1. дакументы, дакументацыя, матэрыял (судовай справы);
2. тэкст, артыкул, твор

spjèv *м. кніж.*
паэма, верш

splâv *м.*
плыт

смяшыць *несврš.*
nasmijavati

змірыцца *сврš.*
pomiriti se, pokoriti se

знябыцца *сврš.*
umoriti se

снежка, -і *ж.*
gruda snijega

сноп, снапа *т.*
snop 1, svežanj slame

сочыва, -а *sr.*
slatko, džem

сòлад, -у *т.*
slad

спіца, -ы *ж.*
1. žbica, palac (kotača);
2. igla za pletenje

спікер, -а *т.*
predsjednik parlamenta (u nekim zemljama)

спіс, -а *т.*
1. popis, lista;
2. prijepis, kronika

спеў, спеву *т.*
pjevanje, pjesma (glazb.)

сплаў¹, сплаву *т.*
slitina, legura;
сплаў², сплаву *т.*
splavarenje, splavlivanje

spòjiti *зак.*
злучыць, аб'яднаць

spòr *м.*
спрэчка, канфлікт

spòran *прым.*
спрэчны

spràva *ж.*
інструмент, прыстасаванне

správan *прым.*
гатовы, падрыхтаваны

spràviti *зак.*
1. падрыхтаваць;
2. пакласці, схаваць

spùstiti *зак.*
спусціць 1, апусціць, знізіць

stáblo *н.*
1. ствол, камель;
2. *бат.* дрэва з галінамі;
3. *лінгв.* галіна

спаіць *svrš.*
opiti, naviknuti na piće, na pijančevanje

спор, -у *м.*
uspjeh

спóрны *прід.*
1. brz, intenzivan;
2. unosan, probitačan;
3. zbijen (rukopis)

спра́ва, -ы *ж.*
1. posao, rad (*бягучая с.*);
2. dužnost, obaveza;
3. potreba, nužda;
4. struka, zanimanje;
5. *jur.* predmet, stvar

спраўны *прід.*
1. ispravan, u dobrom stanju;
2. usrdan, marljiv;
3. bistar, dovitljiv

спра́віць *svrš.*
1. kupiti, nabaviti;
2. proslaviti, obilježiti;
3. napraviti, ostvariti;
4. *razg.* popraviti, ispraviti

спусціць *svrš.*
1. spustiti, snižiti;
2. izgubiti na težini, omršaviti;
3. potrošiti, spiskati (*novac i sl.*);
4. oprostiti

сцяблó, -а *sr. bot.*
stabljika

stân¹ *м.*

1. кватэра;
2. *этнал.* сельскагаспадарчае паселішча;

stân² *м.*

станок, кросны, стан³

стан¹, -у *м.*

stas, tjelesna figura;

стан², -а/-у *м.*

1. logor, tabor, ratujuća strana;

2. *razg.* stalež;

стан³, -а *м.*

stan 3, stroj;

стан⁴, -у *м. lingv.*

glagolski vid;

стан⁵, -у *м.*

stanje

stàrati se *незак.*

клапаціцца, турбавацца

старáцца *несврš.*

truditi se

stàrosta *м. этнал. гіст.*

войт

ста́раста, -ы *м.*

vođa, rukovodilac

stijéna *ж.*

1. скала, уцёс;

2 *рэг.* унутаная сцяна, перагародка

сцяна́, -ы *ж.*

zid

stòlica¹ *ж.*

1. крэсла;

2. *перан.* пасада, месца;

stòlica² *ж. спец.*

стул;

stòlica³ *ж. гіст., саст.*

сталіца, стольны горад

сталі́ца, -ы *ж.*

glavni grad, prijestolnica

stráva *ж.*

жах, страх

стра́ва, -ы *ж.*

jelo

strèha *ж.*

1. навісь страхі;

2. край страхі з вадасцёкам

страха́, -і *ж.*

1. krov;

2. *prep.* kuća

stròp *м.*

столь

строп¹, -а *м.*

sljeme (krova)

строп², -а *м.*

uže, petlja za vješanje tereta (na dizalicu)

strÿčan *прым.*

прафесійны, спецыяльны, кампетэнтны

стручны́ *прід.*

koji ima puno mahuna ili velike mahune

strûk *м.*

1. *бат.* сцябло, расліна;
2. саджанец, расада;
3. *анат.* талія, пояс

strùna *ж.*

1. струна 1, пругкая нітка з металу і да т.п.;
2. конскі волас

strúsi *зак.*

1. атрэсі, стрэсі;
2. выпіць залпам

stùden *м. экспр.*

1. холад, мароз;
2. *перан.* дрыжыкі, мурашкі

stúli *се зак.*

счахнуць, счэзнуць, змарнець

stvòr *м.*

стварэнне, істота

sûd¹ *м.*

1. меркаванне, стаўленне, ацэнка;
2. суд 1, дзяржаўны орган, які вырашае спрэчкі і г.д., а таксама будынак, дзе ён знаходзіцца;
3. суд 2, грамадскі орган, які вырашае якія-н. праблемы;
4. *лаг.* суджэнне;

sûd² *м. рэг.*

сасуд, пасудзіна

sûk *м.*

ссуканая нітка

súkati *незак.*

1. сукаць 1, звіваць некалькі нітак у адну;
2. круціць, закручваць (вусы)

струк, -а *м.*

bot. mahuna

струна́, -ы *ж.*

1. struna 1, elastična nit koja proizvodi zvuk u glazbenom instrumentu;
2. *pren.* duševna osobina

стру́сіць *svrš.*

1. prestrašiti se, uplašiti se;
2. istresti

студзень¹, -я *м.*

siječanj;

студзень², -ю *м.*

hladetina

стулі́ца *svrš.*

1. zgrčiti se, zguriti se;
2. stisnuti se (o usnama, očima);
3. sakriti se, skloniti se

створ, -а *м.*

1. kapak, krilo (vrata, prozora);
2. *teh.* smjer, pravac izravnjanja (pri promatranju)

суд, -а/-у *м.*

1. sud¹ 2, državni organ koji vrši jurisdikciju;
2. sud¹ 3, čovjek ili više ljudi koji sude;
3. sud¹ 1, mišljenje, ocjena;

сук, -а *м.*

1. grana;
2. čvor (u dasci)

сука́ць *nesvrš.*

1. sukati 1, upredati u jednu nit;
2. mahati (nogama)

sùknja *ж.*
спадніца

súnuti *зак.*
1. кінуць, шпурнуць;
2. усадзіць, усунуць

sùp *м. заал.*
грыф, сіп

sústav *м.*
сістэма

sùša *ж.*
1. засуха, сухмень;
2. *перан.* брак, недахоп

sváriti *зак.*
стравіць, ператравіць

svìnjski *прым.*
1. свіны;
2. свінскі 2, нізкі, подлы

svìsnuti *зак. разм.*
1. раптоўна памерці;
2. спакутавацца, змучыцца

svìta *ж.*
1. світа¹, асобы, якія суправаджаюць манарха і да т.п.;
2. *муз.* сюіта

svjètski *прым.*
1. сусветны;
2. свецкі 1, якія адпавядае патрабаванням вышэйшага свету

сўкня, -і *ж. razg.*
haljina

сўнуць¹ *svrš.*
turiti, gurnuti, metnuti;
сўнуць² *nesvrš.*
premještati, micati

суп, -у *м.*
juha

сустáў, -тава *м. anat.*
zglob, članak

сўша, -ы *ж.*
kopno

сварыць *nesvrš.*
svađati;
зварыць *svrš.*
1. skuhati;
2. *teh.* zavariti

свінскі *prid. razg.*
1. prljav;
2. svinjski 2, nizak

свіснуць *svrš.*
1. zazviždati;
2. zviznuti, tresnuti;
3. zdipiti, ukrasti

світа¹, -ы *м.*
svita 1, pratioci istaknute osobe;
світа², -ы *м.*
dugi seljački kaput

свецкі *prid.*
1. svjetski 2, koji se ističe razinom vrijednosti ili ponašanja;
2. laički, sekularan

šäl *м.*
шалік

шал, -у *т.*
bijes, gnjev

šàpka *ж.*
фуражка

ша́пка, -и *т.*
1. kapa, šubara;
2. zaglavlje, naslov

šiba¹ *ж.*
1. прут, дубец, плётка;
2. журавель (калодзежны вагар);
šiba² *ж. заал.*
звычайны скат (*Trygon pastinaca*)

шы́ба, -ы *ж.*
prozorsko staklo, okno

šija *ж.*
карак

шы́я, -и *ж.*
vrat

šina *ж. разм.*
1. рэйка (на чыгунцы);
2. *мед.* шына 2, цвёрдая павязка

шы́на, -ы *ж.*
1. *teh.* обруч (na kotaču);
2. *med.* šina 2, udlaga

šip *м.*
1. паля;
2. пятля, клямка

шып¹, -а *т.*
1. trn, bodljika;
2. kuka, klin, čavao;
шып², -а *т. zool.*
kratkonosa kečiga (*Acipenser nudiventris*)
шып³, -у *т.*
siktanje, pištanje

šiš *м.*
1. жалезны ражон, шампур;
2. прыстасаванне для пражання кавы;
3. дзіда

шыш, -а *т. razg.*
figa, šipak

šišak *м. бат.*
шлемнік (*Scutellaria*)

шыша́к¹, -а *т.*
1. grozd;
2. kvrga, čvoruga;
шыша́к², -а *т. pov.*
kaciga sa šiljkom

škrinja *ж.*
1. куфар;
2. *арх.* труна;
3. маразільная камера глыбокай замарозкі

скры́ня, -и *ж.*
1. sanduk, kutija;
2. škrinja 1, sanduk za rublje i sl.

šljúnak *м.*
друз, жвір

špága *ж.*
1. вяроўка, шпагат;
2. *спарт.* шпагат;
3. *жарг.* карысны кантакт, падвязка

špáratí *незак. разм.*
1. ашчаджаць, зберагаць (грошы);
2. берагчы (каго-н.)

šròt *м.*
1. шрот, свінцовыя шарыкі для стральбы;
2. крупы, мука грубага памолу;
3. *жарг.* лом, адкіды

štampa *ж. разм.*
1. друк;
2. друкаваныя выданні

štìh *м.*
1. бітка (у картачнай гульні);
2. укус, укол, парэз;
3. прысмак, дамешак;
4. стыль

štùka¹ *ж. заал.*
шчука (*Esox lucius*);
štùka² *ж. тэхн.*
стука, штучны мармур
štùka³ *ж. гіст.*
тып нямецкага самалёта-
бамбардзіроўшчыка

šùkati *незак.*
хутка і інтэнсіўна веславаць

šúljak *м.*
1. пень;
2. рэшткі зерня з мякінай пасля веяння

шлўнак, -нка *т. рег.*
želudac

шпáга, -i *ж.*
floreť

шпáрыць *nesvrš. razg.*
brzo, bez predaha nešto raditi

шрот, -у *т.*
šrot 1, sitna sačma

штамп, -а *т.*
1. pečat;
2. kliše (način objašnjanja)

штых, -а *т.*
bajunet

штўка, -i *ж.*
1. komad, stvar;
2. događaj, pojava;
3. šala, trik, vješt potez

шукáць *nesvrš.*
tražiti, tragati

шуляк, -а *т. zool.*
jastreb

šûm *м.*

шум¹, нязладжаныя няпэўныя гукі

шум¹, -у *м.*

šum, neodređeni zvuk umjerene jačine;

шум², -у *м. razg.*

pjena (na juhi i sl.)

šuròvati *незак.*

быць у змове, змаўляцца, весці інтрыгі

шуравáць *nesvrš.*

1. *teh.* podjarivati, čarkati (u peći);

2. *pren.* svesrdno, energično raditi

tàblica *ж.*

1. дошчачка, шыльда;

2. гіст. грыфельная дошка;

3. табліца, звесткі, размешчаныя па графах

таблiца, -ы *ж.*

tabela, tablica 3

tàksa *ж.*

збор, пошліна, такса¹

тáкса¹, -ы *ж.*

taksa, tarifa;

тáкса², -ы *ж. zool.*

jazavčar

tàktičan *прым.*

тактоўны

тактычны *прід.*

taktički

tàmbūr *м.*

1. *муз.* барабан;

2. *архіт.* тамбур¹ 3, верхняя частка будынка, якая падтрымлівае купал;

3. *архіт.* адна з цыліндрычных частак каменнага слупа

тáмбур, -а *м.*

1. zaklon od vjetra (kod kućnih vrata);

2. zatvorena platforma putničkog vagona;

3. podnožje kupole, tambur 2;

тамбúр, -а *м. glazb.*

tambura

tànac *м.*

народны танец

тáнец, -нца *м.*

ples

tànk *м.*

танк², цыстэрна, рэзервуар для захоўвання вадкасцей;

танк¹, -а *м. vojn.*

tenk;

танк², -а *м.*

tank, cisterna

tíkati *незак.*

тыкаць

цікаць *nesvrš.*

tiktakati, kucati

tìsak *м.*

1. друк;

2. прэс (для вінаграду і да т.п.)

ціск, -у *м.*

tlak, pritisak

tjěšiti *незак.*
суцяшаць

tlò *н.*
1. зямля, падлога, паверхня;
2. *геал.* зямля, глеба, грунт

tòčiti¹ *незак.*
ліць, разліваць, наліваць;
tòčiti² *незак.*
1. тачыць² 1, грызучы, рабіць дзіркі
2. тачыць¹ 2, вырабляць на такарным станку

tòk¹ *м.*
цячэнне, рух, хада;
tòk² *м.*
футарал, ножны

tòr *м.*
загон, пастаўнік

tórba *ж.*
сумка

tòst *м.*
тост², падсмажаная луста хлеба

tòvar *м.*
1. груз, нагрузка;
2. *рэг.* асёл

tòvarnī *прым.*
грузавы

цёшыць *несврš.*
1. veseliti, radovati;
2. zabavljati;
3. tješiti, pružati utjehu

тло, -а *sr.*
1. fon, osnova, pozadina;
2. prah, pepeo, trulež

тачыць¹ *несврš.*
1. oštriti, brusiti, šljiti (olovku);
2. točiti² 2, tokariti;
тачыць² *несврš.*
1. točiti² 1, izjedati, rastakati;
2. *pren.* mučiti, izjedati

ток¹, -у *м.*
1. struja;
2. živčana napetost, uzbuđenost;
ток², -а *м.*
gumno;
ток³, -у *м.*
parenje, vabljenje (nekih ptica)

тор, -а *м.*
utaban put, trag

тórба, -ы *ж.*
torba, vreća (obično od platna)

тост¹, -у *м.*
zdravica;
тост², -а *м.*
tost, tanko narezan kruh za sendvič

тавар, -у *м.*
roba

таварны *прід.*
robní, tržišni

trâjan *прым.*

1. доўгатэрміновы, працяглы;
2. устойлівы

tråkt *м.*

1. *архіт.* крыло, флігель;
2. *анат.* тракт 2, канал

tråp¹ *м.*

тэхн. шасі;

tråp² *м.*

капец, бурт, яма для захоўвання гародніны

tråpiti *незак.*

1. мучыць;
2. буртаваць;

tråta *ж.*

1. *экан.* тратта, пераводны вексель;
2. *рэг.* месца лоўлі тунца;
3. *рэг.*мярэжа для лоўлі тунца

tråtina *ж.*

луг, выган

tråtiti *незак.*

мантачыць, распускаць (грошы)

tråvanj *м.*

красавік

tråviti *незак.*

зачароўваць

трайны́ *прід.*

1. trojni;
2. trostruk

тракт, -у *м.*

1. široka cesta, drum;
2. *анат.* trakt 2, sustav tjelesnih organa

трап¹, -а *м.*

ljestve, pomične (brodske, avionske) stube;

трап², -а *м. тэх.*

slivnik, otvor u podu (za otjecanje vode)

трапіць *svršč.*

1. pogoditi;
2. naći se, doći;
3. zapasti (u nepraviliku)

тра́та, -ы *ж.*

trošenje, izdatak, trošak

траці́на, -ы *ж.*

trećina

траці́ць *nesvršč.*

1. trošiti;
2. gubiti

тра́вень, траўня *м.*

svibanj

траві́ць¹ *nesvršč.*

jetkati, izjedati kiselinom;

траві́ць² *nesvršč.*

uništavati, gaziti (polje);

траві́ць³ *nesvršč. тэх.*

popuštati, labaviti (konopac);

траві́ць⁴ *nesvršč.*

probavljati (hranu)

trěska *ж.*
шум, грукат;

trijěska *ж.*

1. трэска, тонкі кавалак дрэва;
2. *заал.* траска

trěsnuti *зак.*

1. грукнуць, ударыць;
2. трэснуць 3, моцна ўдарыць;
3. выпаліць, стрэліць (і ў перан. значэнні)

trǫg *м.*

1. рынак, базар;
2. плошча (незабудаванае роўнае месца ў горадзе)

trúba *ж.*

1. *муз.* труба, духавы музычны інструмент;
2. аўтамабільны гудок

trúnak *м.*

парушынка, драбок, макулінка

trûp *м.*

1. тулава, корпус;
2. корпус (карабля, самалёта)

trûs *м.*

землятрус, трус²

túlit *незак.*

выць, скуголіць;

tûr¹ *м.*

1. задняя частка штаноў;
2. *эўфем.* азадак, ягадзіцы;

tûr² *м.*

тур², першабытны бык (*Bos primigenius*)

трэ́ска, -і *ж.*

trijeska, iver

трэ́снуць *svršč.*

1. puknuti, prasnuti;
2. popucati, raspucati se;
3. tresnuti 2, jako, naglo udariti

торг, -у *м.*

1. trgovina;
2. tržište, trg 1;

труба́, -ы *ж.*

1. cijev;
2. *glazb.* truba, trublja

тру́нак, -нку *м.*

alkoholno piće

труп, -а *м.*

leš

трус¹, -а *м.*

kunić, pitomi zec;

трус², -у *м.*

trus, zemljotres;

трус³, -у *м.*

plašljivac, kukavica

туліць *nesvršč.*

1. grliti, pritiskivati;
2. zaklanjati, davati sklonište

тур¹, -а *м.*

1. okret, tura (u plesu), kolo (u sportu);
2. etapa;

тур², -а *м.*

tur², izumrlo divlje govedo

túra *ж.*

1. этап ў ажыццяўленні чаго-н.;
2. паход, вандроўка

tùriti *зак. экспр.*

усунуць

tùš¹ *м.*

1. туш² (фарба);
2. муз. туш¹ (музычнае прывітанне);

tùš² *м.*

душ

túžiti¹ *незак.*

1. сумаваць, тужыць;
2. скавытаць, скуголіць;

túžiti¹ *зак.*

падаваць скаргу, скардзіцца (у суд)

tvâr *ж.*

1. матэрыя, субстанцыя, рэчыва;
2. *філас.* аб'ектыўная рэчаіснасць

tvâran *прым.*

матэрыяльны, фізічны

tvôr *м. заал.*

тхор лясны (*Mustela putorius*)

tvòriti *незак.*

утвараць, фармаваць

ùbiti *зак.*

забіць, знішчыць

ùbrati *зак.*

1. убраць 1, сабраць ураджай;
2. спагнаць, інкасаваць

ùčilište *н. саст.*

школа, навучальная ўстанова

турá, -ы *ж.*

šah kula, топ

турыць *nesvrš. razg.*

istjerati, izbaciti

туш¹, -а *м.*

glazb. tuš¹ 2, kratak glazbeni pozdrav;

туш², -ы *ж.*

tuš¹ 1, vodena boja

тужыць *nesvrš.*

tužiti¹ 1, tugovati, patiti

твар, -у *м.*

lice, lik

твáрны *прід.*

ličan, facijalan

твор, -а *м.*

djelo, tvorevina

тварыць *nesvrš.*

1. stvarati;
2. činiti, vršiti

убіць *svrš.*

1. zakucati, zabiti;
2. ugaziti, utabati

убраць *svrš.*

1. ubrati 1, skinuti s mjesta gdje raste;
2. ukrasiti, okititi

вучылішча, -а *sr.*

srednja strukovna ili umjetnička škola

udávati *незак.*
выдаваць замуж

udrúžiti *зак.*
аб'яднаць, згуртаваць

ugnjáviti *зак.*
дадзець, надакучыць

ujèdljiv *прым.*
з'едлівы, яхідны

ùkinuti *зак.*
скасаваць, ануляваць, знішчыць

ukrútiti *зак.*
зрабіць цвёрдым

ùkus *м.*
густ

ùlomak *м.*
адломак, аскепак

umúdríti se *зак. іран.*
задумацца, пасур'ёзнець

úrok *м.*
сурокі, урок²

usáditi *зак.*
1. пасадзіць, усунуць, усадзіць 2;
2. намовіць, прывіць, паўплываць

удава́ць *несврš.*
1. *razg.* razotkriti, raskrinkati;
2. praviti se

удружы́ць *svrš.*
učiniti uslugu

угняві́ць *svrš.*
naljutiti, rasrditi

уедлівы *прід.*
1. koji se upija, prodoran;
2. sitničav, cjepidlački

укіну́ць *svrš.*
baciti, ubaciti

укруці́ць *svrš.*
1. zavrnuti;
2. zamotati, zaviti, zaognuti

укýс, -у *т.*
ujed, ugriz, ubod

уло́мак, -мка *т.*
slabić

умудры́цца *svrš.*
doviti se, uspjети

уро́к¹, -а *т.*
1. zadaća;
2. lekcija, sat;
3. pren. pouka, nauk;
уро́к², -у *т.*
urok, pogled ili čin koji može naući nesreću

усадзі́ць *svrš.*
1. zabosti, zabiti;
2. usaditi 1, utisuti, umetnuti;
3. posaditi, smjestiti;

ùstāv *м.*

1. канстытуцыя;
2. статут;
3. устаў, почырк у старажытных рукапісам

устаў, -тава *м.*

ustav 3, tip pisma

ùstāvan *прым.*

канстытуцыйны

устаўны *прід.*

umetnut, stavljen, za umetanje

ùstaviti *зак.*

спыніць, прыпыніць

уста́віць *svrš.*

umetnuti, staviti unutra, ubaciti

ustúpiti *зак.*

саступіць, аддаць, адмовіцца, уступіць² 1

уступіць¹ *svrš.*

1. ući, stupiti;
2. učlaniti se;
3. započeti, počet;

уступіць² *svrš.*

1. ustupiti, prepustiti;
2. popustiti

ùtisak *м.*

уражанне

уціск, -у *м.*

ugnjetavanje, jaram

ùtiskati *зак.*

упхнуць, уціснуць

уціскаць¹ *nesvrš.*

1. utiskivati, ugurivati;
2. utabavati;

уціскаць² *nesvrš.*

ugnjetavati, tlačiti

úvoz *м. экан.*

імпарт

увоз, -у *м.*

uvoženje

úzor *м.*

узор 3, прыклад

узор, -у *м.*

1. šara, ornament;
2. uzkorak, mustra;
3. primjer, uzor

užívati *незак.*

1. атрымліваць асалоду;
2. раскашавацца;
3. карыстацца, атрымліваць

ужываць *nesvrš.*

upotrebljavati, primjenjivati

vábiti *незак.*

надзіць, вабіць 2 (звяроў)

ва́біць *nesvrš.*

1. privlačiti, primamljivati;
2. vabiti, mamiti (životinje)

vàditi *незак.*
вымаць, выцягваць, даставаць;
vòditi *незак.*
весці

vága *ж.*
1. вага 3, бязмен, прылада для ўзважвання;
2. Шалі (знак задыяку)

vâl *м.*
хваля

vâliti se *незак.*
вылуплівацца з яйка

vâljati *незак.*
1. каштаваць;
2. быць прыгодным, вартым;
3. трэба, патрэбна;
valjâti *незак.*
1. валяць, качаць, каціць;
2. *тэхн.* вальцаваць, пракатваць;
3. *тэхн.* валіць (воўну);

vâr *м.*
зварное шво

vâriti *незак.*
1. варыць 1, гатаваць у вадзе;
2. травіць, ператраўліваць;
3. *тэхн.* зварваць, варыць (метал)

vârka *ж.*
1. падман, крутня;
2. ілюзія

vâžiti *незак.*
1. лічыцца (кім), славіцца, мець рэпутацыю;
2. дзейнічаць, быць у сіле

вадзіць *nesvrš.*
1. voditi, voziti;
2. održavati (vezu, prijateljstvo)

вагá, -i *ж.*
1. težina, teža;
2. *pren.* utjecaj, važnost;
3. vaga 1, sprava za mjerenje težine

вал¹, -a *м.*
1. nasip, bedem;
2. visoki val;
вал², -a *м. teh.*
valjak, vreteno;
вал³, -a *м. ekon.*
bruto-vrijednost

валіцца *nesvrš.*
padati

валяць *nesvrš.*
rušiti, obarati

вар, -y *м.*
ključala voda

варыць *nesvrš.*
1. variti 1, kuhati;
2. variti 3, zavarivati (kovine)

вάρка, -i *ж.*
1. kuhanje;
2. *teh.* zavarivanje

ва́жыць *nesvrš.*
1. vagati, mjeriti težinu;
2. težiti, vagati, biti težak

vèdro, vjèdro *н.*
цэбар, балея

vènski *прым.*
вянозны

vèsti *незак.*
вышываць

vezati *зак. і незак.*
1. вязаць 1, звязаць, прывязаць;
2. *перан.* звязаць / звязваць, абавязаць / абавязваць

věža *ж.*
пад'езд, выстыбюль

vid *м.*
1. зрок;
2. від², тып;
3. *лінгв.* трыванне

vidati *незак.*
лячыць народнымі сродкамі

vijèk *м.*
1. працягласць жыцця, перыяд існавання, век 3;
2. *кніж.* працяглы гістарычны перыяд;
3. *арх.* стагоддзе, век 1

vika *ж.*
1. крык, лямант;
2. выкрыкі

vila *ж.*
1. фея, німфа;
2. муза;
vila *ж.*
віла, асабняк

вядрѡ, -а *sr.*
kanta

вѣнскі *prid.*
bečki

вѣсци *nesvrš.*
1. voditi, voziti;
2. upravljati, rukovoditi
3. prelaziti, prevlačiti (čime);
4. uzrokovati, imati posljedice;

вѣзѧць *nesvrš.*
1. vezati 1, svezivati, sputavati;
2. plesti, kačkati;
3. stezati (tanin)

вѣжа, -ы *ž.*
toranj

вид¹, -у *т.*
1. pogled, pejsaž;
2. izgled, vanjština;
вид², -у *т.*
vid 2, vrsta, tip

видѧць *nesvrš.*
1. vidi se;
2. vjerojatno, očito

век, -у *т.*
1. stoljeće, vijek 3;
2. doba, epoha;
3. život čovjeka, trajanje, postojanje

віка, -і *ž. bot.*
grahorica (*Vicia*)

віла, -ы *ž.*
vila, kuća, okružena vrtom

vìnoġrād м.
вінаграднік

víriti *незак.*
1. употай глядзець, зазіраць;
2. тырчаць, вытыркацца

vìtez м.
1. рыцар;
2. кавалер ордэна

vìtina¹ ж.
віціна 1, прут;
vìtina² ж. бат.
1. ферула (*Ferula*);
2. павойнік (*Clematis vitalba*)

vjenčánje н.
1. акт заключэння шлюбу;
2. вянчанне, царкоўны абрад

vláda ж.
1. урад;
2. улада, панаванне

vládati *незак.*
1. кіраваць, правіць, мець уладу;
2. панаваць, дамінаваць;
3. валодаць, уладаць 2, умець карыстацца

vòditi *незак.*
весеці

vòdnik м.
1. камандзір узвода;
2. сяржант

vòjna ж.
1. ваенная кампанія, паход;
2. *кніж.* вайна

вінагрáд, -у м.
vinova loza, grožđe

віры́ць *несврš.*
ključati, praviti virove

віцязь, -я м.
junak

віціна, -ы ж.
1. vitina¹, tanak prut;
2. čamac s ravnim dnom

вянчáнне, -я *sr. rel.*
vjenčanje 2, crkveno vjenčanje

ула́да, -ы ж.
1. vlast, vlada 2;
2. osobe koje su na vlasti

уладáць *несврš.*
1. posjedovati, imati;
2. vladati 3, znati upotrebljavati, rukovati

вадзіць *несврš.*
1. voditi, voziti;
2. održavati (vezu, prijateljstvo)

вóднік, -а м.
radik u vodnom prometu, brodar

вайна́, -ы ж.
rat

vòlān *м.*

1. руль, стырно;
2. валан 1, прышыўная фальбона

vòlja¹ *ж.*

1. воля 1, здольнасць ажыццяўляць мэты;
2. моцнае жаданне, рашучасць;
3. патрабаванне, рашэнне, воля 3;
4. жаданне;

vòlja² *ж. заал.*

валлë

vrâč *м.*

шаман, вядзьмак, чараўнік, жрэц

vrâg *м.*

чорт, д'ябал, шатан

zabádati *незак.*

усаджваць, утыкаць

zàbavljati se *незак.*

1. забаўляцца 1, весела бавіць час;
2. траціць час;
3. сустракацца (пра хлопца і дзяўчыну)

zàbiti *зак.*

убіць, увагнаць, забіць 4;

zачèpiti *зак.*

закаркаваць, заткнуць

záčín *м.*

прыправа, запраўка

zачìniti *зак.*

прыправіць, заправіць

валáн, -а *м.*

1. volan 2, ukras na odjeći;
2. pernata loptica (za igru bedmintonu)

вóля, -і *ж.*

1. volja¹ 1, sposobnost duha da se može odlučiti;
2. nastojanje da se nešto ostvari;
3. izražena odluka, volja 3;
4. vlast, pravo;
5. sloboda;
6. prostor, širina

урáч, -а *м.*

liječnik

вóраг, -а *м.*

neprijatelj, protivnik

забада́ць *svrš.*

probosti rogovima

забаўля́цца *nesvrš.*

zabavljati se, razonođivati se

зabíць *svrš.*

1. ubiti, usmrtiti;
2. zastrašiti, utući;
3. zaklati;
4. zabit, ukucati

зачапіць *svrš.*

1. zahvatiti, zakvačiti;
2. zapeti (slučajno);
3. zadjenuti, povrijediti;
4. dotaknuti, dirnuti (temu)

зачы́н, -у *м.*

1. početak;
2. *knjiž.* uvod (u narodnoj pjesmi)

зачыні́ць *svrš.*

zatvoriti, zaklopiti

zadátak *м.*
задача, абавязак, мэта;

зад́атак, -тку *м.*
kapara, predujam

zàdaća *ж.*
1. заданне;
2. місія

зад́ача, -ы *ж.*
zadatak

zàdirati *незак.*
1. надрываць, драпаць;
2. умешвацца, урывацца, прысвойваць

задзіра́ць *nesvrš.*
podizati, zavrtati

zàdnji *прым.*
1. задні;
2. апошні

за́дні *прід.*
zadni 1, stražnji

zadušljiv *прым.*
астматычны

заду́шлівы *прід.*
zagušljiv

zàgaditi *зак.*
забрудзіць, засмеціць

зага́дзіць *svrš. razg.*
zagaditi, uprljati
загадзі́ць *svrš.*
udobrovoljiti, pridobiti za sebe

zàglāvnī *прым. архіт.*
заклучны, ключавы, замковы (камень)

загало́ўны *прід.*
naslovnī

zàgovor *м.*
1. рэкамендацыя, хадайніцтва, пратэкцыя;
2. *рэл.* заступніцтва, апякунства

загаво́р¹, -у *м.*
urota, zavjera;
загаво́р², -у *м.*
bajanje, vračanje, čarobna formula

zâgrada *ж.*
дужка (правапісны знак)

загаро́да, -ы *ж.*
1. pregrada, prepreka;
2. ograda, plot

zàgristi *зак.*
1. укусіць, закусіць;
2. перакусіць, пад'есці

загры́зці *svrš.*
1. izgristi, ujesti do smrti;
2. *pren.* izmučiti, dosaditi, izjesti

zàhod *м. кніж.*
заход 2 (Сонца);
záhod *м.*
прыбіральня, туалет

zahòditi *незак. арх.*
заходзіць (пра Сонца)

zahváliti *зак.*
1. падзякаваць, выказаць падзяку;
2. падаць у адстаўку;
3. адмовіцца, зрачыся

zakídati *незак.*
1. адрываць, адломваць;
2. прысвойваць, падманваць, аблічваць

zakívati *незак.*
забіваць, прыбіваць цвікамі

zâkladnik *м.*
заснавальнік

zàkriti *зак.*
захіліць, захінуць

zakúpiti *зак.*
1. узяць у арэнду;
2. скупіць, адкупіць

záhad, -y *м.*
1. zapad (strana svijeta);
2. zalazak Sunca, zàhod;
zahód, -y *м.*
1. zalazak Sunca, zàhod;
2. pokušaj

zahódziць *nesvrš.*
1. svraćati, posjećivati usput;
2. dolaziti (po koga);
3. zalaziti, zahoditi (o Suncu)

захваліць *svrš.*
prehvaliti, razmaziti pohvalama

zakíдаць *svrš.*
zasuti, zatrpати;
закідаць *nesvrš.*
1. bacati, zabacivati;
2. napuštati, zanemarivati;
3. ciljati, aludirati;
4. predbacivati, prigovarati, zamjerati

заківаць *svrš.*
zaklimati, kimnuti (glavom)

заклáднік, -a *м.*
talac

закрыць *svrš.*
1. pokriti;
2. sklopiti (kišobran);
3. zabraniti (prolaz);
4. zatvoriti, završiti rad

закупіць *svrš.*
nakupiti, nabaviti

zakúriti *зак.*
запаліць, развесці (агонь);

zámah *м.*
1. размах, узмах;
2. *перан.* уздым, пад'ём

zamjérati *незак.*
папракаць, закідаць

zamòliti *зак.*
папрасіць, звярнуцца з просьбай

zános *м.*
1. *саст.* трызненне, дэлірый;
2. захапленне, энтузіязм, экстаз

zàpariti *зак.*
запарыць, абварыць, заліць кіпнем

zàpasti *зак.*
1. зайсці, свавацца (пра Сонца);
2. нападаць (пра снег)

zàpiti *зак.*
прапіць

zàrovjedan *прым.*
загадны

zarovjèdnik *м.*
камандзір, начальнік, камендант

закурыць¹ *svrš.*
zadimiti, začaditi;
закурыць² *svrš.*
1. zapaliti (cigaretu i sl.);
2. početi pušiti, propušiti

замáх, -у *м.*
napad, atentat

замéраць *svrš.*
izmjeriti, premjeriti

замаліць *svrš.*
molitvama dobiti oproštaj (grijeha)

занóс, -у *м.*
1. zanošenje, skretanje (auta);
2. smet, zapuh, nanos

запáрыць *svrš.*
1. izmučiti, zamoriti (parenjem u sauni);
2. oznojiti, iscrpsti;
3. zapariti, zaliti vrućom vodom

запáсці *svrš.*
1. pasti, upasti (iza čega);
2. *pren.* duboko urijezati se, usjeći se (o riječima)

запіць¹ *svrš.*
popiti (poslije jela), zaliti (jelo) pićem;
запіць² *svrš.*
početi pijančevati, propiti se

запавéдны *прід.*
čudan, nepovrediv, pod zaštitom

запавéднік, -а *м.*
zabran, branjevina

zaráđiti *зак.*

1. зарабіць;
2. *перан.* заслужыць;
3. *разм.* схапіць, атрымаць, дастаць

zàrana *прысл.*

раніцай, раным-рана

zàrezati *зак.*

1. зарубіць, зрабіць засечку;
2. надрэзаць, надсячы

zàriti *зак.*

уткнуць, усадзіць

zaròbiti *зак.*

1. узяць у палон;
2. захапіць, заняць

zàsada *ж.*

прынцып

zaskòčiti *зак.*

1. заспець неспадзеўкі;
2. апярэдзіць, перагнаць;
3. ускочыць, падскочыць;
4. перабіць, перарваць (размову)

záskok *м.*

скачок з разбегу

zaslániti *зак.*

пасаліць, засаліць

záslon *м.*

1. заслона;
2. абжур;
3. брыль;
4. *тэхн.* дыяфрагма

зарадзіць¹ *svrš. razg.*

probuditi, izazvati (osjećaj i sl.);

зарадзіць² *svrš.*

1. napuniti, nabiti (pušku);
2. napuniti (akumulator i sl.)

зарána *прил.*

pregano

зарэзаць *svrš.*

1. zaklati, posjeći;
2. *pren.* upropastit

зарыць *svrš.*

pokopati, zakopati

зарабіць *svrš.*

zaraditi

засáда, -ы *ж.*

zasjeda, busija

заскóчыць *svrš.*

1. skočiti, uskočiti;
2. skoknuti u posjet, svratiti

заскóк, -у *м. razg.*

abnormalnost u mišljenju

засланіць *svrš.*

1. zakloniti, zaštititi;
2. *pren.* istisnuti, zasjeniti

заслón¹, -а *м. vojn.*

zaštitnica, zaštitni odred;

заслón², -у *м.*

klupica

zâstava *ж.*
сцяг, штандар

zâtõçiti *зак.*
пазбавіць волі, пасадзіць у вязніцу

zâtor¹ *м. кніж.*
вынішчэнне, разбурэнне;
zâtor² *м.*
перашкода з крыгаў на рацэ, затор 2

zâušnica *ж.*
аплявуха

zâvaditi *зак.*
пасварыць

zâvala *ж.*
1. *рэг.* стог сена;
2. *геагр.* катлавіна

zaváľiti *зак.*
1. паваліць;
2. адкінуць (назад), закінуць;
3. перакрыць, загарадзіць;

zaváriti *зак. тэхн.*
зварыць, заварыць 2 адтуліны (у метале)

zâvesti *зак.*
1. накіраваць не ў той бок, збіць са шляху;
2. *перан.* спакусіць, збіць са шляху,
зачараваць;
3. увесці, завесці 3, усталяваць

zâvjesiti *зак.*
павесіць

застáва, -ы *ж.*
1. *пов.* branik, brklja;
2. *vojn.* straža, stražarnica

затачыць *svrš.*
naoštriti

затóр, -у *м.*
1. zastoj, zakrčenost (prometa), gužva;
2. zator², gomilanje leda u rijekama

завушніца, -ы *ж.*
naušnica

завáдзіць *svrš.*
naškoditi

завáла, -ы *ж.*
1. kračun, reza;
2. gomila, nanos, smet;
3. *pren.* lijenčina, danguba

заваліць *svrš.*
1. zatrpati, zasuti;
2. nagomilati, pretrpati;
3. zasunuti, spustiti rezu;
4. *pren. razg.* upropastiti, pokvariti, doživjeti neuspjeh

заварыць *svrš.*
1. popariti (čaj), napraviti odvar;
2. *tehn.* zavariti, zaljiti šupljine (u metalu);
3. *razg.* poduzeti, početi, naumiti

завéсці *svrš.*
1. uvesti, dovesti;
2. odvesti (usput, daleko);
3. uvesti, utvrditi, zavesti 3;
4. zasnovati, steći (obitelj);
5. upaliti (motor)

завéсіць *svrš.*
prekriti zavjesom, zastrijeti

závod *м.*

1. установка, організація, інститут;
2. підприємства, завод

zàzirati *незак.*

1. гребавець, гідзіцца;
2. саромецца;
3. баяцца, палохацца

zázor *м.*

1. агіда;
2. сорам, ганьба

zbìti *зак.*

збіць, сціснуць, ушчильніць

zbìti se *зак.*

здарыцца, адбыцца

zbjêg *м.*

1. прытулак, сховішча;
2. уцекачы

zbòr *м.*

1. сход, з'езд;
2. муз. хор;
3. арх. разм. розмова, гаворка

zbòrni *прым.*

1. зборны 1, які адносіцца да збору;
2. харавы

завóд, -а *м.*

1. tvornica, fabrika;
2. ergela

завіра́ць *несврš.*

zavirivati, letimice pogledavati

завóр, -у *м. техн.*

prorez, procjep

збіць¹ *сврš.*

1. sbaciti, skinuti;
2. pohabati (potpetice);
3. istući, prelatiti;
4. sniziti, oboriti (cijenu);

збіць² *сврš.*

1. skucati, sastaviti;
2. sabiti, zbiti, učiniti tvrđim

збі́цца¹ *сврš.*

1. pomaknuti se;
2. istrošiti se;
3. skrenuti s puta;
4. zbuniti se;

збі́цца² *сврš.*

skupiti se, sabiti se, uklubiti se;

збы́цца *сврš.*

ostvariti se, ispuniti se

збег, -у *м.*

1. skup;
2. lingv. grupa (suglasnika)

збор, -у *м.*

1. skupljanje, sabiranje;
2. žetva, berba;
3. porez, dažbina

збо́рны *прід.*

1. zborni 1, koji se odnosi na zbor;
2. sport sastavljen, izabran;
3. sastavljen od različitih dijelova, montažni;

zèmlja *ж.*

1. зямля 1, планета, свет, зямная паверхня;
2. краіна;
3. рэгіён, зямля;
4. глеба, зямля, участак

zgòda *ж.*

1. выпадак, падзея, прыгода;
2. нагода

zgòdan *прым.*

1. спрыяльны, прыдатны;
2. дарэчны, удалы;
3. прыгожы

zgòditi se *зак.*

здарыцца

zìmovka *ж. заал.*снягір (*Pyrhula*)**znàtan** *прым.*

значны

zóran *прым.*

наглядны, відавочны

zùbast *прым.*

зубападобны, у форме зуба

zvòn *м. кніж.*

гук званоў

žàlba *ж.*

1. юр. скарга, апеляцыя, абскарджанне;
2. нараканне, жалба 2

зямля, -і *ж.*

1. zemlja 1, planet;
2. kopno;
3. vlasništvo, zemljište kao imovina, zemlja 4;
4. zemlja 3, državno-upravna jedinica;
5. područje, teritorij

згода, -ы *ж.*

1. pristanak, odobrenje;
2. suglasnost, jednodušnost;
3. sloga, uzajamno razumijevanje

згодны *прід.*

1. suglasan;
2. složan, harmoničan

згадзіцца¹ *svrž.*

pristati, suglasiti se;

згадзіцца² *svrž.*

dobro doći, valjati, dobro poslužiti

зімоўка, -і *ж.*

1. zimovanje;
2. zimovalište

знатны *прід.*

1. slavan, čuven, znamenit;
2. plemićki, plemenit

зорны *прід.*

zvjezdan

зубасты *прід.*

1. zubat;
2. *pren.* zajedljiv, oštra jezika

звон, -у/-а *м.*

1. zvono;
2. zvuk, zveckanje, kucanje;
3. *pren.* spletke, priče

жальба, -ы *ж.*

1. tuga, žalost;
2. žalba 2, tuženje

žest ж. *экспр.*
жорсткаць, суровасць

жэст, -а *т.*
gesta

žila ж.
1. *бат.* бакавы карань расліны;
2. *анат.* крывяносны сасуд, сухажылле, жыла 1;
3. горная парода або вада ў трэшчыне зямной кары, жыла 2

жы́ла, -ы *ж.*
1. *анат.* žila 2, vena, tkivo koje veže mišiće za kosti;
2. žila 3, žica rudače, sloj minerala ili vode;
3. *tehn.* izolirana žica (u kabelu)

žito н.
збожжа, збожжавыя злакі

жы́та, -а *ср.*
raž

živica ж.
жывая агароджа

жыві́ца, -ы *ж.*
1. smola, terpentin;
2. zanoktica

život м.
жыццё

жыво́т, жывата *т.*
trbuh

žíza ж.
1. *фіз.* фокус;
2. цэнтральнае становішча, цэнтр

жы́жа, -ы *ж.*
1. gusta tekućina, žitki dio juhe;
2. *dječja riječ:* vatra

župan м.
1. *гіст.* начальнік жупы, войт;
2. кіраўнік жупаніі ў Харватыі

жупа́н, -а *т.*
ров. muška kabanica

žur м.
вечарына, гулянка

жур, -у *т.*
ovseno piće s krumpirovim brašnom

žurba ж.
спех

журба́, -ы *ж.*
tuga, žalost, potištenost

žuriti se *незак.*
спяшацца, спехам рабіць (што-н.)

журы́цца *несврж.*
tugovati

Využité skratky (v chorvatštině a běloruštině)

Kratice

<i>agr.</i>	agronomija
<i>bank.</i>	bankarstvo
<i>bibl.</i>	biblijski
<i>bot.</i>	botanika
<i>crkv.</i>	crkveno
<i>dem.</i>	deminutiv
<i>dv.</i>	dvojni vid glagola
<i>ekspr.</i>	ekspresivno
<i>fiziol.</i>	fiziologija
<i>geogr.</i>	geografija
<i>geol.</i>	geologija
<i>glazb.</i>	glazba
<i>impers.</i>	impersonalno
<i>indekl.</i>	indeklinabilno
<i>iron.</i>	ironično
<i>kem.</i>	kemija
<i>knjiš.</i>	knjiški
<i>knjiž.</i>	književnost
<i>komp.</i>	komparativ
<i>kulin.</i>	kulinarstvo
<i>lingv.</i>	lingvistika
<i>lov.</i>	lovački
<i>m.</i>	muški rod
<i>mat.</i>	matematika
<i>med.</i>	medicina
<i>nesvrš.</i>	nesvršeni vid glagola
<i>pov.</i>	povijest
<i>pravosl.</i>	pravoslavno
<i>pren.</i>	preneseno značenje
<i>prid.</i>	pridjev
<i>pril.</i>	prilog
<i>razg.</i>	razgovorno
<i>reg.</i>	regionalno
<i>sr.</i>	srednji rod
<i>svrš.</i>	svršeni vid glagola
<i>tehn.</i>	tehnologija
<i>tip.</i>	tipografija
<i>umj.</i>	umjetnost
<i>vezn.</i>	veznik
<i>vojn.</i>	vojno, vojnički
<i>zam.</i>	zamjenica
<i>zast.</i>	zastarjelo
<i>zb.</i>	zbirno
<i>zool.</i>	zoologija
<i>ž.</i>	ženski rod

Скарачэнні

<i>агр.</i>	аграномія
<i>арх.</i>	архаічнае
<i>архіт.</i>	архітэктура
<i>аўгм.</i>	аўментатыў
<i>бат.</i>	батаніка
<i>буд.</i>	будоўля
<i>ваен.</i>	ваеннае
<i>вайск.</i>	вайсковае
<i>вык.</i>	выказнік
<i>геал.</i>	геалогія
<i>гіст.</i>	гісторыя
<i>дыпл.</i>	дыпламатыя
<i>дэм.</i>	дэмінітуў
<i>ж.</i>	жаночы род
<i>жарг.</i>	жаргон
<i>заал.</i>	заалогія
<i>зак.</i>	закончанае трыванне дзеяслова
<i>зб.</i>	зборны назоўнік
<i>злучн.</i>	злучнік
<i>зневаж.</i>	зневажальнае.
<i>інт.</i>	Інтэрнэт
<i>камп.</i>	кампартыў
<i>кніж.</i>	кніжнае
<i>кул.</i>	кулінарны
<i>літ.</i>	літаратура
<i>м.</i>	мужчынскі род
<i>мед.</i>	медыцына
<i>метан.</i>	метанімія
<i>метэар.</i>	метэаралогія
<i>муз.</i>	музыка
<i>н.</i>	ніякі род
<i>незак.</i>	незакончанае трыванне дзеяслова
<i>пагард.</i>	пагарджальнае
<i>паляўн.</i>	паляўнічае
<i>перан.</i>	пераноснае значэнне
<i>прым.</i>	прыметнік
<i>разм.</i>	размоўнае
<i>рэг.</i>	рэгіянальнае
<i>рэл.</i>	рэлігія
<i>саст.</i>	састарэлае
<i>тэал.</i>	тэалогія
<i>тэатр.</i>	тэатр
<i>тэхн.</i>	тэхніка
<i>фіз.</i>	фізіка
<i>фізіял.</i>	фізіялогія
<i>часц.</i>	часціца
<i>шахм.</i>	шахматы
<i>экан.</i>	эканоміка
<i>экспр.</i>	экспрэсіўнае
<i>эўфем.</i>	эўфемізм
<i>юр.</i>	юрыспрудэнцыя

Závěr

S homonymií se můžeme setkat v jakémkoliv jazyce, mezijazyková homonymie vystupuje v situacích, kdy se dva a více jazyků dostávají do kontaktu, když jsou konfrontovány při překladu, studiu, výzkumu atd. Jde o jev, jehož zkoumání a lexikografické zpracování je vyvoláno především praktickou potřebou zjištění možných úskalí a snahou zabránit negativním důsledkům přehlížení rozdílů v sémantice formálně shodných slov v různých jazycích.

Práce je věnována výzkumu chorvatsko-běloruské mezijazykové homonymie. Hlavní, materiálovou část práce (IV. kapitola) představuje slovník mezijazykových homonym v chorvatštině a běloruštině, první, úvodní část (I., II. a III. kapitola) je věnována teoretickému zkoumání tohoto jevu.

Mezijazyková homonyma jsou založena na stejném principu, jako homonyma vnitrojazyková, avšak mají oproti nim určitá specifika, spojená především se systémovými odlišnostmi jazyků, k nimž patří. Proto je při výzkumu mezijazykových homonym poměrně důležitá, diskutovaná a dosud jednoznačně nevyřešená otázka pojmenování. Někteří lingvisté mají důvodné výhrady vůči použití termínu „homonymie“ pro tento jev právě vzhledem k tomu, že plně neodpovídá představě o homonymech tak, jak jsou vnímána v rámci jednoho jazyka, a to především vzhledem ke formální stránce. Nicméně v předložené práci byl zvolen termín „mezijazyková homonyma“, jednak pro jeho výraznější rozšířenost v dvojazyčné lexikologii ve srovnání s jinými termíny, jednak pro jeho terminologickou povahu, kterou nemá např. pojmenování „falešní přátelé překladatele“. Diference mezi vnitrojazykovými a mezijazykovými homonymy můžeme v termínu mezijazyková homonyma považovat za dostatečně specifikovány atributem „mezijazyková“.

Klasifikace mezijazykových homonym, představená v první kapitole práce, je zčásti shodná s klasifikací homonym vnitrojazykových, ale existují zde i určité rozdíly. V této práci se představené typy homonym rozlišují na základě tří kritérií. Prvním kritériem je formální shoda lexikálních jednotek, a to grafická a fonetická. V jednojazyčné lexikologii se v tomto ohledu vyčleňují *pravá homonyma* jako dvojice formálně zcela stejných slov, což předpokládá shodu hláskovou, prozodickou a grafickou, pak *homografy* jako slova shodná pouze graficky a *homofony* – lexémy shodné pouze foneticky. Lexikální jednotky, které se liší jak výslovností, tak graficky, se pak řadí mezi paronyma. U mezijazykových homonym jsou tolerovány větší

formální rozdíly, proto se mezi ně řadí i lexémy s fonetickými a grafickými rozdíly, přičemž při hodnocení párů slov jako homonymních je podstatná pravděpodobnost mezijazykové interference v případě jednotlivé dvojice. Takto odlišná slova by v případě jednoho jazykového systému patřila mezi paronyma. Například u dvojice **pòkoj** („věčný pokoj, smrt; klid“) – **пакóй** („pokoj, místnost“) nelze mluvit o úplné shodě ani po grafické stránce (což by v případě chorvatštiny a běloruštiny využívajících rozdílné grafické systémy nebylo možné), ani po fonetické stránce, přesto je můžeme považovat za mezijazyková homonyma z důvodu jejich formální podobnosti, a tedy i pravděpodobnosti mezijazykové interference, a také na základě zákonitosti jejich rozdílů. Rozsah vymezení mezijazykové homonymie ve vztahu k míře formální shody má zásadní význam pro přípravu koncepce slovníku.

Ze sémantického hlediska je u mezijazykových homonym specifická možnost částečného překrývání sémantiky jednotlivých homonymních lexémů. Míra tohoto překrývání může být různá a podle toho se také vydělují typy mezijazykových homonym. Kritérium míry sémantické shody zařazuje mezijazykovou homonymii do kontextu dvojjazyčné lexikografie obecně. V rámci zkoumání míry překrývání významů se tady vyčleňuje *částečná*, *nulová* a *úplná* ekvivalence, přičemž je třeba uvést, že úplná ekvivalence automaticky vylučuje homonymii, protože se v tomto případě už nejedná o sémantickou odlišnost lexémů. U mezijazykových homonym tedy můžeme hovořit pouze o nulovém nebo částečném překrývání sémantiky. Příkladem částečného překrývání je homonymní dvojice **pèrina** – **пярýна**. Sémantika substantiva **pèrina** je širší, zahrnuje i význam běloruského **пярýна** a současně má další význam „peřina“ (běl. „коўдра, напоўненая пер’ем“). Překrývání sémantiky se vyskytuje vesměs v *etymologicky spojených* dvojicích, zatímco dvojice vznikající v důsledku náhodné formální shody mají zpravidla naprosto odlišné významy. Příkladem náhodné shody může být dvojice **òbād** – **вóбад**. Chorvatské **òbād** („ovád“, běl. “riз”) vzniklo z původního praslovanského **ovadz*, běloruské **вóбад** („věnec, obruč“, chorv. „naplatak“) je rovněž slovo slovanského původu, z prasl. **obvodz*.

Třetím kritériem obecné klasifikace homonym jsou jejich gramatické charakteristiky. V tomto případě lze hovořit o úplné lexikální homonymii, kdy homonymní lexémy mají stejné gramatické charakteristiky a shodují se ve všech tvarech, a také o částečné homonymii – slovnědruhové a tvarové. V případě

mezijazykových homonym nemůže být lexikální homonymie prakticky úplná (výjimkou jsou situace mimořádně blízkých jazyků se shodnými paradigmaty, např. lexikální homonyma v chorvatštině a srbštině nebo dalších jazycích západního jihoslovnaského diasystému). Slovnědruhovú částečná homonymie předpokládá různý rod homonymních lexémů a jako důsledek i jejich odlišná paradigmata. Lexémy tohoto typu byly také zařazovány do slovníku. Homoforny nebo tvarová homonyma, shodující se pouze v jednom z tvarů svého paradigmatu, ve slovníku představeny nejsou, pravděpodobnost záměny jejich významů je mnohem menší, protože mají obvykle různé gramatické charakteristiky a vyskytují se v různých syntaktických spojeních.

V druhé kapitole je uveden přehled možných způsobů vzniku mezijazykových homonymních dvojic, zde se homonyma rozlišují podle několika kritérií, z nichž jedno je náhodnost/etymologická spojenost homonymních výrazů. Zkoumají se také cesty vzniku mezijazykových homonym vycházejících ze společného slovanského základu a dvojic, sestávajících z výpůjček z dalších jazyků.

Většina formálních rozdílů v podobě homonymních lexémů, způsobených odlišností příbuzných jazykových systémů, nebrání možné interferenci při komunikačním kontaktu těchto dvou systémů, a proto se takto rozdílné lexémy stále považují za mezijazyková homonyma. Ve třetí kapitole je uveden přehled hlavních zákonitých odlišností a také možné drobné rozdíly nesystémové povahy, které homonymii nebrání. Mezi zákonité odlišnosti patří většinou fonetické a pravopisné jevy specifické pro jednotlivé jazyky, například zákonitá kvalitativní redukce samohlásek v běloruštině, která se odráží i ve psané podobě lexémů, nerealizovatelnost některých hláskových spojení, absence grafémů (například písmeno „y“ a odpovídající hláska v chorvatštině), ale také odlišný vývoj slovanských hláskových skupin, jako např. vývoj slabikotvorných konsonantů v chorvatštině na rozdíl od běloruštiny.

Po úvodní teoretické části, obsahující také přehled dosavadního výzkumu, existujících slovníků mezijazykové homonymie slovanských jazyků a v závěru i vlastní principy výběru homonymních dvojic pro lexikografické zpracování, následuje v práci slovník chorvatsko-běloruských mezijazykových homonymních lexémů. Slovník zahrnuje 1048 hesel, seřazených podle pořadí písmen chorvatské abecedy. Slovník je obousměrný, což znamená, že k chorvatským výrazům jsou

uvedeny běloruské ekvivalenty, k běloruským pak chorvatské. Hlavním chorvatským lexikografickým zdrojem byl *Rječnik hrvatskog jezika* Vl. Andriće, jež obsahuje, jak se uvádí v předmluvě, přes 70 000 hesel. Použitý běloruský výkladový slovník – *Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы* – je nepatrně menší. To znamená, že podíl chorvatsko-běloruských homonymních výrazů činí zhruba 1,5 % lexika zastoupeného v těchto slovnících.

Je těžké přesně určit podíl dvojic utvořených náhodně a v důsledků rozcházení sémantiky, ale na základě materiálu, který je k dispozici, a na základě poznatků o podílu původního slovanského lexika v běloruštině a chorvatštině (viz např. *Историческая* 1986, *Супрун* 1983) můžeme odhadovat, že převládají etymologicky spojené homonymní páry.

Jev mezijazykové homonymie, zkoumaný a zafixovaný v této práci, je jedním ze složitějších jevů srovnávací slovanské lexikologie a dvojjazyčné lexikografie. Vzhledem k absenci všeobecných překladových chorvatsko-běloruských a bělorusko-chorvatských slovníků může vypracovaný slovník mezijazykových homonym přispět k řešení některých problémů při studiu nebo překladu mezi těmito dvěma jazyky a současně sloužit jako jisté východisko a pomoc při koncipování dalších lexikografických prací.

Literatura

- BENKOVIČOVÁ J. *Lexikálna polysémia v aspekte medzijazykových vzťahov*. In: *Slavia*, 61, 1992, s. 53-60.
- BLANÁR V. *Významová zmena ako problém porovnávacej lexikologie*. In: *Slavica Slovaca*, roč. 11, č. 1, 1976, s. 25-31.
- BUFFA F. *O slovensko-poľskej medzijazykovej homonymii*. In: *Studia linguistica Polono-Slovaca (Wrocław) 2* (1990).
- BUNČIĆ D. *Псевдо-аналогонимия: «Ложные друзья переводчика» как единица сопоставительной лексикологии*. In: Материалы XXIX межвузовской научно-методической конференции преподавателей и аспирантов. Вып. 11. Санкт-Петербург, 2000.
- BUNČIĆ D. *Критерии для определения степени "опасности" псевдо-аналогонимов ("ложных друзей")*. In: Научные труды на Пловдивския Университет «Паисий Хилендарски». Филология. Пловдив, 2002.
- *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha, 2002.
- GLUHAK A. *Hrvatski etimološki rječnik*. Zagreb, 1993.
- HENGST K. *Lehnwort – Internationalismus – Analogonym: Zur Semantik fachsprachlicher interlingualer Analogonyme im Russischen und Deutschen*: H. H. Bielfeldt zum 70. Geburtstag. In: *Zeitschrift fuer Slawistik*. 1977.
- HLADKÝ J. *Zrádná slova v angličtině*. Praha, 1990.
- HORÁKOVÁ R. *Interlingválne homonymá ako lexikografický problém*. In: *Slavica Slovaca*, roč. 38, č. 1, 2003, s. 13-21.
- IVANOVA, C., ALEKSIĆ, M. *Srpsko-bugarski tematski rečnik: Leksikon međujezičkih homonima i polisemija*. Велико Търново, 1999.
- IVAŠINA N., RUDENKA A., JANOVEC L.: *Falešní přátelé překladatele v běloruštině a češtině*. Praha, 2006.
- KARPACZEWA, M. – SIMEONOVA, CH. – TOKARZ, E. *Pułapki leksykalne. Słownik aproksymatów polsko-bułgarskich*. Katowice, 1994.
- KOESSLER M., DEROCQUIGNY J. *Les faux amis: ou les trahisons du vocabulaire anglais*. Paris, 1928.
- KUSAL, K. *Rosyjsko-polski słownik homonimów międzyjęzykowych. Русско-польской словарь межъязыковых омонимов*. Wrocław, 2002.

- LOTKO, E.: *Zrádná slova v polštině a češtině (Lexikologický pohled a slovník)*. Olomouc, 1992.
 - MIČÁTEK, L. A. *Diferenciálny slovensko-ruský slovník s tromi prílohami a skrátaná mluvnica slovenského jazyka s krátkym úvodom*. Turčiansky sv. Martin, 1900.
 - MIČÁTEK, L. A. *Дифференциальный сербско-русский словарь и краткая грамматика сербского языка*. Санкт-Петербург, 1903.
 - NOVOTNÁ V. *Zrádná slova v srbštině a češtině*. Diplomová práce. FF UK, Praha, 1998.
 - PANČÍKOVÁ, M. *Zradné slová v polštine a slovenčine: Lexikológia poľského jazyka*. Bratislava 1993.
 - PRZYBYLSKI M. *Bulharsko-česká mezijazyková homonymie a paronymie (na materiálu substantiv)*. Diplomová práce. FF MU, Brno, 2007.
 - REJZEK, J. *Český etymologický slovník*. Praha, 2001.
 - RADINA O. *Zrádná slova ve francouzštině*. Praha, 1978.
 - ŘEZNÍČKOVÁ V. *Sémantická diferenciacie spoločného slovního fondu češtiny a srbštiny/chorvatštiny*. Diplomová práce. FF UK, Praha, 1998.
 - SEKANINOVÁ E. *Dvojazyčná lexikografia v teórii a praxi*. Bratislava, 1993.
 - SLOWIKOVÁ G. *Zrádná slova v bulharštině a češtině*. Diplomová práce. FF UK, Praha, 1999.
 - SZAŁEK, M., NEČAS, J. *Czesko-polska homonimia: Czesko-polski słownik wyrazów o identycznym lub podobnym brzmieniu oraz wyrazów o identycznym lub podobnym zapisie, lecz o odmiennym znaczeniu*. Poznań, 1993.
 - ŠAMONILOVÁ A. *Zrádná slova v slovinštině (slovinsko-česká mezijazyková homonymie)*. Diplomová práce, FF UK, Praha, 2001.
 - TOKARZ, E. *Pułapki leksykalne. Słownik aproksymatów polsko-chorwackich*. Katowice, 1998.
 - TOKARZ, E. *Pułapki leksykalne. Słownik aproksymatów polsko-słoweńskich*. Katowice, 1999.
 - VLČEK, J. *Úskalí ruské slovní zásoby. Slovník rusko-české homonymie a paronymie*. Praha, 1966.
-
- АКУЛЕНКО В.В. *Англо-русский и русско-английский словарь ложных друзей переводчика*. Москва, 1969.
 - БАРАКОВА, П. *За българско-сърбохърватските апроксимати*. In: Съпоставително езикознание 1988.4-5, 51-58.

- БАРНЕТ В. *К проблеме языковой эквивалентности при сравнении*. In: Сопоставительное изучение русского языка с чешским и другими славянскими языками. Москва, 1983, с. 9-29.
- БОРИСОВА Л.И. *Ложные друзья переводчика*. Москва, 2005
- ВЫХОТА, В. *Беларуска-рускі слоўнік: міжмоўныя амонімы, паронімы і полісемія*. Мінск 2004.
- ГОТЛИБ К.Г.М. *Немецко-русский и русско-немецкий словарь «ложных друзей переводчика»*. М, 1972.
- ГРАБЧИКОВ С. *Межъязыковые омонимы и паронимы: Опыт словаря русско-белорусских омонимов и паронимов*. Минск 1980.
- ЖУРАВЛЕВ А. – ЗАХАРОВ С. *«Ложные друзья» переводчика с чешского языка*. Москва, 1977.
- ЗАСЛАВСКАЯ Н. В. *К проблеме создания словаря межъязыковых омонимов (на материале русского и украинского языков)*. In: Современные проблемы лексикографии. Харьков, 1992.
- ЗИНКЕВИЧ А.В. *Учебный болгарско-русский словарь ложных лексических параллелей*. Минск, 2001.
- ЗИНКЕВИЧ А.В. *Болгарско-русский дифференциальный словарь с белорусскими соответствиями*. Минск, 2003.
- *Историческая типология славянских языков*. Киев, 1986.
- ДУБЧИНСКИЙ В.В. *Лексические параллели в лексикографической практике*. In: Современные проблемы лексикографии. Харьков, 1992.
- РАДИЋ-ДУГОВИЋ, М. *Међујезички хомоними и пароними у руском и српскохрватском језику*. In: *Славистички сборник, књига VI*. Београд, 1991.
- РОВДО, И. *Межъязыковые омонимы в условиях русско-белорусского и белорусско-русского билингвизма*. Минск, 1980.
- РУДЕНКО, Е. *Типология межъязыковых омонимов (на материале белорусского и украинского языков)* In: Восточные славяне: историческая и духовная общность: материалы Международной научно-практической конференции, посвященной 15-летию Общества Кирилла Туровского (Гомель, 15—16 апреля 2008 г.). Гомель, 2008.
- СУПРУН А.Е. *Лексическая типология славянских языков*. Минск, 1983.
- ФАСМЕР М. *Этимологический словарь русского языка*. Москва, 1986-1987.
- ЧЕРВЕНКОВА, И. В. *О сопоставительном описании русской и болгарской лексики* In: *Вопросы сопоставительного описания русского и белорусского*. София, 1982, с. 123-182.

- ШУБА П. *Міжмоўная беларуска-руская аманімія і паранімія*. In: *Пытанні білінгвізму і ўзаемадзеяння моў*. Пад рэд. М. В. Бірылы, А. Я. Супруна. Мінск 1982.

Lexikografické zdroje použité ve II. kapitole

- Anić V. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb, 2004.
- Dautović M. *Hrvatsko-ruski rječnik*. Zagreb, 2002.
- Poljanec R., Madatova-Poljanec S. *Rusko-hrvatski rječnik*. Zagreb, 2002.
- Баршчэўскі Л. *ЕўраСлоўнік / EuroThesaurus*. Мінск, 2008.
- *Беларуска-рускі слоўнік*. Пад рэд. К. К. Атраховіча. Мінск, 1988.
- *Русско-белорусский словарь*. Под ред. К. Крапивы. Минск, 2002.
- Булыка А. *Русско-белорусский словарь*. Минск, 2001.
- *Раслінны свет. Тэматычны слоўнік*. Мінск, 2001.
- *Самабытнае слова. Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі (у рускамоўным дачыненні)*. Мінск, 1994.
- *Тлумачальны слоўнік беларускай мовы*. Пад рэд. К. К. Атраховіча. Мінск, 1977.
- *Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы*. Пад рэд. М. Р. Судніка і М. Н. Крыўко. Мінск, 2002.
- *Чешко-српски речник*. Beograd, 2000.